

**STRATEGIJA
ZELENE URBANE
OBNOVE GRADA
NOVALJE**

**GRAD
NOVALJA**

SADRŽAJ

Sadržaj	1
Popis kratica	3
1. Uvod	5
1.1. Metodologija izrade strategije	6
1.2. Zakonodavni okvir	6
2. Poveznica na programe ZI i KG te NPOO	8
2.1. Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine	8
2.2. Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine	9
2.3. Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026.	10
3. Srednjoročna vizija razvoja.....	13
4. Razvojne potrebe i potencijali.....	14
5. Osnovna obilježja Grada Novalje.....	21
5.1. Geografska obilježja	21
5.2. Demografska obilježja	22
5.3. Socio-ekonomska obilježja	23
5.4. Klimatska obilježja	24
6. Analiza ulaznih podataka povezanih s temom zelene urbane obnove	26
6.1 Analiza strateške dokumentacije	26
6.2 Analiza prostorno-planske dokumentacije.....	28
6.2.1. Analiza prostorno-planske i zakonske zaštite te ostalih evidentiranih vrijednosti prema važećem PPUG-u	30
6.3. Analiza ulaganja u pojedinačne elemente ZI i KG kroz gradski proračun.....	34
6.4. Analiza razvoja prostora Grada	38
6.5. Analiza anketnog upitnika	43
6.6. Analiza tipova otvorenih/ zelenih prostora Grada Novalje	56
6.6.1. Kategorija (OP1) Prirodni i doprirodni prostori.....	58
6.6.2. Kategorija (OP2) Javni i društveni sadržaji	67
6.6.3. Kategorija (OP3) Stambeno zelenilo.....	87
6.6.4. Kategorija (OP4) Poljoprivredni prostori.....	90
6.6.5. Kategorija (OP5) Otvoreni prostor gospodarskih i poslovnih zona	96
6.6.6. Kategorija (OP6) Otvoreni prostori infrastrukturnih trasa	100
7. Model kružnog gospodarenja prostorom i zgradama	107
7.1. Planiranje i gradnja novih zgrada u skladu s kružnim gospodarstvom	107
8. Područja pogodna za urbanu preobrazbu i/ili urbanu sanaciju	109

8.1. Urbana preobrazba dijela naselja Novalja s apartmanskim objektima.....	109
8.2. Urbana sanacija obalnog pojasa naselja Novalja	110
9. SWOT	113
10. Strateški okvir (ciljevi)	115
11. Horizontalna načela.....	118
12. Pokazatelji indikativni financijski plan i terminski plan provedbe.....	120
13. Literatura	127
13.1. Znanstveni i stručni radovi	127
13.2. Dokumenti	127
13.3. Planovi	128
13.4. Internet stranice:.....	129
14. Popis priloga	130
14.1. Karte	130
14.2. Slike	131
14.3. Tablice	131

POPIS KRATICA

Grad - Grad Novalja

ZI - Zelena infrastruktura

KG - Kružno gospodarenje prostorom i zgradama

ZUO - Zelena urbana obnova

DVD - Dobrovoljno vatrogasno društvo

PPUG – Prostorni plan uređenja grada

UPU – Urbanistički plan uređenja

DPU – Detaljni plan uređenja

K.č.br. – Katastarska čestica broj

OP - Otvoreni prostor

Impressum

NARUČITELJ:

Grad Novalja, Trg dr. Franje Tuđmana 1, 53291 Novalja

IZRAĐIVAČI:

Projekt jednako razvoj d.o.o. Gradišćanska ulica 24, 10000 Zagreb

Vanjski suradnici:

Odrađena poglavlja od strane tvrtke **3 E PROJEKTI d.o.o.**, Preradovićeve ulica 40, 10 000 Zagreb:

6. ANALIZA ULAZNIH PODATAKA POVEZANIH S TEMOM ZELENE URBANE OBNOVE

7. MODEL KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM I ZGRADAMA

8. PODRUČJA POGODNA ZA URBANU PREOBRAZBU I/ILI URBANU SANACIJU

Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost Grada Novalje.

Izrazi koji se koriste u ovoj Strategiji, a imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

1. UVOD

Strategija Zelene urbane obnove Grada Novalje obuhvaća opsežnu analizu zelenih/otvorenih prostora na području Grada, odnosno elemenata zelene infrastrukture te izdvojenih objekata i zgrada. Procjenjuje se potencijal za primjenu načela kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, temeljem čega su doneseni strateški koraci usmjereni prema njihovom sustavnom unaprjeđenju, zaštiti i daljnjem upravljanju i planiranju.

Europska komisija definira zelenu infrastrukturu kao „strateški planiranu mrežu prirodnih i poluprirodnih površina koja je, s drugim elementima okoliša, projektirana i upravljana da uspostavi široki raspon usluga ekosustava. Ona obuhvaća krajobrazne i ozelenjene prostore (ili plave ukoliko se odnosi na vodene ekosustave) i ostale fizičke elemente u kopnenim (uključujući obalne) i morskim područjima. Na kopnu je zelena infrastruktura prisutna u ruralnom i urbanom okruženju.“

Kružno gospodarenje zgradama i prostorom se pak odnosi na planiranje i gradnju novih zgrada, kao i revitalizaciju i prenamjenu napuštenih i slabo korištenih prostora i zgrada. Prostori i zgrade trebaju biti izgrađeni i korišteni na ekonomski odgovoran način te doprinosti dobrobiti ljudi i zajednica.

Urbana područja, kao pokretači ekonomskog rasta imaju veliki utjecaj na održivi razvoj. Ipak, gradovi se bore s izazovima neodržive urbanizacije, degradacijom i gubitkom prirodnog kapitala, klimatskim promjenama i rastućim rizikom od prirodnih katastrofa. Stoga gradovi moraju unaprijediti održivost svojih urbanih područja, poboljšati stanje okoliša i upravljati zelenom infrastrukturom na svojim područjima kako bi pojačali svoju otpornost i pripravnost na klimatske promjene.

Nadalje, u Europskoj uniji se trenutno oko polovine svih ekstrahiranih materijala, energije i vode troši prema linearnom modelu izgradnje i korištenja zgrada, a građevinski sektor stvara otprilike trećinu ukupne količine otpada. U sklopu procesa kružnog gospodarstva resursi općenito zadržavaju vrijednost jer se učinkovito i neprekidno koriste, odnos primarnih i sekundarnih resursa se optimizira, radikalno se smanjuje količina otpada, racionalizira se potrošnja energije i uporaba materijala, sprječava stvaranje otpada, potiče recikliranje i smanjenje količina opasnih kemikalija prilikom čega posljedično dolazi do razvoja novih materijala i tehnologija. Planiranje i gradnja novih zgrada mora se provoditi u skladu s kružnim gospodarstvom kako bi se osigurala produljena trajnost zgrada, fleksibilnost prostora te povećala energetska učinkovitost zgrada.

Strategija Zelene urbane obnove Grada Novalje je strateška podloga koji se odnosi na razdoblje do 2030. godine sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17) i Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18). Odnosi se na ostvarenje ciljeva razvoja zelene infrastrukture, integraciju NBS rješenja (eng. Nature Based Solutions¹), unaprjeđenje kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, ostvarenje ciljeva energetske učinkovitosti, prilagodbe klimatskim promjenama i jačanje otpornosti na rizike.

Svrha izrade ove strategije je poticanje razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama na području Grada Novalje, kako bi se osigurali temelji razvoja održivog prostora s naglaskom na razvoj zelene infrastrukture i integraciju rješenja zasnovanih na prirodi, integraciju modela kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, jačanje otpornosti na rizike i klimatske promjene te kao podrška općem održivom razvoju.

¹ Rješenja temeljena na prirodi

1.1. Metodologija izrade strategije

Metodologija izrade Strategije ZUO Grada Novalje temeljena je na relevantnim međunarodnim i nacionalnim zakonskim preporukama:

- Preporuke EU komisije - (1) Rezolucija Europskog parlamenta o zelenoj infrastrukturi – unapređenje europskog prirodnog kapitala i (2) Green Infrastructure (GI) — Enhancing Europe’s Natural Capital²
- European Environmental Agency - Spatial analysis of green infrastructure in Europe³
- ESPON - Planning for green infrastructure: Methods to support practitioners and decision-making⁴
- Landscape Institute - Green Infrastructure An integrated approach to land use⁵
- Program Ujedinjenih naroda za održivi razvoj 2030 (Program 2030)
- Nova urbana agenda – Ujedinjeni narodi, 2016.
- Urbana agenda za EU – prilog Amsterdamskog pakta

Kao i na nacionalnim dokumentima i programima:

- Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje od 2021. godine do 2030. godine⁶
- Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine⁷

1.2. Zakonodavni okvir

Strategija Zelene urbane obnove Grada Novalje svoje strateške ciljeve usklađena je sa sljedećim zakonima:

- Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19)
- Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18)
- Zakon o klimatskim promjenama i zaštiti ozonskog sloja (NN 127/19)
- Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/19)
- Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19)

² European Union (2013) Green Infrastructure (GI) - Enhancing Europe's Natural Capital. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. European Commission. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013SC0155&from=EN>

³ European Environment Agency (2014) Spatial analysis of green infrastructure in Europe. EEA Technical report No. 2/2014. Luxembourg, Publication Office of the European Union. <https://www.eea.europa.eu/publications/spatial-analysis-of-greeninfrastructure>

⁴ Planning for green infrastructure: Methods to support practitioners and decision-making

⁵ https://landscapewpstorage01.blob.core.windows.net/www-landscapeinstitute_rg/2016/03/Greeninfrastructure-anintegrated-approach-to-land-use.pdf

⁶ MPGI, <https://mpgi.gov.hr/vijesti-8/donesen-program-razvoja-zelene-infrastrukture-u-urbanim-podrucjima/14152>

⁷ MPGI, https://mpgi.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/EnergetskaUcinkovitost/Program_razvoja_KG_prostorom_i_zgradama_2021-2030.pdf

- Zakon o energetskej učinkovitosti (127/14, 116/18, 25/20, 32/21)
- Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (123/17, 151/22)

2. POVEZNICA NA PROGRAME ZI I KG TE NPOO

Strategija zelene urbane obnove je strateška podloga od značaja za jedinicu lokalne samouprave, koja se odnosi na ostvarenje ciljeva razvoja zelene infrastrukture, integraciju NBS rješenja (engl. Nature Based Solutions), unaprjeđenje kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, ostvarenje ciljeva energetske učinkovitosti, prilagodbe klimatskim promjenama i jačanje otpornosti na rizike.

Strategija zelene urbane obnove Grada Novalje temelji se na lokalnim aktima kojima se uređuje prostorno planiranje, a ista je usklađena s aktima strateškog planiranja na nacionalnoj razini te strateškim dokumentima na razini Europske unije.

Ova strategija predstavlja na neki način i poveznicu između prostorno-planske dokumentacije i Plana razvoja, odnosno provedbenog programa Grada Novalje te su u istoj navedeni neki od strateških projekata koji doprinose razvoju zelene infrastrukture te kružnom gospodarenju prostorom i zgradama.

Kroz odabrane projekte i strateške ciljeve ove Strategije integriraju se zeleni i održivi koncepti koji će omogućiti urbanu obnovu i prostoru dati novi potencijal. Time se izravno doprinosi ciljevima održivog razvoja i jer se izravno adresiraju izazovi navedeni u reformi C6.1. R5 NPOO-a, a što doprinosi postizanju cilja reforme predviđene Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021.-2026.

2.1. Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine

Europska Unija ima ambiciozan smjer zelene i održive Europe te ističe važnost intenzivnijeg djelovanja u pogledu otpornosti na klimatske promjene. Stoga Europski zeleni plan razvija ambiciozan smjer zelene i održive Europe te ističe iznimnu važnost intenzivnijeg djelovanja u pogledu otpornosti na klimatske promjene, izgradnje te otpornosti, prevencije klimatskih promjena i pripravnosti na njih. Također, urbana agenda za EU se od svibnja 2016. godine bavi integriranim, koordiniranim i održivim rješavanjem urbanih pitanja njezinih zemalja članica. Ona promiče europski model urbanog razvoja, stvaranje nadnacionalnog mehanizma koordinacije urbanih politika i osnaživanje gradova na razini EU-a te naglašava važnost zelene infrastrukture i rješenja temeljenih na prirodi kao snažnih alata za postizanje pristupačnosti, održivosti i sigurnosti javnih prostora. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine u svom razvojnom smjeru Zelena i digitalna tranzicija također postavlja strateški cilj Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost kako bi Hrvatska do 2030. bila među predvodnicima u pretvaranju klimatskih i ekoloških izazova u prilike.

Program razvoja zelene infrastrukture do 2030. izrađen je s ciljem uspostave održivih, otpornih, sigurnih i za život ugodnih i uređenih gradova i općina u Republici Hrvatskoj. Urbana područja su pokretači ekonomskog rasta, ali se sve više suočavaju s izazovima neodržive urbanizacije, degradacijom prirodnog kapitala i klimatskim promjenama. Urbana područja su pokretači ekonomskog rasta, ali se sve više suočavaju s izazovima neodržive urbanizacije, degradacijom prirodnog kapitala i klimatskim promjenama. Stvaranje, očuvanje i upravljanje zelenom infrastrukturom u urbanim područjima može igrati ključnu ulogu u rješavanju razvojnih izazova.

Program razvoja ZI izrađen je za razdoblje 2021.-2030. godine i srednjoročni je strateški dokument Republike Hrvatske kojim se na temelju identificiranog postojećeg stanja zelene infrastrukture u urbanim područjima opisuju razvojne potrebe i potencijali, identificiraju izazovi, definira vizija razvoja te razrađuju ciljevi, prioriteti i mjere za razvoj zelene infrastrukture u urbanim područjima RH radi uspostave održivih, sigurnih i otpornih gradova i naselja kroz povećanje energetske učinkovitosti

zgrada i građevinskih područja, razvoj zelene infrastrukture u zgradarstvu te urbanu preobrazbu i urbanu sanaciju.

U urbanim područjima Republike Hrvatske postoji velik broj nepovezanih i neuređenih zelenih površina. Njihovim međusobnim povezivanjem u mrežu zelenih površina uz osiguravanje njihove multifunkcionalnosti i korištenje inovativnih rješenja, one mogu postati urbana zelena infrastruktura. Program ZI stoga ima namjeru svim dionicima pružiti okvir za provedbu razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima RH uz identificiranje mjera i aktivnosti, nužnih okvira i preduvjeta za provedbu, očekivanih učinaka tih mjera i predviđene izvore financiranja, a sve u skladu s obvezama proizašlih iz međunarodnog i europskog okvira te nacionalnog strateškog i zakonskog okvira RH.

U svrhu razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima RH, Program razvoja ZI predlaže tri posebna cilja:

Posebni cilj 1. Kvalitetno planiranje i upravljanje razvojem zelene infrastrukture

Posebni cilj 2. Unaprijeđena, raširena, povezana i lako dostupna zelena infrastruktura u urbanim područjima

Posebni cilj 3. Visoka razina znanja i društvene svijesti o održivom razvoju urbanih područja kroz razvoj zelene infrastrukture

Program razvoja ZI navodi da je proces razvoja zelene infrastrukture u gradovima i općinama RH potrebno započeti od najniže, lokalne razine, odnosno voditi se pristupom „odozdo prema gore“

Dakle, sama izrada ove Strategije se naslanja i temelji na Mjeri 1.3. „Izrada strateških dokumenata razvoja zelene infrastrukture na lokalnoj i regionalnoj razini“.

Strategija ZUO Grada Novalje u potpunosti doprinosi posebnim ciljevima 1., 2. i 3. Programa kroz sljedeće:

- prikaz razvoja urbanog područja
- utvrđivanje početnog stanja zelene infrastrukture
- prijedloge i preporuke za urbanu obnovu
- edukacije i radionice koje imaju za cilj podizanje svijesti i razinu znanja o održivom i razvoju zelene infrastrukture

2.2. Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine

Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama izrađen je zajedno s Programom razvoja ZI, a u cilju razvoja održivih, uključivih, sigurnih i otpornih gradova kroz poticanje mjera kružnosti kod planiranja novih zgrada i definiranja smjernica gradnje po načelima kružne ekonomije, poticanje ponovnog korištenja zgrada i prostora i produljenje trajnosti postojećih prostora i zgrada, poticanje mjera smanjenja količine građevnog otpada te povećanja energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije (OIE) te ponovnog korištenja postojećih građevnih proizvoda i materijala.

Kružno gospodarenje prostorom i zgradama prepoznato je kao važan aspekt razvoja u Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske koja navodi važnost različitih aspekata kružnosti u održivom

prostornom razvoju, poput ponovnog korištenja postojećih napuštenih prostora, revitalizacije brownfield područja i poticanja smanjenja stvaranja građevnog otpada. Ostvarenje održive, klimatski neutralne i zelene Europe do 2050. godine jedan je od prioriteta EU-a, a Europski zeleni plan nastoji EU preobraziti u pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom. EK je 2015. godine usvojila Komunikaciju Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Zatvaranje kruga — akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo (COM(2015) 614 final) od 2.12.2015. godine kako bi iznova potaknula zapošljavanje, rast i ulaganja te razvila ugljično neutralno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo.

U urbanim područjima EU-a trenutačno živi 74% stanovništva te su urbana područja prepoznata kao pokretači ekonomskog rasta s najvećim utjecajem na održivi razvoj. Razvojem kružnog gospodarenja prostorom i zgradama pridonosi se smanjenju nastanka otpada jer će resursi ostati u daljnjoj uporabi u najvećoj mogućoj mjeri, a doprinosi se i povećanju prostorne učinkovitosti. Prioriteti programa su revitalizacija neiskorištenih prostora i zgrada i smjernice za planiranje novih zgrada prema modelu kružne ekonomije. Mjere su pak usmjerene na povećanje trajnosti i životnog vijeka zgrada, povećanje njihove energetske učinkovitosti i smanjenje građevinskog otpada radi održivog razvoja. Program razvoja KG predstavlja doprinos razvoju cjelokupnog modela kružnog gospodarenja u RH, a njegovi ciljevi i sadržaj prate niz dokumenata na globalnoj i europskoj razini te se njihovim ispunjenjem očekuje i daje doprinos ostvarenju globalnih i EU ciljeva na razini RH.

Posebni ciljevi predloženi Programom razvoja KG su:

Posebni cilj 1. Razvoj sustava kružnog gospodarenja prostorom i zgradama

Posebni cilj 2. Kružna obnova nekorištenih prostora i zgrada

Posebni cilj 3. Visoka razina znanja i društvene svijesti o kružnom gospodarenju prostorom i zgradama

Strategija ZUO Grada Novalje doprinosi ciljevima 1., 2. i 3. Programa kroz sljedeće:

- Strateški i ostali projekti navedeni u ovoj Strategiji će biti usmjereni na razvoj sustava KG, kao i na samu kružnu obnovu zgrada. Navedeni projekti (će se moći provesti i kao pilot projekti) i biti će usmjereni na integrirana rješenja za ostvarenje ciljeva razvoja zelene infrastrukture (integracija NBS rješenja, (rješenja temeljenih na prirodi), unaprjeđenja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, ostvarenje ciljeva energetske učinkovitosti, prilagodbe klimatskim promjenama (razvoj otpornosti na klimatske rizike) te jačanja otpornosti na rizike.
- Također, ovom Strategijom su predviđene aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti i razine znanja o kružnom gospodarenju prostorom i zgradama (edukacije i tematske radionice).

2.3. Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026.

Pandemija koronavirusa iznenadno je pogodila svijet i izazvala je veliku gospodarsku krizu u Europi. Europska komisija, Europski parlament i europski lideri su u veljači 2021. postigli dogovor o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost vrijednog 1,8 bilijuna eura kojemu je cilj je ublažiti posljedice pandemije i učiniti gospodarstvo održivijim i otpornijim. Države članice same su pripremile vlastite planove za oporavak i otpornost. Hrvatska je u pripremi svog Plana posebnu pozornost pridala reformama i investicijama, osobito onima koje se odnose na zelenu i digitalnu tranziciju i

transformaciju, koje su okosnica Plana. Mjere i aktivnosti Plana pridonijet će postizanju pametnog, održivog i uključivog rasta, uz povećanje broja radnih mjesta, produktivnosti i konkurentnosti gospodarstva, kao i jačanju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije Hrvatske.

Reforma C6.1.R5 „Uvođenje novog modela strategija zelene urbane obnove i provedba pilot projekta razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama“ usmjerena je na definiranje strukture i smjernica za integriranje i izradu novih dokumenata namijenjenih sagledavanju potreba održivog razvoja, a ujedno i kao elementa nadogradnje postojećih planova obnove za potresom pogođena područja.

Integriranje zelenih i održivih koncepata predstavlja poticaj za urbanu obnovu kako bi se ostvario cjeloviti potencijal zemljišta te istovremeno izgradila osnova za ostvarenje ciljeva održivog razvoja. Pritom je posebno važan aspekt integracije NBS rješenja i zelene infrastrukture, primjene modela kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, primjene mjera energetske učinkovitosti, izgradnje otpornosti na rizike te razvoj teritorijalnog sustava. Sukladno navedenom cilj strategija zelene urbane obnove je poboljšanje postojeće fizičke infrastrukture i/ili prostora ali i unaprjeđenje opće održivosti prostora. Do sada se ova planska tipologija testirala prvenstveno putem programa urbane obnove EBRD-a te se istaknula potreba za daljnjim nacionalnim programima. Dugoročno gledano, održivi pristup problemu obnove predstavlja korištenje već urbaniziranog prostora, povećanjem kvalitete prostora, primjenom novih tehnoloških rješenja korištenjem rješenja zasnovanih na prirodi (NBS) i smanjenju potrošnje energije.

Cilj reforme je utvrditi i razviti okvir za izradu i provedbu strategija zelene urbane obnove na lokalnoj razini, kako bi se osigurali temelji razvoja održivog prostora s naglaskom na razvoj zelene infrastrukture i integraciju rješenja zasnovanih na prirodi, integraciju modela kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, jačanje otpornosti od rizika i klimatskih promjena te kao podrška općem održivom razvoju. Svrha programa je stvoriti podlogu za dugoročan razvoj, podlogu za izmjenu prostorno-planskih dokumenata sukladno potrebama razvoja i podlogu za neposrednu provedbu.

Strategije zelene urbane obnove na lokalnoj razini biti će usmjerene sagledavanju lokalnih posebnosti, potencijala razvoja i prepreka koje je potrebno uvažiti prilikom obnove kako bi se ostvarili strateški ciljevi razvoja i uređenja održivog prostora. Ovom reformom tako se nastoje zaobići strukturna ograničenja bez zadiranja u izmjene zakonskog okvira, uvodeći novi sustavni dokument koji bi na strateški i provediv način usmjerio buduće korištenje prostora.

Planovi moraju integrirati elemente jačanja otpornosti na rizike i klimatske promjene, jačanje teritorijalnog sustava, razvoja zelene infrastrukture, integriranje NBS rješenja, integriranje modela kružnog gospodarenja prostorom i zgradama primjene modela urbane obnove i regeneracije uz provedbenu podršku EBRD-a, energetske učinkovitosti te urbane obnove sagledavajući potencijale razvoja kroz sve aspekte društva, gospodarstva i okoliša, te posebno uvažavajući prepreke i nedostatke koji su nastali kao posljedica COVID-19 pandemije. Reforma uključuje uspostavu strukture i financiranje određenih aktivnosti predviđenih planovima, kao što su specifični pilot projekti koji doprinose razvoju zelene infrastrukture i kružnom gospodarenju zgradama i prostorom, a na temelju već navedenih nacionalnih programa.

Struktura provedbe reforme podijeljena je na tri glavna elementa koja su ujedno i elementi financiranja iz RRF-a:

- (i) izrada smjernica za izradu strategija zelene urbane obnove na lokalnoj razini,
- (ii) izrada strategija zelene urbane obnove na lokalnoj razini,

(iii) financiranje i provedba pilot projekata definiranih programima razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama.

Ova strategija predstavlja drugi element navedene reforme.

3. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA

Novalja je turistički centar i središnja luka otoka Paga te županije Ličko-senjske. Prirodne ljepote, među kojima se posebno ističu lijepe i prostrane pješčane plaže u okolici Novalje, ugodna mediteranska klima, bogata kulturno-povijesna baština, raznovrsna kulturno-umjetnička, zabavna i sportsko-rekreativna ponuda, domaća kuhinja te odlična prometna povezanost s kopnom čine Novalju vrlo poželjnom i traženom destinacijom za život i odmor.

O tisućljetnoj prošlosti života na ovim prostorima govore brojni arheološki nalazi i ostaci.

Svoj intenzivni razvoj Novalja doživljava dolaskom turizma na Jadran. Novalja svoje prve turiste pamti još u tridesetim godinama prošlog stoljeća, a veća turistička ekspanzija počinje posljednjih 70-ak godina. Turizam u potpunosti mijenja dotadašnji način života te otvara nove razvojne mogućnosti. Stalnim razvojem infrastrukture i komunalnog sustava, osiguravaju se dodatni uvjeti razvoja što pridonosi povećanju ukupne kvalitete življenja na području grada.

Uz spomenuti turizam, glavne gospodarske grane Grada Novalje su, trgovina i uslužne djelatnosti, nekretnine i građevina, stočarstvo, poljoprivreda i ribarstvo.

Vizija Grada Novalje počiva na već uspostavljenim odnosima na tržištu, na percepciji od strane lokalnog stanovništva i turista te na isticanju specifičnosti koji ga razlikuju od konkurentskih destinacija. Novalja je prema svojoj viziji razvijena i međunarodno prepoznata turistička destinacija namijenjena parovima i mladima, sportskim rekreativcima i obiteljima i mjesto visokog životnog standarda zahvaljujući razvoju gospodarskih aktivnosti u području turizma, poljoprivrede, malog i srednjeg poduzetništva temeljenog na održivom razvoju.

Prema Planu razvoja Ličko-senjske županije za razdoblje do 2027. godine, konceptualna obilježja prostornog razvitka Grada Novalje temelje se na zatečenim i trajnim vrijednostima te daljnjem razvitku izgrađenih struktura u funkciji turizma, odnosno uspostavljanju bolje prometne povezanosti na otoku i otoka sa kopnom (ceste, trajekti, luke, aerodrom i heliodrom). U tu svrhu predviđaju se daljnji zahvati za poboljšanje lokalne komunalne infrastrukture (vodoopskrba i odvodnja otpadnih voda), kao i određena proširenja građevinskih područja za novu stambenu i turističku izgradnju. Projekt Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Novalja obuhvaća sanaciju i dogradnju javnog sustava vodoopskrbe i odvodnje te projektiranje i izgradnju uređaja za pročišćavanje otpadnih voda aglomeracije Novalja. Dodatni poticaj budućem razvoju predstavljaju prirodne pogodnosti područja vezano uz poljoprivredno zemljište (Novaljsko polje-melioracija, maslinici Lun i dr.) uključivo ribarstvo – uzgoj marikulture i kvalitetno prirodno područje jugozapadnog dijela priobalnog prostora Grada. Razvoju poljoprivrede doprinijet će izrada Plana navodnjavanja Županije i Idejni projekt sustava navodnjavanja Novaljskog polja. Važnu podlogu budućeg razvitka Novalje predstavlja i mogući daljnji nastavak turističkog razvitka unutar građevinskog područja naselja i izdvojene zone turističke namjene izvan građevinskog područja naselja čime se ostvaruje razvojna baza koja će zajedno sa pratećim gospodarskim djelatnostima predstavljati podlogu za ostvarenje daljnjeg porasta broja stanovnika u Gradu Novalji. Planirani razvitak, osim na turizmu kao jednoj od najznačajnijih gospodarskih aktivnosti, temeljit će se i na stočarstvu, poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi te malom poduzetništvu i privlačenju digitalnih nomada.

Vizija Plana razvoja Grada Novalje za razdoblje 2023. – 2029. godine glasi:

„Novalja je grad očuvane prirodne i kulturne baštine te bogatog turističkog i gospodarskog sadržaja, što ga čini gradom po mjeri njegovih građana i posjetitelja“

4. RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI

Grad Novalja, jedinica lokalne samouprave u sastavu Ličko - senjske županije, smješten je na otoku Pagu. Površina Grada Novalje iznosi 93,36 km² što je 1,74% površine županije, odnosno 32,8% površine otoka Paga. Na jugoistočnom dijelu Grad Novalja dijeli kopnenu granicu sa Zadarskom županijom i Općinom Kolan. Značaj prostornog položaja Grada Novalje u Ličko - senjskoj županije rezultat je njegove lokacije na turistički atraktivnom prostiru i prometnim pravcima od državnog i županijskog značaja. Središnjim područjem Grada Novalje, kao jedinice lokalne samouprave, prolaze dvije državne ceste (D106 i D107) te županijska cesta Ž5151, uz koju paralelno prolaze glavni magistralni sustavi telekomunikacija, vodoopskrbe i elektroopskrbe. Ostala prometna infrastruktura ima prvenstveno županijski i lokalni značaj, a čine ju pomorske odnosno trajektne veze koje povezuju Grad sa ostalim područjima Ličko-senjske županije te omogućavaju pristup do drugih dijelova prometne mreže države i županije na kopnu.

Razvojne potrebe i potencijali u srednjoročnom razdoblju

U nacrtu Plana razvoja Grada Novalje - na temelju provedene analize stanja, provedene SWOT analize te razumijevanja suvremenih trendova identificirane su razvojne potrebe i potencijali za tri razvojne domene: I) društvo, II) gospodarstvo, III) infrastruktura.

(1) Društvo

Slika 1. Dječij vrtić Carić

Izvor: Grad Novalja

Proširenje kapaciteta dječjeg vrtića

Trenutni kapaciteti dječjeg vrtića Carić nisu dostatni kako bi se zadovoljile trenutne potrebe. Stoga, potrebno je proširiti postojeće kapacitete u svim segmentima predškolskog obrazovanja (od jasličke skrbi pa do predškolskog programa) kako bi se osiguralo dostupno i kvalitetno predškolsko obrazovanje na području Grada Novalje.

Osiguravanje javnih smještajnih kapaciteta za stare i nemoćne

Analizom trenutačnog stanja prepoznat je trend starenja lokalnog stanovništva, dok postojeći kapaciteti ne zadovoljavaju niti trenutne potrebe. Stoga, u srednjoročnom razdoblju je potrebno je osigurati povećanje smještajnih kapaciteta za stare i nemoćne građane.

Privlačenje i zadržavanje mladih ljudi i stručnog kadra na otoku

Premda je Grad Novalja jedan od rijetkih gradova u RH koji bilježi pozitivan migracijski saldo, veliki izazov za društveni aspekt života u Gradu predstavlja iseljavanje stanovništva (poglavito mladih), a što je posebice izraženo tijekom ljetnih mjeseci. U srednjoročnom razdoblju potrebno je sustavno raditi na privlačenju novih, kao i zadržavanju postojećih stanovnika, posebice mladih i stručnog deficitarnog kadra.

Valorizacija materijalne i nematerijalne kulturne baštine kroz sustavna dugogodišnja arheološka istraživanja i prezentacijom lokaliteta za posjetitelje uspostavljanjem stalnog postava gradskog muzeja

U srednjoročnom razdoblju potrebno je sustavno raditi na adekvatnoj valorizaciji materijalne i nematerijalne kulturne baštine, kako kroz poticanje arheoloških istraživanja i uređenjem arheoloških nalazišta, tako i poticanjem razvoja dodatnog kulturnog sadržaja.

Podizanje svijesti o potrebi kvalificiranja u deficitarnim zanimanjima uz organiziranje doškovanja ili prekvalifikacije za takva zanimanja te diversifikacija sustava stipendiranja

U nadolazećem razdoblju, među lokalnim stanovništvom potrebno je provoditi programe prekvalifikacije ili doškovanja za obrazovanje odraslih jer je sudjelovanje odraslih u cjeloživotnom obrazovanju na području Grada nedovoljno / zanemarivo, a isto predstavlja priliku za podizanje kvalitete života pojedinca i konkurentnosti lokalnog tržišta rada. Također, kako bi se potaknulo mlade na bavljenje deficitarnim zanimanjima potrebno je unaprijediti strategiju stipendiranja i zapošljavanja deficitarnih zanimanja.

Poticanje razvoja udruga civilnog društva

Analizom trenutačnog stanja prepoznata je potreba za jačanjem kapaciteta civilnog društva, kao i poboljšanjem njihove vidljivosti među lokalnim stanovništvom. S ciljem jačanja kapaciteta civilnog društva potrebno je poticati njihov rad kroz programe sufinanciranja, kao poticati osnivanje novih udruga na području Grada (npr. osnivanje gradskog Crvenog križa, kluba za mlade, volonterskog kluba, udruge za liječenje ovisnosti i dr.).

Bolja koordinacija sportskih klubova i udruga kako bi se osigurala njihova vidljivost i aktivnije sudjelovanje u društvenom životu grada

Grad kontinuirano podupire razvoj sportskoj sadržaja i infrastrukture, međutim, u nadolazećem razdoblju prepoznata ja potreba za jačanjem internih organizacijskih kapaciteta radi ostvarenja bolje koordinacije između lokalnih sportskih klubova i udruga. Uz bolju koordinaciju, potrebno je poticati aktivnije sudjelovanje sportskih klubova i udruga kako bi se poboljšala njihova vidljivost u društvenom životu Grada.

Osiguravanje dostupnosti cjelovitih medicinskih usluga Doma zdravlja

Određene medicinske usluge (npr. rendgen, psihijatar, pedijatar) se ne provode zbog nedostatka stručnog kadra ili se ne mogu ugovoriti s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje jer su definirane kao nadstandard, zbog čega je potrebna podrška Grada u osiguravanju dostupnosti takvih usluga.

Poticanje života i stanovanja u okolnim naseljima Grada

Analizom trenutnog stanja primijećena je značajna razlika u naseljenosti pojedinih naselja koja čine Grad Novalju. Stoga, u srednjoročnom razdoblju potrebno je poticati ravnomjeren razvoj života i stanovanja u okolnim naseljima Grada.

(2) Gospodarstvo

Slika 2. Poduzetnička zona Čiponjac

Izvor: Grad Novalja

Razvoj mikro, malog i srednjeg poduzetništva

Najveći udio gospodarskih entiteta na području Grada čine mikro, mali i srednji poduzetnici. Stoga, kako bi lokalno gospodarstvo bilo otporno i konkurentno potrebno je kontinuirano raditi na poticanju poduzetničkog okruženja i daljnjem razvoju MSP-ova.

Razvoj održivog i zelenog turizma te razvoj specifičnih (npr. aktivnog, ruralnog) oblika turizma s ciljem kontroliranog razvoja cjelogodišnjeg turizma

Turizam pripada među najvažnije gospodarske aktivnosti na području Grada. Zapošljava veliki broj lokalnog stanovništva te kreira značajnu ekonomsku vrijednost među svim gospodarskim aktivnostima. U srednjoročnom razdoblju potrebno je raditi na kontroliranom razvoju cjelogodišnjeg turizma kroz poticanje specifičnih oblika turizma (npr. cikloturizam, nautički turizam, zdravstveni turizam itd.) koji imaju elemente održivog i zelenog razvoja.

Privlačenje i zadržavanje stručnog kadra, u skladu s potrebama lokalnog tržišta rada, uz poticanje mladih za obrazovanje iz strukovnih zanimanja i bavljenje poljoprivredom

Lokalno tržište rada karakterizira nedostatak kvalitetne radne snage, posebice za bavljenje deficitarnim zanimanjima. Stoga je istovremeno potrebno raditi na privlačenju novih stanovnika, odnosno stručnog kadra u skladu s potrebama lokalnog tržišta rada, kao i na poticanju postojećih stanovnika na obrazovanje iz strukovnih zanimanja (kroz formalne, ali i neformalne edukacijske programe). Nadalje, vrlo važan segment je i poticanje mladih na bavljenje poljoprivredom.

Povećanje konkurentnosti poljoprivrede i poticanje bolje integracije poljoprivrednih proizvoda u turističku ponudu Grada radi lakšeg plasmana proizvoda

Analizom stanja prepoznato je kako je lokalna poljoprivreda slabo razvijena, a posebne izazove predstavljaju neriješeni imovinsko-pravni odnosi oko poljoprivrednih zemljišta, slaba integracija poljoprivrednih proizvoda u turističku ponudu te nepostojanje poljoprivrednih zadruga. Stoga, u srednjoročnom razdoblju potrebno je adresirati navedene izazove radi povećanja konkurentnosti lokalne poljoprivrede.

Razvoj zelenog i digitalnog gospodarstva

Kako bi se lokalno gospodarstvo učinilo konkurentnijim, odnosno kako bi ono uhvatilo korak sa suvremenim tržišnim trendovima, potrebno je poticati razvoj zelenog i digitalnog gospodarstva. S jedne strane, potrebno je poticati uvođenje zelenih i digitalnih tehnologija u svakodnevno poslovanje lokalnih poduzetnika, dok je s druge strane potrebno poticati razvoj poduzeća čija je primarna svrha postojanja rad sa digitalnim i/ili zelenim tehnologijama.

Poticanje razvoja tržišta rada s fokusom na cjelogodišnja radna mjesta

Lokalno tržište rada je izuzetno sezonalno, odnosno tijekom ljetnih mjeseci veliki je porast u broju dostupnih radnih mjesta u odnosu na mjesec izvan ljetne turističke sezone. Stabilno i atraktivno tržište rada važan je preduvjet za kontinuiran gospodarski, ali i društveni, rast i razvoj.

(3) Okoliš i prostor

Slika 3. Rekonstrukcija Primorske ulice

Izvor: Grad Novalja

Provedba novih katastarskih izmjera (posebice za k.o. Lun i k.o. Barbati) te izrada urbanističkih planova radi smanjenja pretjerane apartmanizacije lokalnog područja.

Analizom trenutnog stanja primjetna je visoka razina apartmanizacije lokalnog prostora, a čime se narušava njegova prirodna ljepota i posebnost. Stoga je u nadolazećem razdoblju potrebno revidirati postojeće te, prema potrebi, donijeti nove urbanističke planove radi zaštite lokalnog područja od pretjerane apartmanizacije. Nadalje bitna problematika su stare katastarske podloge za područje k.o. Lun koji su osnova za izradu urbanističkih planova za građevinska područja Lun-Tovarnele, Dudići Gurijel, Mulobedan, te k.o. Barbati za građevinska područja Vidalići, Kustići, Zubovići i Metajna.

Proširenje i uređenje komunalnog sustava na zapadni dio Otoka te odvoza oborinskih voda i izgradnja uređaja za pročišćavanje voda na području Grada

Glavni izazov u nadolazećem razdoblju kada je riječ o komunalnom sustavu jest evidentiranje i kontinuirano uređenje postojećeg komunalnog sustava te njegovo proširenje na zapadni dio otoka. Istovremeno, u srednjoročnom razdoblju potrebna je nabava i integracija uređaja za pročišćavanje

otpadnih voda, kao i uvođenje sustava za ponovnu uporabu reciklirane otpadne vode te izgradnja prateće infrastrukture od mjesta njezina nastajanja do lokacija na kojima je potrebna.

Uređenje pomorske infrastrukture na području Grada (tj. pomorskih luka Novalja, Metajna i Žigljen)

Kako bi se osigurao daljnji gospodarski razvoj, uključujući razvoj nautičkog turizma, u nadolazećem razdoblju je potrebno urediti lokalne luke za pomorski promet, odnosno osigurati dovoljan broj vezova i adekvatnu zaštitu za brodice, uključujući uređenje dio luke Novalja za prihvrat ribarskih brodica, te izgraditi marinu u svrhe nautičkog turizma.

Evidentiranje postojeće i daljnji razvoj cestovne, biciklističke i pješačke infrastrukture

Analizom trenutačnog stanja primjetno je kako je potrebno kontinuirano raditi na daljnjem razvoju lokalne prometne infrastrukture. Pri tome je potrebno raditi na uređenje postojeće, kao i izgradnji nove cestovne, biciklističke i pješačke infrastrukture. Istovremeno, potrebno je raditi na uređenju zelene prometne infrastrukture, kao što su punionice za električne automobile.

Razvoj i korištenje obnovljivih izvora energije te smanjenje troškova održavanja javne infrastrukture uvođenjem zelenih i digitalnih rješenja

Kako bi se smanjila ovisnost Grada o konvencionalnim izvorima energije, potrebno je razvijati i koristiti obnovljive izvore energije. Osim razvoja specijaliziranih energetske objekata (npr. solarne ili vjetro elektrane), razvoj obnovljivih izvora energije potrebno je poticati i na javnim i privatnim zgradama i kućama. Nadalje, potrebno je poticati energetske obnovu javne infrastrukture.

Osiguravanje bolje pokrivenost širokopojasnim elektroničkim komunikacijskim mrežama vrlo velikih kapaciteta

Iako je internetska mreža dostupna na većem području Grada, nedovoljne je brzine (prosječna brzina internetske veze je ispod 15 Mb/s). Obzirom da su širokopojasne elektroničke komunikacijske mreže vrlo velikih kapaciteta jedan od preduvjeta razvoja ovog lokalnog područja, potrebno je donijeti plan razvoja širokopojasnog pristupa na području grada te u suradnji s teleoperaterima poticati izgradnju i korištenje širokopojasnih elektroničkih komunikacijskih mreža.

Razvoj kružnih i održivih rješenja za gospodarenje otpadom (npr. Centar za ponovnu uporabu, odlagalište građevinskog otpada i ovčje vune) uz jačanje svijesti javnosti o potrebi smanjenja količina otpada i trendovima

Analizom trenutačnog stanja primjetan je značajan napredak u pogledu gospodarenja otpadom uvažavajući načelo održivosti. Međutim, potrebno je nastaviti kontinuirano raditi na razvoju kružnih rješenja za gospodarenje otpadom. Stoga je potrebno izgraditi centar za ponovnu uporabu, te odlagališta za posebne vrste otpada, kao što je to građevinski otpad.

Izgradnja heliodroma s ciljem uređenje zračnog prometa u komercijalne i nekomercijalne svrhe

Radi bolje brze/hitne prometne povezanosti potrebno je izgraditi pristanište za helikopter, koji bi se koristio u komercijalne (primarno turističke) svrhe, kao i u nekomercijalne svrhe kada je potrebna hitna reakcija medicinskih službi.

Prilagodba javne lokalne infrastrukture osobama s invaliditetom

Značajan dio javne lokalne infrastrukture nije prilagođen osobama s invaliditetom. Stoga je jedan od prepoznatih prioriteta za srednjoročno razdoblje prilagodba javne infrastrukture osobama s invaliditetom. Primjeri javne infrastrukture koje je potrebno prilagoditi osobama s invaliditetom su javne plaže, nogostupi i pješačke staze te pristup javnim institucijama.

Rekonstrukcija Autobusnog kolodvora Novalja i modernizacija voznog parka javnog gradskog prijevoza

Unazad nekoliko godina u Gradu je organiziran javni gradski prijevoz. Međutim, potrebno je modernizirati vozni park te pritom poticati primjenu rješenja zelene mobilnosti. Uz modernizaciju voznog parka javnog gradskog prijevoza, potrebno je urediti autobusni kolodvor te razmisliti o nadogradnji kapaciteta istoga.

5. OSNOVNA OBILJEŽJA GRADA NOVALJE

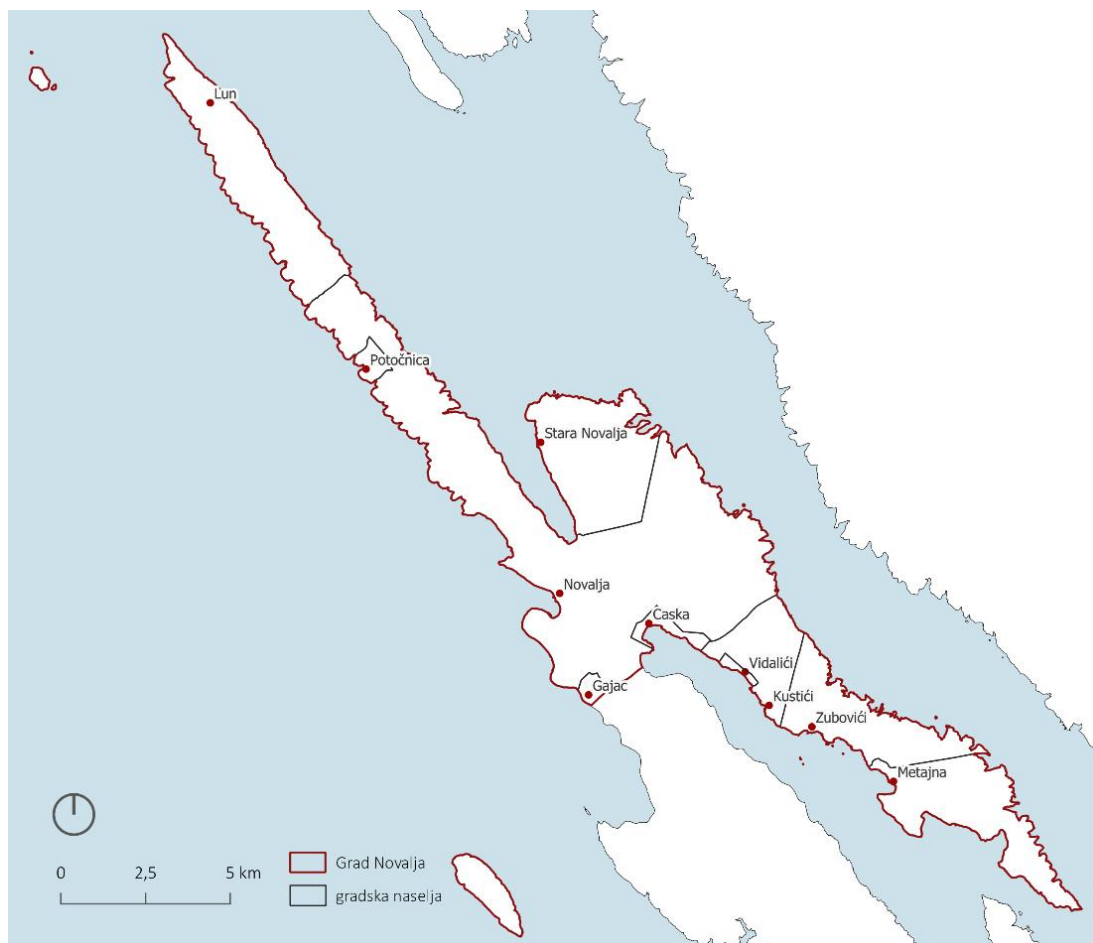
Grad Novalja smješten je u blagom zaljevu sjeverozapadnog dijela otoka Paga. Idealan zemljopisni smještaj na važnim kopnenim i pomorskim putevima od sjevernog prema južnom Jadranu omogućuje joj odličnu prometnu povezanost s kopnom. Grad Novalja nalazi se u Ličko – senjskoj županiji, a ujedno je i najgušće naseljen prostor u samoj županiji. Novalja je dobila status jedinice lokalne samouprave 1997. godine, odvajanjem od tadašnje općine Pag.

5.1. Geografska obilježja

Grad Novalja smješten je na otoku Pagu koji pripada sjevernodalmatinskom arhipelagu i proteže se sjeverozapad-jugoistok uz obalu, formirajući Velebitski kanal. Kao jedinica lokalne samouprave nalazi se u sastavu Ličko-senjske županije, a na svom jugoistočnom dijelu Grad Novalja dijeli kopnenu granicu sa Zadarskom županijom i Općinom Kolan. Područje Grada Novalje kao prostornu cjelinu – jedinicu lokalne samouprave čine naselja: Caska, Dubac-Varsan, Gajac, Jakišnica, Kustići, Lun, Metajna, Novalja, Potočnica, Stara Novalja, Vidalići, Zubovići.

Prostor Grada Novalje razgraničava na: otočno područje - otok Pag (dio sa područjem Grada Novalja) te na ostale otočiće i hridi (Škrda, Dolfin, Mali Dolfin, Mažunel, Triglet i Žigljen). Pritom se čitavo obuhvaćeno područje Grada Novalje nalazi unutar zaštićenog obalnog područja mora (ZOP-a).

Karta 1. Gradska naselja Grada Novalje

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

Središnjim područjem Grada Novalje, prolaze dvije državne ceste te županijska cesta uz koju paralelno prolaze glavni magistralni sustavi telekomunikacija, vodoopskrbe i elektroopskrbe. Ostala prometna infrastruktura ima prvenstveno županijski i lokalni značaj, a čine ju pomorske odnosno trajektne veze koje povezuju Grad sa ostalim područjima Ličko-senjske županije te omogućavaju pristup do drugih dijelova prometne mreže države i županije na kopnu.

5.2. Demografska obilježja

Novalja je 2021. godine bila najgušće naseljena jedinica lokalne samouprave na području Ličko - senjske županije. S površinom od 93,36 km² i ukupno 3680 stanovnika u 12 naselja, gustoća naseljenosti 2021. iznosila je 39,84 stanovnika po km², što je 4 puta više od prosjeka Županije (8,0 stanovnika po km²). Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine, na području Grada Novalje evidentirano je 3.680 stanovnika, dok je na razini Ličko senjske županije evidentirano 42.748 stanovnika. Broj stanovnika po naseljima prikazan je u nastavku:

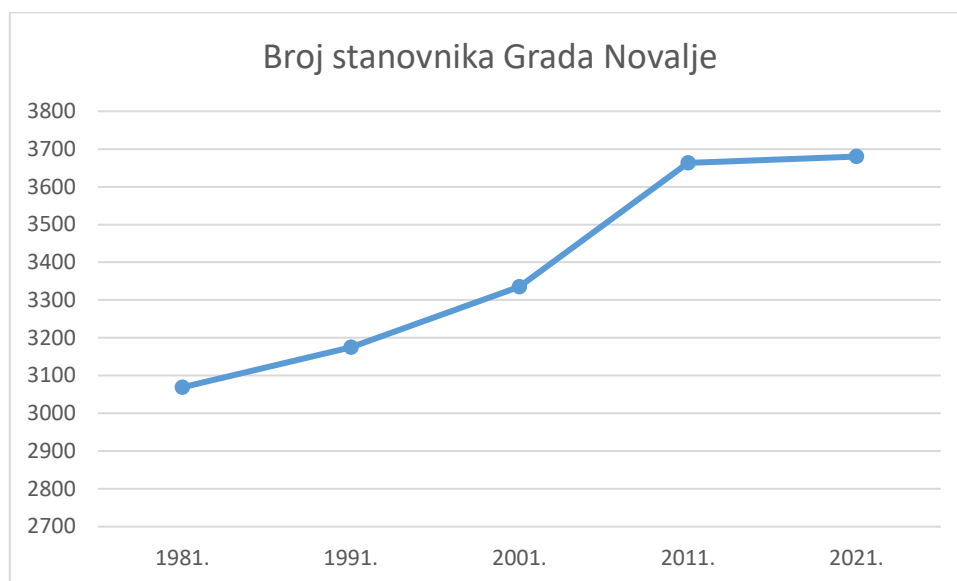
Tablica 1. Broj stanovnika Grada Novalje po naseljima 2021. godine

Naselje	Broj stanovnika
Caska	24
Dubac-Varsan	6
Gajac	86
Jakišnica	118
Kustići	138
Lun	148
Metajna	253
Novalja	2415
Potočnica	8
Stara Novalja	281
Vidalići	23
Zubovići	180
Grad Novalja ukupno	3680

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021. godine

Grad Novalja tako je 2021. godine bio jedan od rijetkih gradova u Hrvatskoj koji je zabilježio porast broja stanovnika jer Hrvatsku generalno obilježava pad broja stanovnika s nacionalnim prosjekom od smanjenja za 9,64% u odnosu na deset godina prije. Ovaj blagi porast od 0,5% je također značajan ukoliko se uzme u obzir da se ukupan broj stanovnika u Ličko-senjskoj županiji u istom vremenskom razdoblju smanjio za 16,06%.

Slika 4. Pregled kretanja broja stanovnika Grada Novalje od 1981. do 2021. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popisi stanovništva

5.3. Socio-ekonomska obilježja

Grad Novalja spada u kategoriju najrazvijenijih područja u Republici Hrvatskoj na što ukazuje pokazatelj indeksa razvijenosti. Na temelju prosječnog dohotka po stanovniku i prosječne stope nezaposlenosti, Grad Novalja nalazi se iznad prosjeka Republike Hrvatske, odnosno na 36. mjestu u usporedbi sa 556 jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj i na 1. mjestu u Ličko-senjskoj županiji. Grad Novalja jedina je jedinica lokalne samouprave u LSŽ koja spada u kategoriju najrazvijenijih područja, odnosno spada u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

Prema podacima FINAe (infobiz.hr) Grad Novalja je u 2019. godini imao 218 registriranih poduzetnika koji su zapošljavali 1025 osoba po čemu se Novalja nalazi na drugom mjestu u Ličko-senjskoj županiji. Ukupni prihodi poduzetnika Grada Novalje u 2019. godini su iznosili 78.372.786,12 EUR što su najveći prihodi među jedinicama lokalne samouprave u Ličko-senjskoj županiji. Poduzetnici Grada Novalje su u 2019. godini ostvarili ukupnu dobit od 4.621.071,87 EUR. Godine 2022. je u Novalji pak bilo registrirano 1540 pravnih subjekata od toga 410 poduzetnika u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane.

Sukladno Provedbenom programu Grada Novalje, turizam, odnosno djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane, glavni su pokretači razvoja i dominantna gospodarska grana Grada Novalje. Kako grad Novalja obiluje brojnim turističkim sadržajima, te kako je broj smještajnih kapaciteta značajno veći od broja stanovnika, za vrijeme ljetne sezone na području može boraviti i oko 60.000 ljudi što predstavlja izazov za prometni sustav na području Grada.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u 2022. godini Novalju je posjetilo 283.760 turista te su turisti ostvarili 1.824.638 noćenja. Zbog prisutnosti turizma, trgovine i ostalih djelatnosti, u poljoprivrednim djelatnostima je na području Grada Novalje zaposleno manje od 5% stanovnika.

Prema podacima HZZ-a, na dan 31. prosinca 2022. godine na području Grada Novalje bilo je svega 78 nezaposlenih osoba.

Na području Grada Novalje djeluje 60 civilnih udruga i organizacija civilnog društva prema Registru udruga. Prema registru kulturnih dobara pak na području naselja Novalja je registriran najveći broj kulturnih dobara, njih 8. Slijedi Caska sa 5 registriranih kulturnih dobara, Stara Novalja i Lun sa svako po 4 kulturna dobra te Metajna i Gajac sa svako po 1 registriranim kulturnim dobrom.

5.4. Klimatska obilježja

U 21. stoljeću svijet se suočava s velikim izazovom klimatskih promjena koje ugrožavaju sve sfere života na Zemlji i otežavaju održivost društva u cjelini. Klimatske promjene dovode do češćih i jačih ekstremnih meteoroloških pojava i do postupnih promjena klime te imaju veliki utjecaj na okoliš i pogoršavaju postojeće okolišne probleme kao što su gubitak bioraznolikosti i ugroza različitih ekosustava te je stoga potrebno istaknuti i projicirane klimatske promjene za područje otoka Paga, odnosno Grada Novalje.

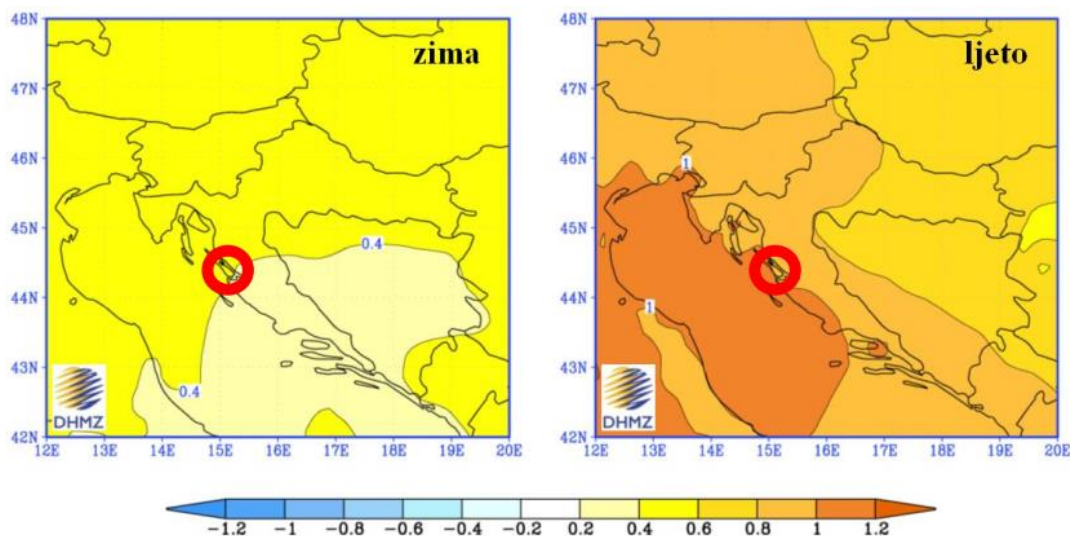
Projekcije klimatskih promjena za prostor Republike Hrvatske dobivene su simulacijama klime na temelju regionalnog klimatskog modela RegCM prema A21 scenariju koje je proveo DHMZ. Njihov sadržaj obuhvaća analizu dvaju budućih 30-godišnjih razdoblja, i to:

- razdoblje od 2011. do 2040. godine,
- razdoblje od 2041. do 2070. godine.

Prema rezultatima RegCM-a, na prostoru otoka Paga simulacija ukazuje na povećanje temperature zraka tijekom navedenih razdoblja i u svim sezonama. Amplituda porasta, iako statistički značajna u oba razdoblja, veća je u drugom, negoli u prvom razdoblju. Povećanje srednje dnevne temperature zraka veće je ljeti, nego zimi .

Na slikama u nastavku prikazane su projekcije za razdoblje 2011.-2040., odnosno 2041.-2070. Iz istih je vidljivo kako se na prostoru otoka Paga, u razdoblju 2011.-2040., predviđa porast temperature od 0,4°C do 0,8°C zimi i od 1,0°C do 1,2°C ljeti, odnosno u razdoblju 2041.-2070. između 1,6 i 2,0°C zimi te više od 2,8°C ljeti.

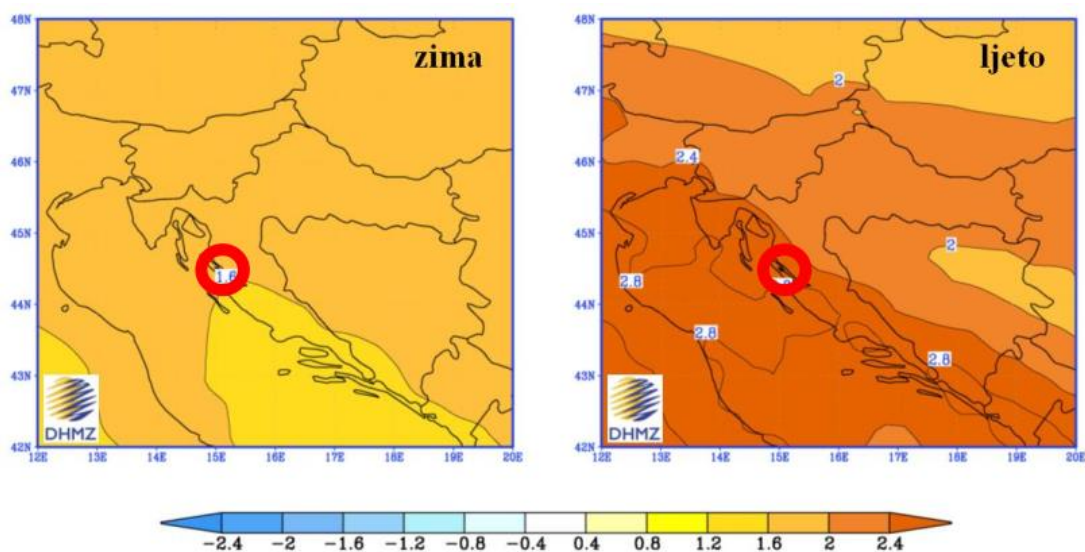
Slika 5. Promjena prizemne temperature zraka (u °C) u Hrvatskoj i na otoku Pagu u razdoblju 2011.-2040. u odnosu na razdoblje 1961.-1990.

Izvor: DHMZ; Strateška procjena utjecaja na okoliš III. Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Novalje

Projekcije prikazane na Slika 5 i Slika 6 izrađene su prema rezultatima srednjaka skupa simulacija regionalnog klimatskog modela RegCM, A2 scenariju emisija plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno), a crvenim krugom na Slikama je označena lokacija Grada Novalje. Na otoku Pagu tako se može očekivati osjetan godišnji porast temperature zraka, smanjena godišnja količina padalina i porasli broj suhih dana u promatranim razdobljima.

Slika 6. Promjena prizemne temperature zraka (u °C) u Hrvatskoj i na otoku Pagu u razdoblju 2041.-2070. u odnosu na razdoblje 1961.-1990.

Izvor: DHMZ; Strateška procjena utjecaja na okoliš III. Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Novalje

6. ANALIZA ULAZNIH PODATAKA POVEZANIH S TEMOM ZELENE URBANE OBNOVE

6.1 Analiza strateške dokumentacije

Strategija je planski razvojni dokument koji definira opće smjernice razvoja Grada, uzimajući u obzir obilježja, prednosti i ograničenja područja i njegovog okruženja. Proces strateškog planiranja provodi se u suradnji lokalne samouprave i drugih dionika, a njegov krajnji rezultat je dokument koji određuje strateške ciljeve, prioritete i mjere, te razrađene aktivnosti i projekte.

Strateška dokumentacija Grada Novalje obuhvaća sljedeće dokumente:

1. Plan razvoja Grada Novalje za razdoblje 2023. – 2029. (NACRT),
2. Provedbeni program Grada Novalje za razdoblje 2021. – 2025. godine,
3. Studija održivosti razvoja turizma i prihvatnog kapaciteta s akcijskim planom Grada Novalje.

U nastavku su tablično prikazani važeći strateški dokumenti Grada te njihov odnos s mjerama/projektima koji potiču razvoj ZI i KG.

Tablica 2. Popis analiziranih strategija na razini Grada te usporedba s mjerama/projektima koji potiču zelenu infrastrukturu i kružno gospodarstvo

Naziv dokumenta	Obrazloženje
Plan razvoja Grada Novalje za razdoblje 2023. -2029. NACRT	<p>Plan razvoja postavlja jasne i konkretne ciljeve te prateće mjere za razvoj Grada Novalje u sljedećih sedam godina, s naglaskom na razvoj društvenog života i unaprjeđenje rada javnih institucija u Gradu, na izgradnju održive infrastrukture u funkciji očuvanja okoliša, a zatim i na podršku poduzetnicima kako bi stvorili otporno i diversificirano lokalno gospodarstvo. Definirane mjere i projekti planom koje su povezane sa ZI i KG:</p> <p>M 1.2 Unaprjeđenje infrastrukture te kvalitete i dostupnosti odgoja i obrazovanja (Dogradnja dječjeg vrtića Carić; Rekonstrukcija i dogradnja OŠ A.G. Matoš u Novalji)</p> <p>M 2.1 Jačanje kapaciteta javnih službi i civilnog društva (Izgradnja zgrade za Crveni križ Grada Novalje), M 2.3 Razvoj kvalitetnih sportskih programa i infrastrukture (Proširenje i uređenje sportskog centra Cissa), M 2.4 Valorizacija materijalne i nematerijalne kulturne baštine (Osiguravanje adekvatnog prostora Gradskom muzeju Novalja)</p> <p>M 4.2 Jačanje konkurentnosti lokalnog poljoprivrednog sektora (Izgradnja gradske tržnice i ribarnice)</p> <p>M 6.1 Izgradnja i uređenje cestovne infrastrukture i povezanog sadržaja (Izgradnja nove gradske obilaznice), M 6.2 Izgradnja i uređenje šetnica (Izgradnja pješačke staze uz DC106), M 6.3 Izgradnja i uređenje biciklističke infrastrukture (Izgradnja biciklističke staze uz DC106; Izgradnja i uređenje biciklističkih staza na području Zaglava, M 6.4 Uređenje infrastrukture za pomorski i zračni promet (Izgradnja i uređenje luke Novalja)</p> <p>M 7.1 Izgradnja i uređenje sustava vodoopskrbe i odvodnje, M 7.2 Poticanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije (Uređenje solarne zone Zaglava – Prozor; Izgradnja solarne elektrane unutar PZ Zaglava – Prozor), M 7.3 Unaprjeđenje u održivosti gospodarstva otpadom prema načelu kružne ekonomije</p> <p>M 8.1 Uređenje javnih površina i zapuštenih javnih objekata, M 8.2 Unaprjeđenje upravljanja prirodnim resursima</p>

<p>Provedbeni program Grada Novalje za razdoblje 2021.-2025. godine</p>	<p>Provedbeni program je strateški dokument koji se, sukladno zakonskim obvezama, donosi za vrijeme trajanja mandata gradonačelnika. U njemu se za navedeno razdoblje definiraju ključne mjere, aktivnosti i strateški projekti pri čemu se ističu aktivnosti/projekti koji su u određenom segmentu povezani sa ZI i KG:</p> <p>M3. Prostorno i urbanističko planiranje (3.1. Urbanistički planovi) M4. Promet i održavanje javnih prometnica (4.1. Projekt uređenja Luke Novalje, 4.3. Izgradnja cesta i pripadajuće infrastrukture, 4.5. Rekonstrukcija Primorske ulice, 4.8. Šetnica oko Punte Vrtića) M5. Zaštita i unapređenje prirodnog okoliša (5.2. Sortirница, 5.3. Reciklažno dvorište za građevinski otpad, 5.4. Deponija smeća Caska-pretovarna stanica, 5.5. Dezinfekcija, deratizacija i zaštita bilja, 5.6. Sanacija divljih odlagališta otpada) M7. Kultura, tjelesna kultura i sport (7.2. Zaštita kompleksnog arheološkog nalazišta Caska, 7.11. Rekonstrukcija i dogradnja sportskog centra) M12. Komunalno gospodarstvo (12.1. Uređenje povijesne jezgre grada, 12.3. Energetska obnova zgrade Gradskog muzeja, 12.4. Održavanje poljskih puteva i nerazvrstanih cesta, 12.6. Održavanje, javnih, zelenih i cvjetnih površina, 12.9. Uređenje i čišćenje plaža, 12.11. Hortikulturno uređenje javnih površina, 12.13. Urbano komunalna oprema, 12.14. Mediteranski vrt-Šumica Vrtić, 12.15. Projekt Gradska tržnica Novalja) M13. Uređenje naselja i stanovanje (13.1. Dječja igrališta)</p>
<p>Studija održivosti razvoja turizma i prihvatnog kapaciteta s akcijskim planom Grada Novalje</p>	<p>Studijom se analiziraju ključne odrednice rasta turističke aktivnosti na području Grada posljednjih nekoliko godina, sagledavaju promjene stavova stanovnika o turizmu od 2013. do 2019. godine te ocjenjuje provedba Master plana razvoja turizma Grada Novalja do 2025. Zaključci analize temelj su za utvrđivanje razvojnih ograničenja i uskih grla prihvatnog kapaciteta i održivog razvoja turizma na području Grada, a onda i definiranje akcijskog plana održivog razvoja turizma Grada usmjerenog na usklađivanje i aktualiziranje planiranih aktivnosti vezanih uz postojeće planske dokumente, ali i definiranje aktivnosti usmjerenih specifično na uklanjanje uskih grla prihvatnog kapaciteta (što se odnosi na integriranju ključnih pokazatelja prihvatnog kapaciteta i održivog razvoja po pojedinim skupinama) i održivog razvoja te time i na ubrzanje provedbe prethodno planiranih razvojnih aktivnosti. Projekti/aktivnosti koji su povezane sa ZI i KG su sljedeći:</p> <p>Projekti upravljanja razvojem destinacije Akcijski planom koji se nisu proveli: 4. Poticanje autohtone poljoprivredne proizvodnje - Ruralni park Novaljsko polje; 15. Promicanje revitalizacije tradicijske graditeljske baštine; 18. Uređenje obalnog poteza Zrće-Caska-Vidalići.</p> <p>Projekti/aktivnosti nadopune Master plana turizma Grada Novalje do 2025. godine: 2. Proširenje kupališnog prostora; 3. Uređenje obalnog poteza Vidalići-Metajna; 4. Uređenje sustava tematiziranih staza – Faza 2; 5. Uređenje interpretacijskog(ih) cent(a)ra.</p> <p>Projekti/aktivnosti održivog razvoja Grada: 7. Unapređenje prometa u kretanju i mirovanju na području Grada; 8. Usuglašavanje Komunalnih infrastrukturnih sustava potrebama održivog razvoja Grada; 9. UPU turističke zone Zrće.</p>

6.2 Analiza prostorno-planske dokumentacije

Ovim poglavljem dana je analiza zadanih smjernica prostornog razvoja kroz važeću prostorno-plansku dokumentaciju za područje Grada te njihovog utjecaja na sastavne elemente ZI i KG. Također je omogućen pregled vrijednih (zaštićenih i evidentiranih) prostornih sastavnica.

Jedna od osnovnih karakteristika prostornih planova je njihova subordinacija, pri čemu svaki plan obuhvaća određeni teritorij i njemu pripadajuću razinu planiranja, uz nužnu usklađenost s planovima višeg reda. Slijedom navedenog, Prostorni plan uređenja Grada Novalje ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 21/07, 09/15, 22/16, 18/20 i 29/22) (dalje u tekstu: PPUG) izrađuje se u skladu s Prostornim planom Ličko-senjske županije ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 16/02, 17/02 – ispravak, 19/02 – ispravak, 24/02, 3/05, 3/06, 15/06 – pročišćeni tekst, 19/07, 13/10, 22/10 – pročišćeni tekst, 19/11, 4/15, 7/15 – pročišćeni tekst, 6/16, 15/16 – pročišćeni tekst, 9/17 – pročišćeni tekst, 29/17 – ispravak i 20/20) (dalje u tekstu: PPŽ).

Na području Grada Novalje, uz već navedene planove, važeći su i sljedeći planovi nižeg reda:

- Urbanistički plan uređenja naselja Novalje ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 16/16, 4/17 i 29/22),
- Detaljni plan uređenja Poduzetničke zone Čiponjac ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 13/04, 13/10, 4/18 i 18/20),
- Urbanistički plan uređenja Gospodarske zone Zaglava – Prozor ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 11/12 i 30/20),
- Urbanistički plan uređenja luke Novalja ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 22/17, 19/20 i 41A/21),
- Urbanistički plan uređenja naselja Potočnica ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 20/10),
- Detaljni plan uređenja centralne zone Dubić ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 22/03),
- Urbanistički plan uređenja naselja Caska ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 21/12),
- Urbanistički plan uređenja naselja Stara Novalja ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 18/11, 9/16 i 18/20),
- Urbanistički plan uređenja Dubac ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 18/11),
- Urbanistički plan uređenja kampa Straško ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 13/10 i 33/22),
- Urbanistički plan uređenja kampa Dražica ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 2/12, 9/17 i 33/22),
- Urbanistički plan uređenja kampa Škovardara ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 10/13),
- Urbanistički plan uređenja turističke zone Dabi – Vidasi (1. dio) ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 21/12),

- Urbanistički plan uređenja ugostiteljsko-turističke zone Dabi – Vidasi ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 20/18 i 22A/21),
- Urbanistički plan uređenja naselja Jakišnica (Jakišnica, Gager, Stanišće) ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 12/19),
- Urbanistički plan uređenja dijela građevinskog područja Dubac – Varsan (planiran za urbanu sanaciju) ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 12/19),
- Urbanistički plan uređenja dijela turističke zone Boškinac ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 20/18),
- Urbanistički plan uređenja dijela poduzetničke zone Čiponjac ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 7/20),
- Urbanistički plan uređenja solarnog parka Zaglava ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 30/20),
- Urbanistički plan uređenja plaže Zrće sa turističkim punktom (T4) ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 10/21),
- Urbanistički plan uređenja kampa Ogradice ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 29/22).

Prostornim planiranjem definiraju se uvjeti za ostvarenje prostornih i društvenih potencijala te u tom smislu elementi zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja moraju biti bitan razvojni, a ne ograničavajući faktor uređenja i korištenja prostora.

U nastavku teksta izdvojeni su određeni veći zahvati u prostoru definirani važećim PPUG-om, a pogotovo oni gospodarski i infrastrukturni (promet, energetske i vodnogospodarski sustav) te ih je potrebno sagledati u kontekstu planiranog razvoja ZI i usmjeriti ih na zelena i održiva rješenja.

Navedeni značajni zahvati prikazani su kroz Tablica 3.

Tablica 3. Planirane aktivnosti unutar važećeg PPUG-a

Prometni sustav:
<ul style="list-style-type: none"> - Planirani koridor za dio nove trase županijske ceste Ž 5151 na prolazu kroz urbano područje naselja Novalja - Planirana rekonstrukcija trase županijske ceste Ž 5151 na potezu Novalja - Tovarnele - Planirani koridor za izmjještanje trase lokalne ceste L 59077 na sjeveroistočni rub naselja Kustići i Zubovići te sjeveroistočno od naselja Caska - Planirani koridor za novu obilaznicu naselja Stara Novalja - Lokacija za istraživanje radi izgradnje planiranog heliodroma uz lokalitet Čiponjac (naselje Novalja uz cestu D 106) - Planirane luke lokalnog značaja otvorene za javni promet (prostor na kopnu i akvatorij) - Planirane luke posebne namjene (prostor na kopnu i akvatorij)
Vodoopskrbni sustav:
<ul style="list-style-type: none"> - Planirana vodosprema "Komorovac II"
Odvodnja otpadnih voda:

<ul style="list-style-type: none"> - Planirani sustavi javne odvodnje za sljedeća naselja i područja: <ul style="list-style-type: none"> - Za naselja i dijelove naselja: Metajna, Zubovići, Kustići, Vidalići, Caska, Gajac, Novalja, Stara Novalja - Lokalni – pojedinačni sustavi za naselja i dijelove naselja na području Luna: Dubac – Varsan, Potočnica, Vidasovi Stani – Bonaparte – Šonjevi Stani – Brovićevi Stani, Jakišnica – Gager – Stanišće, Mulobedan – Dudići – Guriel, Lun – Tovarnele
Građevine za postupanje s otpadom:
<ul style="list-style-type: none"> - Sanacija postojećeg odlagališta otpada "Caska" privođenjem novoj namjeni kao reciklažno dvorište, transfer-stanica, odlagalište građevinskog otpada i skladište otpada sa sortirnicom (zatvorena zgrada)
Gospodarski sustav izvan građevinskog područja naselja:
<ul style="list-style-type: none"> - Planirani Solarni park na lokalitetu Zaglava-Prozor - Planirana zona gospodarske – proizvodne i poslovne namjene izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Zaglava-Prozor - Planirana zona gospodarske – poslovne namjene izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Čiponjac - Neizgrađeni dio zone gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa hotel) izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Šonjevi Stani-Škovardara - Neizgrađena zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa hotel i kamp) izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Dabi-Vidasi - Neizgrađena zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa hotel) izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Uvala Babe-Mihovilje - Neizgrađena zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa hotel) izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Vrtić - Djelomično neizgrađena zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa hotel i kamp) izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Straško - Djelomično neizgrađena zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa hotel) izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Boškinac - Neizgrađena zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa hotel) izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Vidalići - Neizgrađena zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa hotel) izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Drljanda - Djelomično neizgrađena zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa kamp) izvan građevinskog područja naselja na lokalitetu Ogradice - Planirane zone gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (tipa turistički punkt) izvan građevinskog područja naselja
Građevinska područja naselja:
<ul style="list-style-type: none"> - Neizgrađeni dijelovi građevinskih područja naselja

6.2.1. Analiza prostorno-planske i zakonske zaštite te ostalih evidentiranih vrijednosti prema važećem PPUG-u

Važećim zakonima i ostalim propisima te važećom prostorno-planskom dokumentacijom omogućeno je očuvanje i zaštita prostornih i kulturnih vrijednosti pojedinog područja, stoga je potrebno izdvojiti (1) kulturna dobra i (2) krajobrazne i prirodne vrijednosti, kao i (3) područja ekološke mreže NATURA 2000. U nastavku je obrađeno i (4) područje Grada Novalje u pojasu zaštićenog obalnog područja mora te (5) područja za koje je PPUG-om definirana obveza donošenja prostornih planova nižeg reda.

Navedene vrijednosti važni su elementi za formiranje zelene infrastrukture jer čine vrijedne prirodne ekosustave (Natura 2000), ali i sustave napravljene ljudskom intervencijom (kulturni krajobraz i baština) koje je potrebno povezati i ojačati.

(1) Kulturna dobra

Važećim PPUG-om na području Grada Novalje zaštićena nepokretna kulturna dobra razvrstavaju se u sljedeće kategorije:

- zaštićena kulturna dobra,
- preventivno zaštićena kulturna dobra,
- kulturna dobra s registracijom u postupku,
- kulturna dobra šticiena planskom zaštitom.

Na području Grada registrirana su sljedeća nepokretna kulturna dobra zaštićena temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN, broj 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21):

- Etno zona Lun – kulturno-povijesna cjelina (RRI-0382-1975.),
- Kaštel u Staroj Novalji – pojedinačne građevine i kompleksi (Z-4964),
- Crkva Sv. Anđela čuvara - pojedinačne građevine i kompleksi (Z-3773),
- Antički kamenolom – Lunjski put - arheološki lokalitet (Z-1776),
- Antički vodovod "Talijanova buža" - arheološki lokalitet (Z-5746),
- Arheološka zona Novalja – arheološki lokalitet (Z-7663),
- Hidroarheološko nalazište u uvali Vlaška mala – arheološki lokalitet (Z-6433),
- Arheološko nalazište Vidasovi Stani – arheološki lokalitet (Z-7654),
- Arheološko nalazište Tusto čelo – Komorovac – arheološki lokalitet (Z-7688),
- Arheološka zona Caska – arheološki lokalitet (Z-7664),
- Hidroarheološko nalazište u uvali Caska – arheološki lokalitet (RRI-381-1975.),
- Crkva Sv. Ivana i Pavla i ostaci ranokršćanske bazilike - pojedinačne građevine i kompleksi (Z-4661),
- Crkva Sv. Marije od Ružarija - pojedinačne građevine i kompleksi (Z-4553),
- Crkva Sv. Kristofora - pojedinačne građevine i kompleksi (Z-2485),
- Crkva Sv. Katarine - pojedinačne građevine i kompleksi (Z-5492),
- Utvrda Svetojanj – Sutojanj - pojedinačne građevine i kompleksi (Z-7387),
- Ostaci ladanjskog kompleksa biskupa Palčića s crkvom Sv. Antuna Padovanskog - pojedinačne građevine i kompleksi (Z-5657),
- Tunera - pojedinačne građevine i kompleksi (Z-5293),
- Ruševine crkve Sv. Jurja - pojedinačne građevine i kompleksi (Z-4702).

Mjere zaštite nepokretnih kulturnih dobara propisane su Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN, broj 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21) i drugim važećim propisima te odredbama važeće prostorno-planske dokumentacije.

(2) Krajobrazne i prirodne vrijednosti

Na prostoru Grada Novalje pojedinim dijelovima su obuhvaćene sljedeće kategorije zaštite prirodnih vrijednosti, zaštićene temeljem Zakona o zaštiti prirode (NN, broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19):

- posebni rezervat (botanički) za lokalitet divlje masline na prostoru Luna
- značajni krajobraz na području uvale Zrće
- posebni rezervat (ornitološki) Kolanjsko Blato – Blato Rogoza (dio).

Uz navedeno, PPUG-om se uspostavlja planska zaštita prirodnih i krajobraznih vrijednosti na sljedećim područjima:

- područje Paških stijena Velebitskog kanala (uključivo uvala Svetojanj)
- cjelokupno područje k.o. Lun
- prostor poluotoka Zaglava – Uvala Slana – poluotok Furnaža
- šuma na lokalitetu Straško u Novalji
- šuma na dijelu područja Vrtić s oblikovanjem kao mediteranski vrt
- šuma na dijelu između turističke zone Straško i urbane zone naselja s oblikovanjem kao gradski park
- otoci Škrda i Dolfin.

Mjere zaštite određene su sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN, broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19), drugim važećim propisima te odredbama važeće prostorno-planske dokumentacije.

(3) Ekološka mreža NATURA 2000

Dijelovi područja Grada Novalje nalaze se unutar područja zaštićenog u sklopu ekološke mreže NATURA 2000, koja je regulirana Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN, broj 80/19).

Ekološku mrežu NATURA 2000 na području Grada Novalje čine:

- a) Područja očuvanja značajna za ptice (POP):
 - HR1000023 – SZ Dalmacija i Pag
- b) Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS):
 - HR3000179 – Lun - podmorje
 - HR2001021 – Lun
 - HR3000180 – uvala Stara Novalja
 - HR4000019 – Paške stijene Velebitskog kanala
 - HR3000039 – uvala Caska – od Metajne do rta Hanzina

- HR3000038 – uvala Svetojanj V. i M.; uvala Luska
- HR3000040 – Pag – od uvale Luka V. do rta Krištofor
- HR3000041 – Paška vrata.

Mjere očuvanja i zaštite navedenih elemenata ekološke mreže propisane su Pravilnikom o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže (NN, broj 25/20) te Pravilnikom o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže (NN, broj 111/22).

(4) Zaštićeno obalno područje mora (ZOP)

Čitavo područje Grada Novalje smješteno je unutar zaštićenog obalnog područja mora (dalje u tekstu: ZOP).

ZOP je područje od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. Planiranje i korištenje prostora ZOP-a se radi zaštite, ostvarenja ciljeva održivog, svrhovitog i gospodarski učinkovitog razvoja provodi uz ograničenja u pojasu kopna i otoka u širini od 1000 m od obalne crte i pojasu mora u širini od 300 m od obalne crte.

Planiranje u području ZOP-a definirano je Zakonom o prostornom uređenju (NN, broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19 i 67/23).

(5) Obveza donošenja prostornih planova nižeg reda

Važećim PPUG-om utvrđena je obveza donošenja sljedećih planova nižeg reda (urbanističkih planova uređenja) kojima se definiraju detaljnija rješenja prostornog uređenja u pojedinim dijelovima građevinskog područja:

- Urbanistički plan uređenja GP Guriel,
- Urbanistički plan uređenja GP Dudići,
- Urbanistički plan uređenja GP Lun (Lun-Tovarnele),
- Urbanistički plan uređenja GP Šonjevi Stani,
- Urbanistički plan uređenja GP Vidalići,
- Urbanistički plan uređenja GP Bonaparte,
- Urbanistički plan uređenja GP Vidasovi Stani,
- Urbanistički plan uređenja GP Dabovi Stani,
- Urbanistički plan uređenja GP Škuncini Stani – sjever,
- Urbanistički plan uređenja GP Škuncini Stani – jug,
- Urbanistički plan uređenja ugostiteljsko-turističke zone Šonjevi Stani – Škvovardara,
- Urbanistički plan uređenja ugostiteljsko-turističke zone Dabi - Vidasi (12.1 i 12.2),
- Urbanistički plan uređenja ugostiteljsko-turističke zone Babe – Mihovilje,

- Urbanistički plan uređenja ugostiteljsko-turističke zone Vrtić,
- Urbanistički plan uređenja ugostiteljsko-turističke zone Vidalići,
- Urbanistički plan uređenja ugostiteljsko-turističke zone Drljanda,
- Urbanistički plan uređenja dijela GP Gajac,
- Urbanistički plan uređenja GP Kustići,
- Urbanistički plan uređenja GP Zubovići,
- Urbanistički plan uređenja GP Metajna,
- Urbanistički plan uređenja GP Šankovi Stani,
- Urbanistički plan uređenja dijela poduzetničke zone Čiponjac.

Smjernice za izradu navedenih prostornih planova nižeg reda dane su odredbama za provođenje PPUG-a.

6.3. Analiza ulaganja u pojedinačne elemente ZI i KG kroz gradski proračun

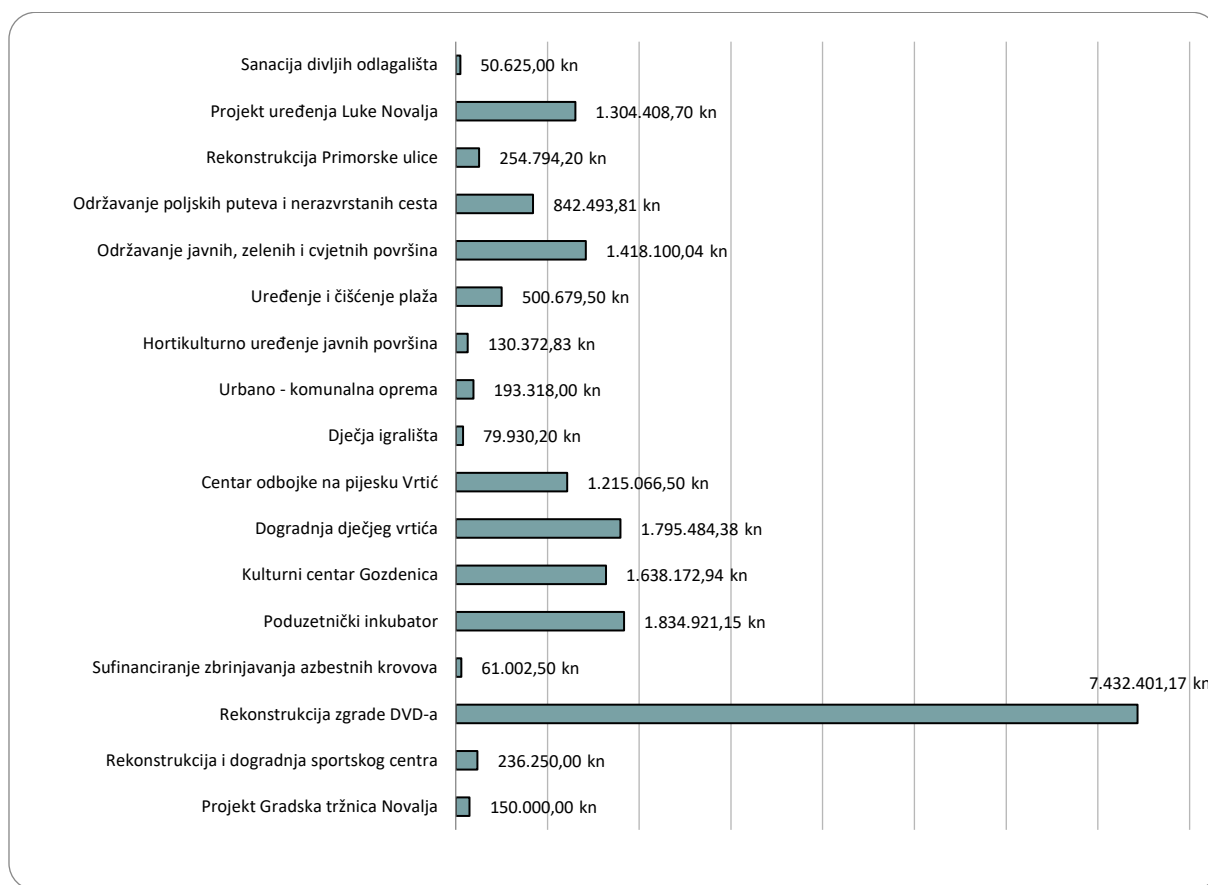
Planirana sredstva gradskog proračuna predstavljaju važan temelj provedbe i služe kao pokazatelj koji upućuje na važnost određene proračunske stavke, u ovom slučaju projekta/aktivnosti pojedinih elemenata ZI i KG, odnosno zelene urbane obnove (u daljnjem tekstu ZUO). Kroz direktne i indirektne projekte/aktivnosti unutar proračuna za 2021., 2022. analizirani su udjeli povezanih aktivnosti s tematikom ZUO, što je opisno i grafički prikazano u tekstu niže.

U 2021. godini proračun Grada iznosio je **59.339.770,95 kn**. Sredstva koja su 2022. godine bila povezana s projektima/aktivnostima pojedinih elemenata ZI i KG iznosila su **28.695.244,88 kn**, odnosno **48%** gradskog proračuna.

Projekti/aktivnosti koji su bili **direktno** povezani sa ZUO iznosili su **19.138.020,92 kn** odnosno **32%**. Tema ZI obuhvaćena je kroz sanaciju divljih odlagališta, projekt uređenja Luke Novalja, rekonstrukciju Primorske ulice, održavanje poljskih puteva i nerazvrstanih cesta, održavanje javnih, zelenih i cvjetnih površina, uređenje i čišćenje plaža, hortikulturno uređenje javnih površina, urbano - komunalna oprema, dječja igrališta, centar odbojke na pijesku Vrtić. Dok je tema KG obuhvaćena kroz dogradnju dječjeg vrtića, Kulturni centar Gozdenica, Poduzetnički inkubator, sufinanciranje zbrinjavanja azbestnih krovova, rekonstrukciju zgrade DVD-a, rekonstrukciju i dogradnju sportskog centra, projekt Gradska tržnica Novalja. (Projekti/aktivnosti koji su povezani s ulaganjem u ZOU za 2022. godinu, detaljno su obrađeni i prikazani na grafičkom prikazu u nastavku (Slika 7).

Projekti/aktivnosti koji su bili **indirektno** povezani sa ZUO iznosili su **9.557.223,96 kn**, odnosno **16%**, a obuhvaćali su zaštitu kompleksnog arheološkog nalazišta Caska, izgradnju cesta i pripadajuće infrastrukture, održavanje vodoopskrbnih i objekata odvodnje, izgradnju i širenje mreže javne rasvjete, sortirnicu, održavanje i potrošnju električne energije, spremnike za odvojeno prikupljanje otpada, izradu urbanističkih planova, izradu Strategije razvoja Grada Novalje 2021-2027. i financiranje mjesnih samouprava.

Slika 7. Direktna ulaganja u pojedinačne elemente ZUO 2021. godine

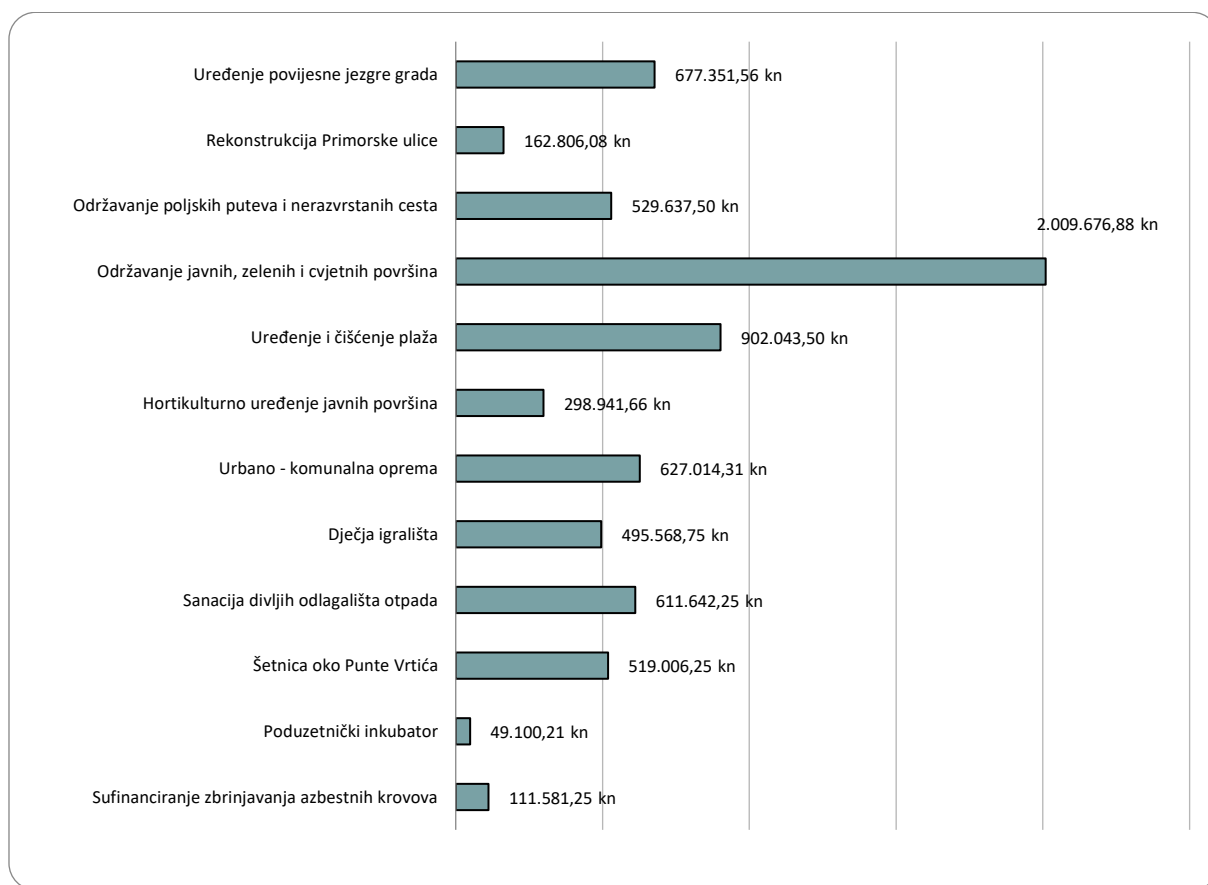
Obradio: 3E PROJEKTI d.o.o.

U 2022. godini proračun grada iznosio je **79.403.564,15 kn**. Sredstva koja su 2022. godine bila povezana s projektima/aktivnostima pojedinih elemenata ZI i KG iznosila su **23.109.921,85 kn**, odnosno **29%** gradskog proračuna.

Projekti/aktivnosti koji su bili **direktno** povezani sa ZUO iznosili su **6.994.370,46 kn** odnosno **9%**. Tema ZI obuhvaćena je kroz, uređenje povijesne jezgre grada, rekonstrukciju Primorske ulice, održavanje poljskih puteva i nerazvrstanih cesta, održavanje javnih, zelenih i cvjetnih površina, uređenje i čišćenje plaža, hortikulturno uređenje javnih površina, urbano - komunalna oprema, dječja igrališta, sanaciju divljih odlagališta otpada, šetnica oko Punte Vrtića. Dok je tema KG obuhvaćena kroz poduzetnički inkubator, sufinanciranje zbrinjavanja azbestnih krovova. (Projekti/aktivnosti koji su povezani s ulaganjem u ZOU za 2022. godinu, detaljno su obrađeni i prikazani na grafičkom prikazu u nastavku (Slika 8).

Projekti/aktivnosti koji su bili **indirektno** povezani sa ZUO iznosili su **16.115.551,65 kn** odnosno **20%**, obuhvaćali su zaštitu kompleksnog arheološkog nalazišta Caska, zaštitno-arheološka istraživanja na području Grada, izgradnju cesta i pripadajuće infrastrukture, održavanje vodoopskrbnih i objekata odvodnje, arheološki centar - Rimski kava, izgradnju i širenje mreže javne rasvjete, sortirnicu, deponiju smeća Caska - Pretovarna stanica, održavanje i potrošnja el. energije, izradu urbanističkih planova, izradu Strategije razvoja Grada Novalje 2021-2027. i financiranje mjesnih samouprava.

Slika 8. Direktna ulaganja u pojedinačne elemente ZUO 2022. godine

Obradio: 3E PROJEKTI d.o.o.

Izmjenom **Proračuna Grada Novalje za 2023. godinu** predložen je iznos od 16.925.000,00 EUR (127.521.412,5 kn) prihoda i primitaka.

Nastavljena su **direktna** ulaganja iz prethodnog razdoblja u uređenje povijesne jezgre grada, rekonstrukciju Primorske ulice, održavanje poljskih puteva i nerazvrstanih cesta, održavanje javnih, zelenih i cvjetnih površina, uređenje plaža, hortikulturno uređenje javnih površina, urbano - komunalnu opremu, dječja igrališta, sanaciju divljih odlagališta otpada, šetnicu oko Punte Vrtića, poduzetnički inkubator, rekonstrukciju i dogradnju sportskog centra, sufinanciranje Poticajne stanogradnje i sufinanciranje zbrinjavanja azbestnih krovova.

Uz nastavljena ulaganja pokrenuti su **novi projekti** s ulaganjem u rekonstrukciju križanja Gundulićeva - Burin bok, izgradnju rotora - Južni ulaz u Grad, uređenje biciklističkih staza na području Grada Novalje, uređenje poduzetničke zone Prozor – Zaglava, Deponiju smeća Caska - Pretovarna stanica, Mediteranski vrt - šumica Vrtić, restauraciju mozaika na Trgu Bazilike, sanaciju stijene iznad puta Zubovići – Dražica, vanjska fitness vježbališta, mobilno reciklažno dvorište, energetska obnovu zgrade Gradskog muzeja, centar za ponovnu uporabu, Područni odjel dječjeg vrtića – Zubovići, projekt Gradska tržnica ribom, zgradu DVD LUN, zgradu Crvenog križa, zgradu mjesnog odbora Novalja, Muzej kamena, Interpretacijski centar.

Također su nastavljena **indirektna** ulaganja iz prethodnog razdoblja u arheološki centar - Rimska kava, izgradnju i širenje mreže javne rasvjete, javnu rasvjetu - održavanje i potrošnja el. energije, zaštitu

kompleksnog arheološkog nalazišta Caska, zaštitno-arheološka istraživanja na području Grada, izgradnju cesta i pripadajuće infrastrukture, održavanje vodoopskrbnih i objekata odvodnje, izradu urbanističkih planova, financiranje mjesnih samouprava te dodatno u izradu Zelene urbana strategije.

Usporedbom ukupnog ulaganja 2021. i 2022. godine, vidljivo je kako je u 2022. godini došlo do **smanjenja ulaganja u teme ZUO za 19%** u odnosu na prethodnu godinu, unatoč povećanju ukupnog gradskog proračuna. Za čak **23% smanjila su se direktna ulaganja u teme ZUO**, dok su se **indirektna ulaganja povećala za 4%**. Održavanje javnih zelenih i cvjetnih površina, uređenje luke, rekonstrukcija zgrade DVD-a i sl. samo su dio direktnih projekata ZUO unutar analiziranih proračunskih razdoblja. Shodno navedenom, možemo zaključiti da **postoji trend direktnih ulaganja u aktivnosti/projekte u domeni ZUO, ali je u znatnom padu**, te bi taj negativan trend trebalo preokrenuti sukladno povećanju gradskog proračuna.

Usporedbom ulaganja 2021., 2022. i 2023. godine, vidljivo je kako je u 2023. godini došlo do povećanja ukupnog gradskog proračuna u odnosu na prethodne godine, ali i do znatnog smanjenja ulaganja (trenutno) u teme ZUO. Shodno navedenom iako se radio o tekućoj godini prema trenutnim podacima ulaganja i prema podacima planiranih ulaganja, možemo zaključiti da se nastavio negativan trend smanjenja ulaganja u teme ZUO koji je prisutan proteklih godina, što bi trebalo preokrenuti.

6.4. Analiza razvoja prostora Grada

Ovim poglavljem obradit će se razvoj Grada Novalje od pretpovijesti do danas. To uključuje faze razvoja urbane strukture od početaka gradnje i dominantne poljoprivredne djelatnosti do zapuštanja poljoprivrednih površina i recentnog turističkog razvoja. Također, obradit će se i bogata kulturna tradicija, strateška važnost luka, razvoj naselja, utemeljenje općine, lokalitet starih maslina i dr.

O dugoj i zanimljivoj povijesti grada Novalje svjedoče brojni arheološki nalazi na raznim lokalitetima u gradu i njegovoj okolici.

Najstariji tragovi života na otoku sežu u mlađi paleolitik, dok se u vrijeme neolitika nastaju prve zajednice. U brončano doba ove krajeve naseljavaju ilirska plemena, od kojih su otok Pag i susjedna područja naselili Liburni. Oni osnivaju gradinska naselja na brežuljcima koji su na širem prostoru grada Novalje i danas vidljivi (veći broj liburnskih gradina).

Antička Navalia, luka rimskog naselja Cissa (današnja Caska) u rimskom vremenu imala je veliki značaj. Uz luku se formiralo naselje latinskog imena Novalis odnosno Navalia što znači pristanište, po čemu je Novalja dobila ime.

Na području današnje Novalje se intenzivno gradilo u antičko doba, kasnije i u vrijeme Rima.

Rimski osvajači kroz 1. st. pr. Kr. pokoravaju Liburne, te njihovim dolaskom Cissa postaje grad i središte otoka. Život se na ovim prostorima odvijao uz dva naselja (Cissa i Navalia), dva utvrđena kastruma koji su bili uporište rimske prisutnosti. Rimska kultura ostavila je svoj duboki trag i uvelike utjecala je na današnji izgled grada Novalje. Iz rimskog doba očuvan je akvedukt, kamenolom, ranokršćanske bazilike i niz gospodarskih i ladanjskih imanja.

Iz prvog stoljeća sačuvan je jedinstveni rimski akvedukt. Antički vodovod u Novalji predstavlja najznačajniju arheološku baštinu otoka Paga. Prokopani tunel u stijeni koji je osiguravao protok vode do Novalje iz izvora u Novaljskom polju danas je očuvan u dužini od 1042 m. Tunel, odnosno vodovod, mještani danas nazivaju Talijanova buža, a ulaz u vodovod nalazi se unutar Gradskog muzeja.

Osobito veliki broj sakralnih građevina podignut je u vrijeme ranog kršćanstva kada je Novalja bila središte vjerskog života otoka. Grade se tri ranokršćanske bazilike (jedna unutra naselja i dvije grobljanske). Pronađeni su ostaci zidova manjih rimskih utvrda te su na više mjesta očuvani ostaci ladanjskih gospodarskih zgrada (od kojih su najveće na području Caske).

Hrvati dolaze na otok početkom 7. stoljeća te u se vrijeme narodnih vladara Cissa razvija u značajno gradsko središte. U 11. i 12. st. dolazi do podjele otoka Paga između rapske i zadarske komune. Novalja i zapadni dio otoka pripadali su Rapskoj, a Pag Zadarskoj nadbiskupiji.

Novalja je do 1203. godine zadržala svoje značenje kao strateška luka Jadrana i središnji otočni grad. Utvrđeni grad Cissa, Zadrani su u rušilačkom pohodu 1203. do temelja razorili.

Za vrijeme austrijske uprave otok Pag postaje jedinstvena cjelina, ali ostaje kolonatska ovisnost mnogih težaka prema rapskim gospodarima.

Krajem 19. st. uvode se brodske linije i u Novalji se gradi riva za pristanak brodova. Iz tog razdoblja očuvan je i visoki toranj za hvatanje tuna.

U 19. stoljeću je na cijelom otoku uspostavljena jedinstvena administrativna cjelina, iz koje je bio isključen samo rukavac na kojem se nalazi Lun, on je pripadao Općini Rab. Na starom katastru iz 19. stoljeća (Karta 2) vidi se jezgra naselja, koja se zadržala do danas.

Novalja je 1924. godine dobila svoju općinu, 1954. godine oduzet joj je status samostalne općine i postala je dio općine Pag sa statusom mjesnog odbora. 1993. godine se odvojila od općine Pag i utemeljila se općina Novalja s mjestima Lun, Jakišnica, Stara Novalja, Kustići, Zubovići, Metajna, Caska i Gajac te je 1997. godine dobila status grada.

Karta 2. Stari katastar (Habsburg Empire - Cadastral maps (XIX. century)) u usporedbi s današnjim izgledom

Izvor: Arcanum Maps

Prvi intenzivniji razvoj današnji prostora grada Novalje bilježi se dolaskom turizma u 30-im godinama prošlog stoljeća. 50-ih godina 20. stoljeća započinje se s gradnjom prvih pristaništa za brodove. Ozbiljni procvat dogodio se nakon izgradnje Paškog mosta 1968. godine. To se može zaključiti i po **Error! Reference source not found.** iz koje je vidljivo da se prvotna jezgra naselja do 1968. u manjem intenzitetu proširila prema sjeveru i jugu, a od 1968. do danas izgradnja se intenzivnije širi prema sjeveru i jugu prateći obalnu liniju, a u manjem intenzitetu i prema unutrašnjosti. Struktura naselja do danas je očuvala rimski raster.

Daljnji razvoj započeo je 90-ih godina sa statusom lokalne samouprave, dok kao samostalna općina započinje najveći rast.

Naglim razvojem turizma sredinom 20. stoljeća, izmijenjen je izgled Novalje. Malo primorsko mjesto počelo se ubrzano širiti, počele su se preuređivati obiteljske kuće, izgrađeni su hoteli i auto kamp. Otvoren je niz restorana i kafića, brojna zabavna središta, te popularna uvala Zrće. Izgrađen je Gaj na sjeverozapadu, na jugu apartmansko naselje Gajac, obrtnička zona na sjeveru i preuređen je cijeli središnji dio Novalje.

Razvoj turizma pratio je i razvoj gospodarstva, infrastrukture i komunalnog sustava. Otvoreni su trgovački centri, banke, obnovljene ceste, izgrađen je vodovod, elektrosustav i kanalizacija.

Karta 3. 1968.godina s preklapom izgrađenim područjem izvedenim iz PPUG-a 2022.

Izvor: 1968.godina s preklomom izgrađenim područjem izvedenim iz PPUG-a 2022.

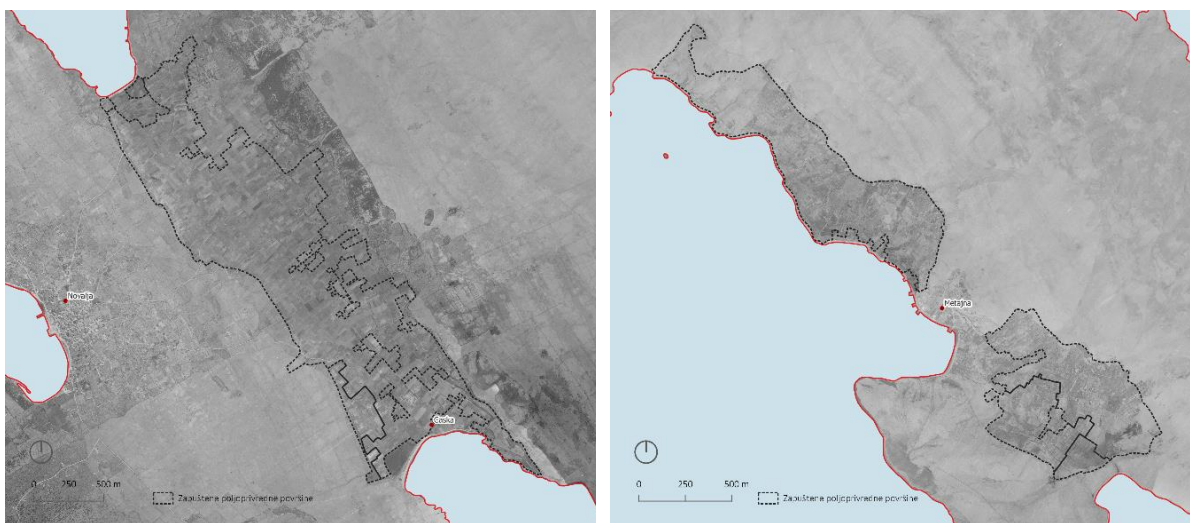
Prije pojave turizma većina se stanovništva bavila poljoprivredom koja je uz stočarstvo i ribarstvo bila glavna gospodarska grana. Zahvaljujući prostranom Novaljskom polju, Novaljci su se stoljećima bavili poljoprivredom, uzgajajući sve poljoprivredne kulture, od čega su se najviše bavili vinogradarstvom koje im je donosilo dobit. Većina poljoprivrednih proizvoda služila je za prehranu stanovništva, a manji dio odvozio se brodovima na tržnicu u Rijeku. Na kartogramu 3 dobro se vidi kako je Novaljsko polje nekoć bilo intenzivno korišteno u poljoprivredne svrhe, dok se razvojem turizma poljoprivreda postupno napušta te u Novaljskom polju danas uglavnom prevladavaju zapuštene poljoprivredne površine. Također je vidljivo i na kartogramu 4 kako se taj trend proširio i na okolna naselja nastala uz vrijedne poljoprivredne površine koje su danas prepuštene zarastanju.

Karta 4. Stari katastar (Habsburg Empire - Cadastral maps (XIX. century)) u usporedbi s današnjim izgledom

Izvor: Arcanum Maps

Karta 5. 1968.godina s preklapom zapuštenih poljoprivrednih površina (Karta kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016

Izvor: Bioportal

Stočarstvo je u Novalji također prisutno stoljećima (ovčji sir, sušeno meso). Također je bilo i ostalo razvijeno ribarstvo, na stranama otoka otvorenim pučini (ribarice isplivljavaju do Raba, Cresa i Lošinja i srednjeg Jadrana).

Prema podacima corine – promjena pokrova (podaci do 2012. godine), primjetno je širenje nepovezanih gradskih područja i sportsko rekreacijskih područja u razdoblju između 2000. - 2012. kod naselja Novalja. Maslinici su prošireni između 1980. i 1990. godine u naselju Jakišnica te između 2006. i 2012. u naselju Lun. Veća površina vinograda nestala je između 2000. – 2006. godine. Analizom promjena pokrova u razdoblju od 1980. do 2012. godine vidljivo je širenje nepovezanih gradskih površina u naselju Novalja na područje pašnjaka, širenje maslinika u naseljima Lun i Jakišnica te preobrazba površina vinograda.

Na rukavcu od Novalje do Luna na lunskom poluotoku nalaze se stara stabala maslina – **Lunski maslinici**, najstariji maslinici u Hrvatskoj (**Error! Reference source not found.**). Maslinike čine tisuće stabala divljih, samoniklih maslina. Najstarija maslina stara je oko 1600 godina, a preko 1500 stabala staro je u prosjeku 1200 godina. Maslinici su od davnina ograđeni suhozidima. Dio lunskih maslinika

Karta 6. Maslinici Luskog poluotoka (Karta kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016.)

1963. godine proglašen je botaničkim rezervatom, a projekt "Vrtovi lunjskih maslina", dovršen je 2013. godine.

Uz Lunske maslinike na području se nalazi i poznata turistička atrakcija Paškog trokuta, fenomena nastalog prije 12.000 godina, megalitskog otiska, nekoliko kilometara od Novalje, na brdu Velo tusto čelo, te niz ostalih lokaliteta.

Specifičnosti dosadašnjeg razvoja područja novoformirane jedinice lokalne samouprave - Grada Novalje (područje je ranije bilo podijeljeno između bivše općine Pag i općine Rab), nisu rezultirale nastankom naselja s posebnim funkcijama vezano uz gospodarsko-radne zone, područja koncentracije društvene infrastrukture i urbanih funkcija, odnosno naselja od određenog posebnog značaja za šire okolno područje.

Izvor: Bioportal

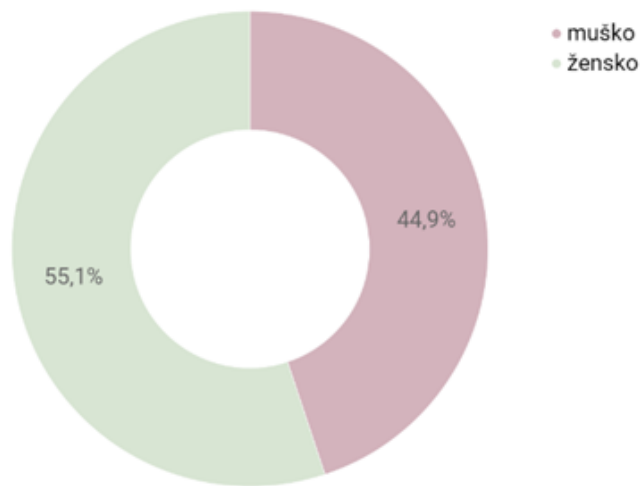
Naime, područje Grada Novalje u dosadašnjem razvitku oslanjalo se prvenstveno na susjedna gospodarski i urbano značajnije razvijena područja i to najprije regionalno središte Rijeku i kasnije na županijsko središte Gospić.

Iz tog razloga razvoj naselja zadržan je u lokalnim okvirima pri čemu se, obzirom na njihov prostorni položaj, razlikuje i njihova specifična urbana struktura vezano uz povijesni nastanak ili poljoprivredno i turističko okruženje. Može se samo konstatirati da je na priobalnom području započeo razvitak naselja usmjeren prvenstveno na turizam i turističko-ugostiteljsku djelatnost, uz korištenje određenog dijela tih naselja kao područja sekundarnog stanovanja (vikend zone).

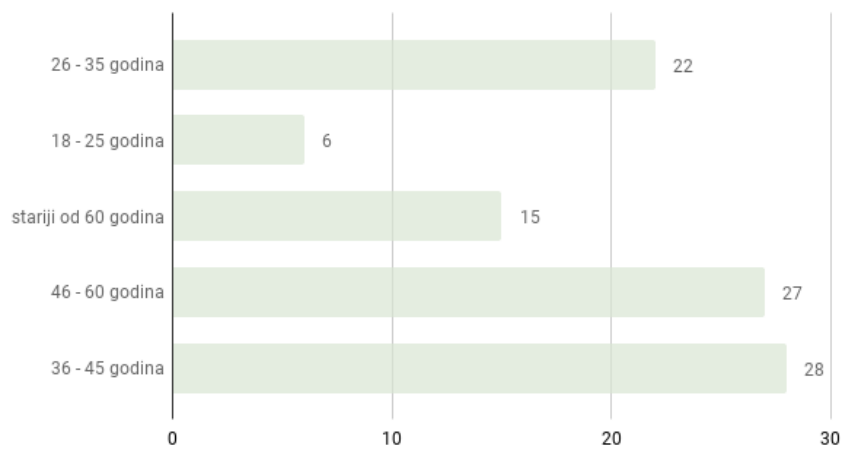
6.5. Analiza anketnog upitnika

Kako bi se istražila percepcija zainteresirane i stručne javnosti o stanju elemenata zelene urbane obnove na području Grada Novalja, kao i stavovi o perspektivi njihovog razvoja, tijekom srpnja 2023. provedena je anonimna on-line anketa. Anketi je pristupilo 98 ispitanika, od čega je većina ženskog spola (55,1%) (Slika 9) i spada u dobnu skupinu od 36 do 45 godina (Slika 10). Većina ispitanika stanuje na području Grada Novalje (61,2%), a ostali povremeno borave na području Grada Novalje (38,8%) (Slika 11). Gledajući distribuciju ispitanika prema mjestu stanovanja ili boravka u 12 naselja u okviru Grada, najviše ispitanika je iz naselja Novalja (81,6%), dok nisu zastupljeni ispitanici iz tri naselja (Dubac-Varsan, Kustići i Zubovići) (Slika 12).

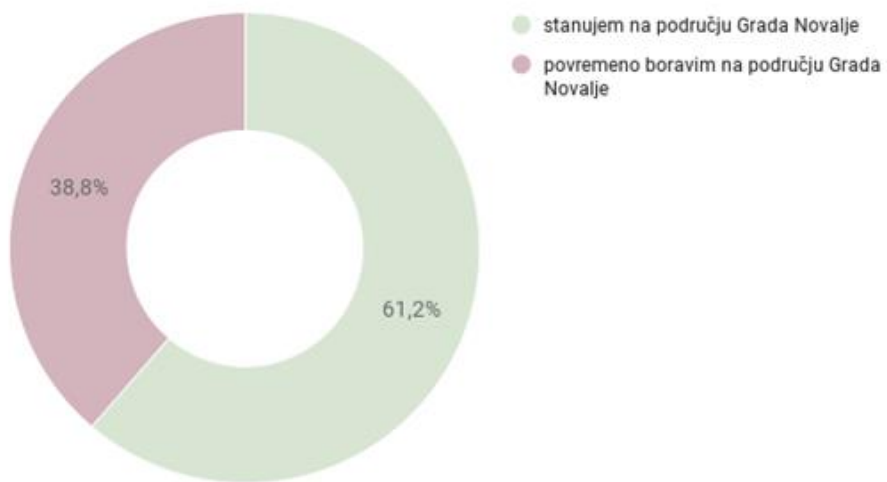
Slika 9. Spol ispitanika

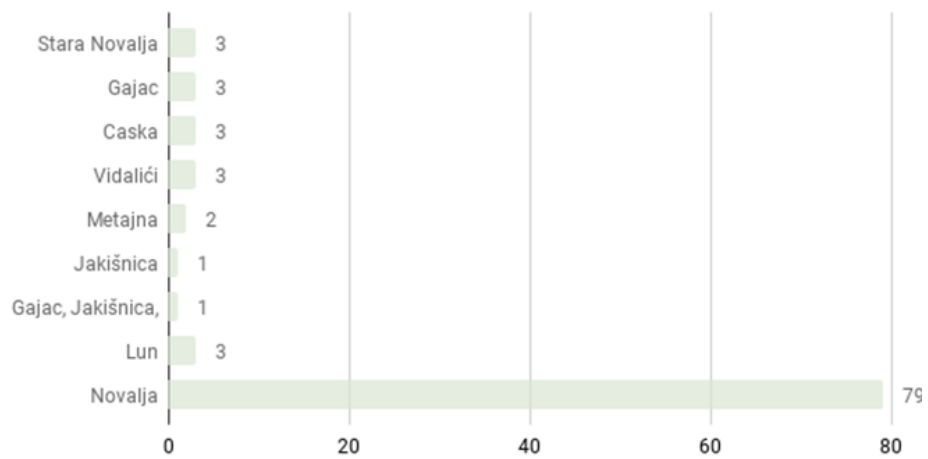
Slika 10. Dobna struktura ispitanika

Slika 11. Status boravka ispitanika

Slika 12. Naselje stanovanja ili povremenog boravka ispitanika

Pitanje 5. „U kojim zelenim / otvorenim prostorima Grada Novalje najčešće provodite slobodno vrijeme?“

Pitanje je usmjereno na istraživanje najfrekventnijih lokacija za provođenje slobodnog vremena u Gradu. Odgovori na ovo pitanje vrlo su raznoliki te ukazuju na to da, iako velika većina ispitanika prepoznaje i navodi zelene / otvorene prostore, značajan je i udio ispitanika (12,2%) koji smatraju da takvi prostori gotovo ili u potpunosti ne postoje pa samim time u njima niti ne borave u slobodno vrijeme ili navode kako su prije postojali te novom apartmanizacijom više ne postoje. Ispitanici koji provode slobodno vrijeme u zelenim / otvorenim prostorima najčešće navode plaže, šetnice uz more, šumske površine, kampove i dječja igrališta. Dio ispitanika naveo je i mjesta poput terasa kafića, njiva i vrtova uz kuću.

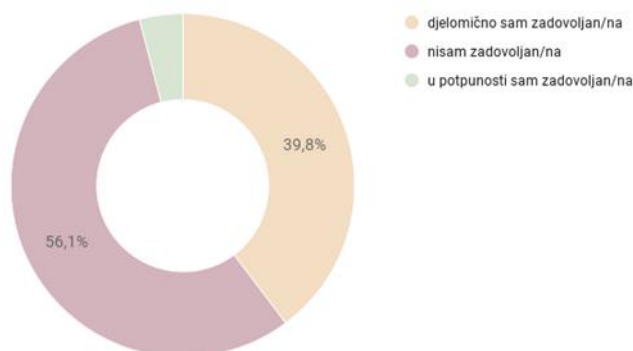
Pitanje 6. „Koje zelene / otvorene površine Grada Novalje smatrate posebno vrijednima?“

Nastavno na pitanje o zelenim / otvorenim površinama u Gradu u kojima najčešće provode slobodno vrijeme, ispitanici su upitani za stav o vrednovanju tih površina. Pri tome je manji dio ispitanika (2%) ponovio da smatra da takvih površina nema, dok je s druge strane dio ispitanika (5,1%) istaknuo da sve takve površine smatra posebno vrijednima, a neki kao razlog dodaju jer je takvih površina malo. Velika većina ostalih ispitanika posebno vrijednim površinama smatra predio Vrtić (20,4%), plaže (10,2%), Vrtove lunjskih maslina (6,1%) i dječje parkove (5,1%). Ostali navode površine kružnih tokova, nogometnog igrališta, rive, šetnica, kampa Straško, Caske, Metajne, područje oko šumarije, centra, šume Zrće, Park kod Gaudinha, Zaglave, Babe, područje oko škole, trgova, gradske uprave, Novaljskog polja itd.

Pitanje 7. „Koliko ste zadovoljni količinom zelenih / otvorenih prostora na području Grada Novalje?“

Pitanje je bilo namijenjeno istraživanju uopćene percepcije javnosti o brojnosti zelenih / otvorenih prostora na području Grada. Većina ispitanika smatra da nema dovoljno zelenih / otvorenih prostora (56,1%) (Slika 13). Dio ispitanika izrazio je djelomično zadovoljstvo (39,8%), a tek manji dio (4,1%) potpuno je zadovoljan količinom zelenih / otvorenih prostora. S obzirom na navedene rezultate, možemo zaključiti da je u buduće razvojne aktivnosti potrebno uključiti veću dostupnost zelenih / otvorenih prostora unutar Grada Novalje.

Slika 13. Odgovori na anketno pitanje: “Koliko ste zadovoljni količinom zelenih / otvorenih prostora na području Grada Novalje?”

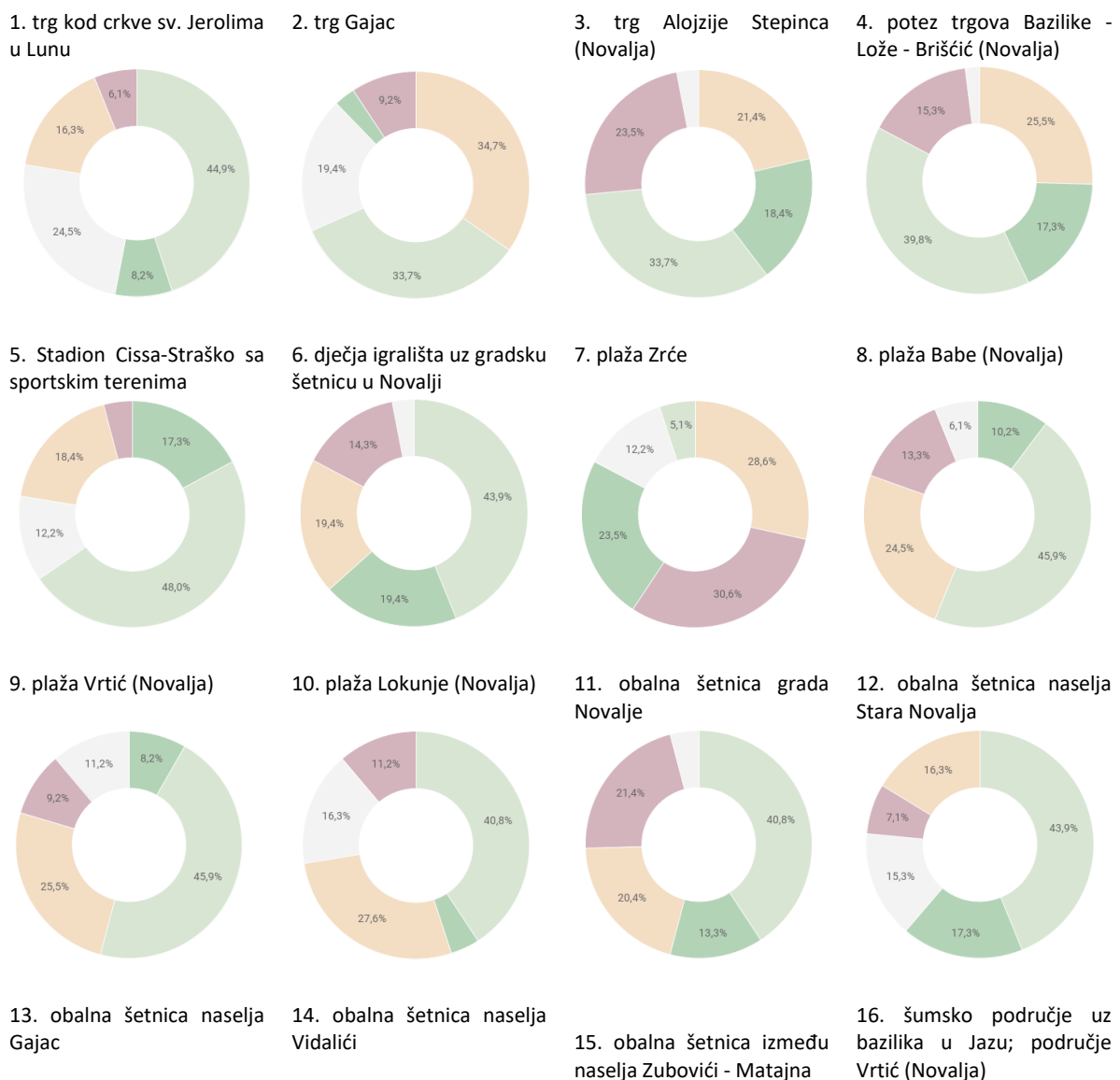

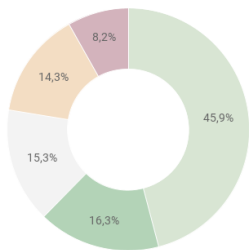
Pitanje 8. „Kako biste ocijenili trenutno stanje navedenih zelenih / otvorenih prostora u Gradu Novalji?“

Nastavno na pitanje o brojnosti zelenih / otvorenih prostora u Gradu, ispitanici su upitani za stav o stanju (na skali od „jako loše“ do „vrlo dobro“) zelenih / otvorenih prostora koji su temeljem prijašnjih analiza utvrđeni kao najznačajniji na području Grada.

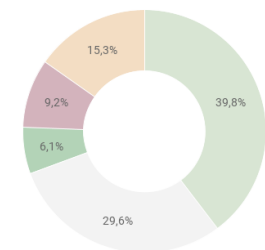
Najpozitivnije ocijenjen prostor na području grada su Vrtovi lunjskih maslina. Prema ispitanicima, veći dio ostalih prostora se nalazi u dobrom stanju, a među prostorima koji su u značajnoj mjeri ocijenjeni kao „loši“ ili „jako loši“ ističu se plaža Zrće, područje nekadašnjeg logora Slana (između uvala Slana i Seline), trg Gajac i trg Alojzija Stepinca. Za neka područja, kao što su obalna šetnica između naselja Zubovići - Metajna, obalna šetnica naselja Vidalići, područje nekadašnjeg logora Slana (između uvala Slana i Seline) i trg kod crkve sv. Jerolima u Lunu, značajan udio ispitanika se nije izjasnio, što ukazuje da nisu upoznati sa stanjem tih prostora.

Slika 14. Odgovori na anketno pitanje: “Kako biste ocijenili trenutno stanje navedenih zelenih / otvorenih prostora u Gradu Novalji?“

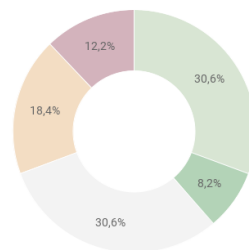

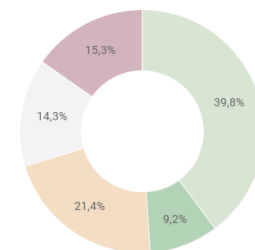
17. šumsko područje oko stadiona, groblja i šumarije (Novalja)

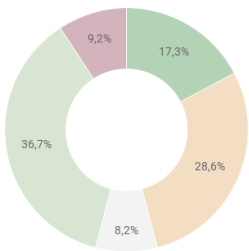
18. Svetojanj (utvrda, uvala plaža)

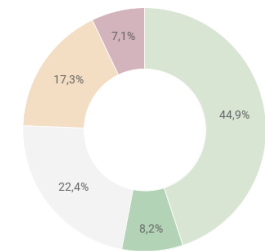
19. Utvrda sv. Juraj sa šumom (Caska)

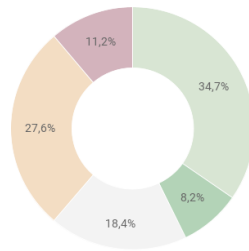
20. područje nekadašnjeg logora Slana (između uvala Slana i Seline)

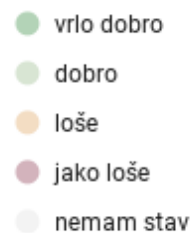
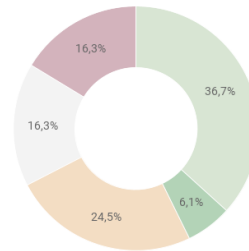
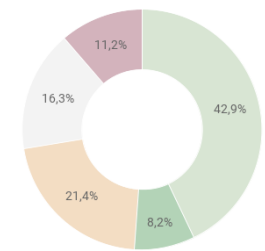
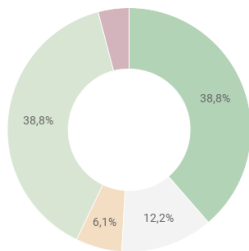
21. Vrtovi lunjskih maslina

22. Lokve (Lun, Novalja - Vidasovi, Dabovi, Škuncini stani, Caska i dr.)

23. Novaljsko polje

Pitanje 9. „Po Vašem mišljenju koja je najznačajnija plaža na području Grada Novalje?“

Ispitanici su upitani da navedu koja je, po njihovom mišljenju, najznačajnija plaža na području Grada. Najveći broj ispitanika se izjasnilo za plaže Babe i Vrtić, a među značajnijim se prema većini ispitanika navode i Zrće, Planjka i Gajac. Plaža Straško također se među većim brojem ispitanika smatra značajnom, a dio ispitanika istaknuo je problem njene nedostupnosti javnosti. U manjem broju spomenuto je još nekoliko plaža koje ispitanici smatraju značajnima - Caska, Lokunje i Trinćel. Nekoliko ispitanika istaknulo je da su sve plaže značajne, a samo jedan ispitanik da niti jedna plaža nije značajna.

Pitanje 10. „Po Vašem mišljenju koji su nedostaci na plažama na području Grada Novalje?“

U okviru pitanja o plažama, ispitanici su također zamoljeni da navedu koji su, po njihovom mišljenju, najveći nedostaci na plažama na području Grada. Na tom je pitanju većina ispitanika navela niz nedostataka. Najveći nedostaci koje je istaknuo dominantan broj ispitanika su manjak prirodne hladovine, javnih wc-a, koševa za otpad te tuševa i kabina za presvlačenje na plažama. Osim toga, dio ispitanika nezadovoljan je i previsokim cijenama parkiranja, premalo sadržaja za djecu i premalo sadržaja općenito, urednošću te nedostatkom plaža za pse.

Pitanje 11. „Ukoliko imate dodatni komentar vezan uz stanje i/ili poboljšanje plaža, molimo Vas da ga upišete.“

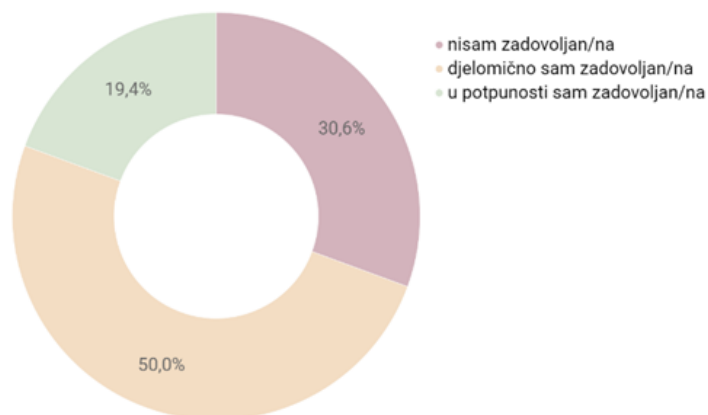
Nastavno na prethodno pitanje, ispitanici su upitani žele li istaknuti još nešto vezano za postojeće stanje ili mogućnosti poboljšanja stanja na plažama Grada. Više od polovice ispitanika (58,2%) odgovorilo je i na ovo pitanje, pri čemu je dio ispitanika nastavio s primjedbama na postojeće stanje, a dio ispitanika predložio je i konkretna rješenja.

Među najučestalijim primjedbama i u ovom se pitanju ističe nedostatak hladovine, neuređenost plaža i nedostatak koševa za otpad. Među prijedlozima za poboljšanje, ističe se nužnost postavljanja više tuševa, koševa za otpad i klupica, sadnja stabala, učestalije čišćenje, povezivanje plaža šetnicama i biciklističkim stazama te povećanje dostupnosti osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Dio prijedloga se također odnosi na potrebu ukidanja glasne glazbe, povećanja šljunčanih plaža u odnosu na betonirane, ukidanje naplate parkiranja za domicilno stanovništvo, itd.

Pitanje 12. „Koliko ste zadovoljni količinom dječjih igrališta na području Grada Novalje?“

Pitanje je bilo namijenjeno istraživanju uopćene percepcije javnosti o brojnosti dječjih igrališta na području Grada. Polovica ispitanika djelomično je zadovoljna količinom dječjih igrališta. Dio ispitanika (30,6%) smatra da ih nema dovoljno, a manji dio (19,4%) potpuno je zadovoljan količinom dječjih igrališta.

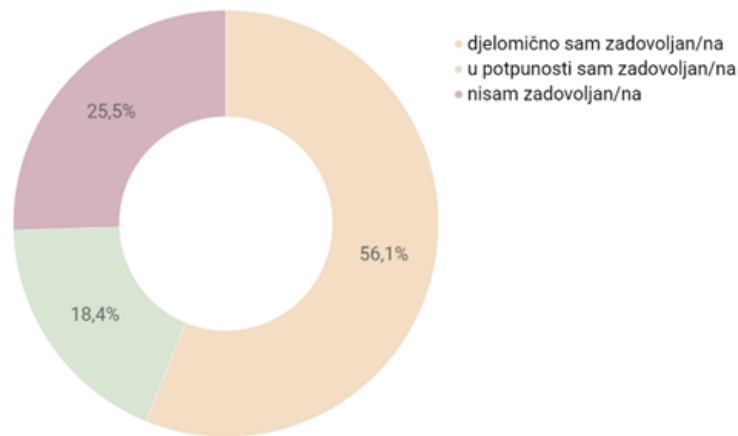
Slika 15. Odgovori na anketno pitanje: “Koliko ste zadovoljni količinom dječjih igrališta na području Grada Novalje?”

Pitanje 13. „Koliko ste zadovoljni uređenjem i opremljenošću dječjih igrališta na području Grada Novalje?“

Nastavno na pitanje o brojnosti dječjih igrališta u Gradu, ispitanici su upitani za stav o zadovoljstvu njihovim uređenjem i opremljenošću. Više od polovice ispitanika djelomično je zadovoljno stanjem dječjih igrališta. Nezadovoljnih ispitanika je više (25,5%) od onih koji su u potpunosti zadovoljni (18,4%).

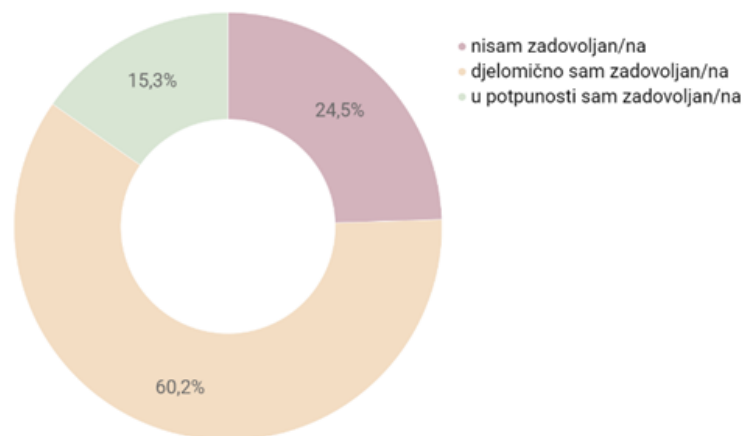
Slika 16. "Koliko ste zadovoljni uređenjem i opremljenošću dječjih igrališta na području Grada Novalje?"

Pitanje 14. „Koliko ste zadovoljni količinom sportskih terena na području Grada Novalje?“

Pitanje je bilo namijenjeno istraživanju uopćene percepcije javnosti o brojnosti sportskih terena na području Grada. Velika većina ispitanika (60,2%) istaknula je djelomično zadovoljstvo količinom sportskih terena. Dio ispitanika (24,5%) smatra da ih nema dovoljno, a manji dio (15,3%) smatra da ih ima sasvim dovoljno.

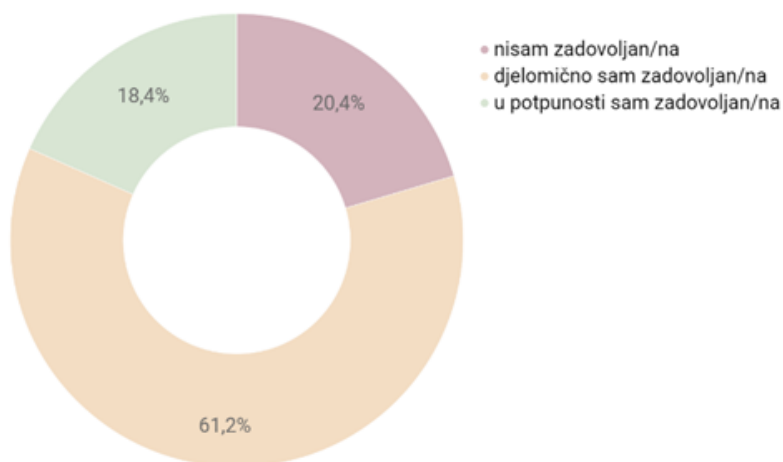
Slika 17. Odgovori na anketno pitanje: "Koliko ste zadovoljni količinom sportskih terena na području Grada Novalje?"

Pitanje 15. „Koliko ste zadovoljni uređenjem i opremljenošću sportskih terena na području Grada Novalje?“

Nastavno na pitanje o količini sportskih terena na području Grada, ispitanici su upitani za stav o zadovoljstvu njihovim uređenjem i opremljenošću. Više od polovice ispitanika (61,2%) djelomično je zadovoljno stanjem dječjih igrališta. Nezadovoljnih ispitanika je malo više (20,4%) od onih koji su u potpunosti zadovoljni (18,4%).

Slika 18. Odgovori na anketno pitanje: "Koliko ste zadovoljni uređenjem i opremljenošću sportskih terena na području Grada Novalje?"

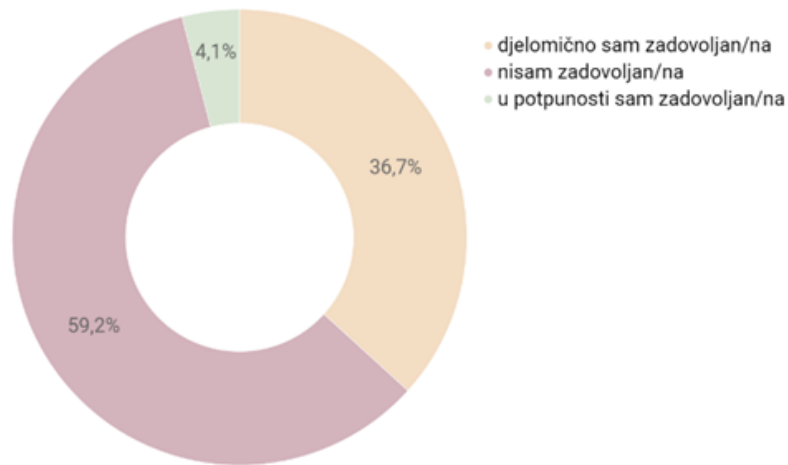
Pitanje 16. „Ukoliko imate dodatni komentar vezan uz stanje i/ili poboljšanje dječjih igrališta i sportskih terena, molimo Vas da ga upišete.“

Nastavno na prethodno pitanje, ispitanici su zamoljeni da ostave dodatni komentar vezan za postojeće stanje i/ili mogućnosti za poboljšanje dječjih igrališta i sportskih terena. Oko polovice ispitanika (48,9%) odgovorilo je i na ovo pitanje, pri čemu je dio ispitanika nastavio s primjedbama na postojeće stanje, a dio ispitanika predložio je i konkretna rješenja. Većina negativnih komentara se odnosila na zapuštenost i zastarjelost dječjih igrališta, ali i na nedostatak sportskih terena izvan užeg centra grada. Ispitanici su također istaknuli manjak terena za druge sportove (košarka, tenis, itd.) osim nogometa. Dio komentara odnosio se na nedostatak opreme poput klupa i koševa za otpad, ali i premalo hladovine na igralištima. Među prijedlozima za poboljšanje ističe se nužnost postavljanja više koševa za otpad i klupica, sadnja stabala, osvjetljenje po mraku, učestalije čišćenje, korištenje prirodnih materijala te postavljanje videonadzora kako bi se spriječila oštećenja.

Pitanje 17. „Koliko ste zadovoljni stanjem biciklističke infrastrukture na području Grada Novalje?“

Pitanje je bilo namijenjeno istraživanju zadovoljstva postojećim stanjem biciklističke infrastrukture na području Grada. Većina ispitanika (59,2%) istaknula je nezadovoljstvo stanjem biciklističke infrastrukture. Manje od polovice ispitanika djelomično je zadovoljno (36,7%), a samo nekoliko ispitanika smatra da je stanje biciklističke infrastrukture u potpunosti zadovoljavajuće (4,1%).

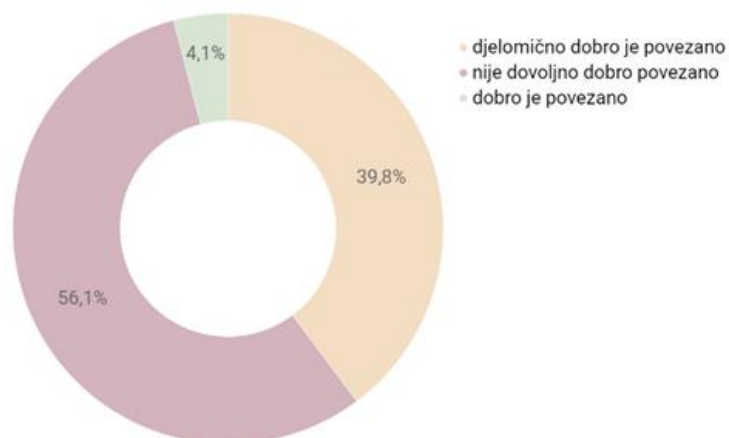
Slika 19. Odgovori na anketno pitanje: "Koliko ste zadovoljni stanjem biciklističke infrastrukture na području Grada Novalje?"

18. Kako ocjenjujete pješačko-biciklističku povezanost između gradskog središta te drugih prostornih cjelina i sadržaja na području Grada Novalje (prigradska naselja, plaže, vrijedni krajobrazi i dr.)?

Pitanje je bilo namijenjeno istraživanju stavova o stanju pješačko-biciklističke povezanosti gradskog središta i okolnih cjelina i sadržaja na području Grada. Većina ispitanika (56,1%) ocijenila je povezanost nedovoljno dobrom. Manje od polovice ispitanika smatra da je povezanost djelomično dobra (39,8%), a samo nekoliko ispitanika (4,1%) smatra da je gradsko središte dobro povezano s okolnim cjelinama i sadržajima.

Slika 20. Odgovori na anketno pitanje: "Kako ocjenjujete pješačko-biciklističku povezanost između gradskog središta te drugih prostornih cjelina i sadržaja na području Grada Novalje (prigradska naselja, plaže, vrijedni krajobrazi i dr.)?"

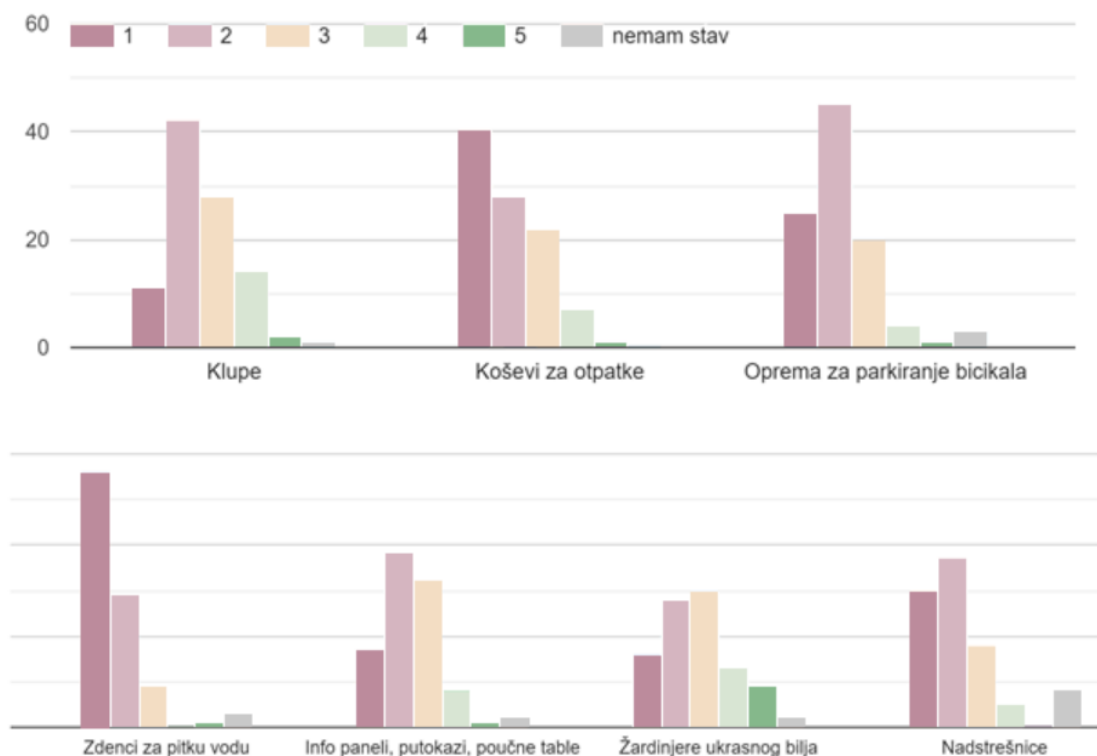
Pitanje 19. „Ukoliko imate dodatni komentar vezan uz stanje pješačko-biciklističke infrastrukture, molimo Vas da ga upišete.“

Nastavno na prethodno pitanje, ispitanici su zamoljeni da ostave dodatni komentar vezan za postojeće stanje pješačko-biciklističke infrastrukture. Oko polovice ispitanika (47,9%) odgovorilo je i na ovo pitanje, a velika većina komentara odnosila se na biciklističku infrastrukturu. Većina negativnih komentara se odnosila na preslabu označenost i preslabo održavanje biciklističkih staza. Ispitanici su također istaknuli da bi bilo dobro proširiti ceste te funkcionalno odvojiti biciklističku stazu od ceste za motorna vozila, zbog opasnosti koja je trenutno slučaj. Među prijedlozima za poboljšanje ističe se i nužnost boljeg označavanja biciklističkih staza i povećanje njihovog broja te postavljanje koševa za otpad.

Pitanje 20. Koliko ste zadovoljni stanjem i funkcionalnošću opreme vanjskog prostora na području Grada Novalje na skali ocjena od 1 do 5*?

O zadovoljstvu stanjem i funkcionalnosti opreme vanjskog prostora, ispitanici su posebno izrazili nezadovoljstvo u slučaju zdenaca za pitku vodu, kojima je u potpunosti nezadovoljno čak 57,1% ispitanika, a u potpunosti zadovoljno tek 1% ispitanika. Veći broj ispitanika je izrazio nezadovoljstvo i po pitanju koševa za otpatke, opreme za parkiranje bicikala i nadstrešnica, a tek je nešto malo bolja situacija sa stanjem i funkcionalnošću žardinjera ukrasnog bilja, klupa te info panela, putokaza i poučnih tabli. *(brojevi na skali označavaju: 1 - jako loše, 2 - loše, 3 - dobro, 4 - vrlo dobro, 5 - izvrsno)

Slika 21. "Koliko ste zadovoljni stanjem i funkcionalnošću opreme vanjskog prostora na području Grada Novalje na skali ocjena od 1 do 5*?"

Pitanje 21. „Ukoliko imate dodatni komentar vezan uz stanje opreme vanjskog prostora na području Grada Novalje, molimo Vas da ga upišete.“

Nastavno na prethodno pitanje, ispitanici su zamoljeni da ostave dodatni komentar vezan za postojeće stanje opreme vanjskog prostora na području Grada. Oko trećine ispitanika (31,6%) odgovorilo je i na ovo pitanje. Većina negativnih komentara se odnosila na manjak opreme izvan užeg centra grada, osobito koševa za otpatke, klupa, nadstrešnica, zdenaca za pitku vodu, tuševa na plažama i javnih wc-a. Osim toga, dio komentara se odnosio na nefunkcionalnost fontana te manjak brige za napuštene životinje. Među prijedlozima za poboljšanje ističe se i potreba boljeg održavanja i čišćenja javnih površina te sadnje stabala za hladovinu.

Pitanje 22. Koji su negativni aspekti s kojima se susrećete u zelenim / otvorenim prostorima na području Grada Novalje?

Među negativnim aspektima unutar novaljskih zelenih/ otvorenih prostora ispitanici su osobito istaknuli nedostatak sadržaja i javne infrastrukture te nedostatnu održavanost navedenih prostora. Primjedbe povezane s održavanjem se u velikoj mjeri odnose na nedostatak koševa za otpatke, te neredovit odvoz otpada i čišćenje. Dio komentara se odnosio i na probleme sa psima, odnosno neodgovornim vlasnicima istih (pseći izmet), kao i na problem velikog broja napuštenih mačaka. Među sadržajima koji nedostaju, ispitanici su se također požalili na nedostatak javnih sanitarija, pitke vode, klupa i tuševa na plažama. Dio ispitanika je kao problem istaknuo i nedostatak javnog zelenila i hlada te njihovo loše održavanje.

Također su istaknuti i problemi s biciklizmom, odnosno nedostatak i loša izvedba biciklističkih staza, kao i velike gužve u vrijeme turističke sezone te problem quad vozila i električnih romobila koji prometuju po pješačkim stazama i šetnicama.

Pitanje 23. „Koji zeleni / otvoreni prostor smatrate neiskorištenim potencijalom Grada Novalje?“

Što se tiče neiskorištenog potencijala zelenih / otvorenih prostora Grada, ispitanici su u prvom redu istaknuli vrijednost Vrtova lunjskih maslina, predio Vrtić i novaljsko polje. Komentari su se također dotaknuli okolice plaža Straško i Babe te šetnica i dječjih igrališta. Među ostalim komentarima spomenuti su i dijelovi oko škole, groblja, kampa i igrališta, fontane i trgovi te prostori 3 zatrpane bazilike iz rimskog doba.

Pitanje 24. Kojem biste od navedenih zelenih / otvorenih prostora i elemenata zelene infrastrukture dali prioritet realizacije (uređenje ili unaprjeđenje) na području Grada Novalje?

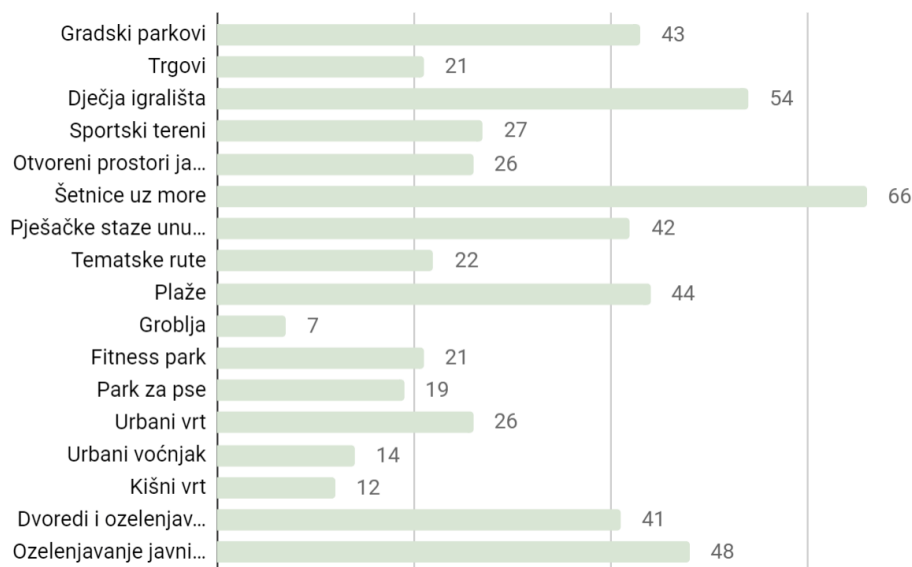
Cilj ovog pitanja bio je utvrđivanje javnih preferencija u odnosu na potencijalne razvojne aktivnosti iz domene zelene infrastrukture. Pri tome je ispitanicima omogućeno da u svojim odgovorima odaberu više ponuđenih aktivnosti.

Ukupno najveći broj ispitanika smatra da bi u njihovom naselju prednost realizacije

trebalo dati šetnicama uz more (66), dječjim igralištima (54) i ozelenjavanju javnih parkirališta (48), nakon čega slijede plaže (44), gradski parkovi (43), pješačke staze unutar naselja (42) te drvoredi i ozelenjavanje cestovnih prometnica (41).

Od dodatnih odgovora ispitanici su se izjasnili kako bi prioritet za uređenje ili unaprjeđenje dali komentare kao npr.: Dječja igrališta su prioritet; Sva ostala mjesta osim Novalje; Polje, zaglava, lunjski maslinici; Lokve i bunari; Ozelenjavanje plaže vrtić pokraj „Straška“; Više kanti za smeće i dostupne vrećice za izmet pasa; Klanci, od kojih se mogu napraviti jedinstvene šetnice – „klancing“; Označena mjesta za napuštene životinje; Nedostatak parkirališta; Pošumljavanje; Urbani vrt; Prestanak sječe i Ozelenjavanje plaža.

Slika 22. „Kojem biste od navedenih zelenih / otvorenih prostora i elemenata zelene infrastrukture dali prioritet realizacije (uređenje ili unaprjeđenje) na području Grada Novalje?“

Pitanje 25. „Kuju trenutno nekoristenu (napuštenu) zgradu na području Grada Novalje smatrate pogodnom za obnovu i revitalizaciju?“

Ispitanici su zamoljeni da istaknu koju nekoristenu zgradu smatraju pogodnom za obnovu i revitalizaciju. Na ovo je pitanje je 21,4 % ispitanika odgovorilo da ne znaju ili nisu sigurni, dok je nekoliko ispitanika istaknulo da ih ima više, ali nije preciziralo koje su. Među odgovorima koji uključuju konkretne prijedloge nekoliko se ispitanika složilo oko zgrade stare policije, zgrade pokraj Gradske uprave i zgrade bivše trgovine Delfin. Među ostalim odgovorima nalaze se: stara pošta na Lunu, bivši dućan Brodokomerca skupa s parkiralištem, zgrada nasuprot lučke uprave, kuća na rotoru za Staru Novalju, itd.

Pitanje „26. Kuju namjenu smatrate najpovoljnijom za predloženu zgradu?“

Nastavno na prethodno pitanje, ispitanici su zamoljeni da istaknu koja bi, prema njihovom mišljenju, bila optimalna namjena za zgradu predloženu za obnovu i revitalizaciju.

Na ovo je pitanje 13,3 % ispitanika odgovorilo da ne znaju. Među odgovorima koji uključuju konkretne prijedloge namjene, nekoliko se ispitanika složilo da predložene zgrade trebaju imati javnu namjenu. Od ostalih odgovora najviše ispitanika zalaže se da te zgrade budu namijenjene za škole, udruge, trgovine ili muzeje, a dijelu ispitanika je svejedno samo ističu da je potrebno što prije ih staviti u funkciju.

6.6. Analiza tipova otvorenih/ zelenih prostora Grada Novalje

Pojam *otvorenog prostora* ovdje je korišten kao pokrovni, a njime su obuhvaćene sve površine; od javnih gradskih površina (parkova, trgova, uređenih plaža, dječjih igrališta), preko rekreacijskih prostora (igrališta, terena, trim staza) i šetnica, do poljoprivrednih površina, šuma, plaža i uvala kao i otvorenih prostora gospodarskih i poslovnih zona, te površina eksploatacija, koji zajedno čine mrežu elemente ZI.

Inventarizacija, utvrđivanje stanja i problema svih tipova otvorenih prostora omogućuje kvalitetan okvir za konceptualizaciju mreže ZI, odnosno izradu strateškog plana usmjerenog prema njezinom razvoju. Za izradu tipologije korišten je model sumiran prema relevantnim domaćim i stranim iskustvima (Pereković i Domislić 2012., Hrdalo 2013., Studije zelene infrastrukture - 3E PROJEKTI d.o.o.). Važno je napomenuti da specifičnosti modela za izradu tipologije otvorenih prostora ovise o mjerilu, ciljevima i karakteru predmetnog prostora.

Pri kartiranju i opisivanju su korišteni različiti izvori i baze podataka počevši od postojećih studija, strategija, izvješća, prostornih planova te druge literature.

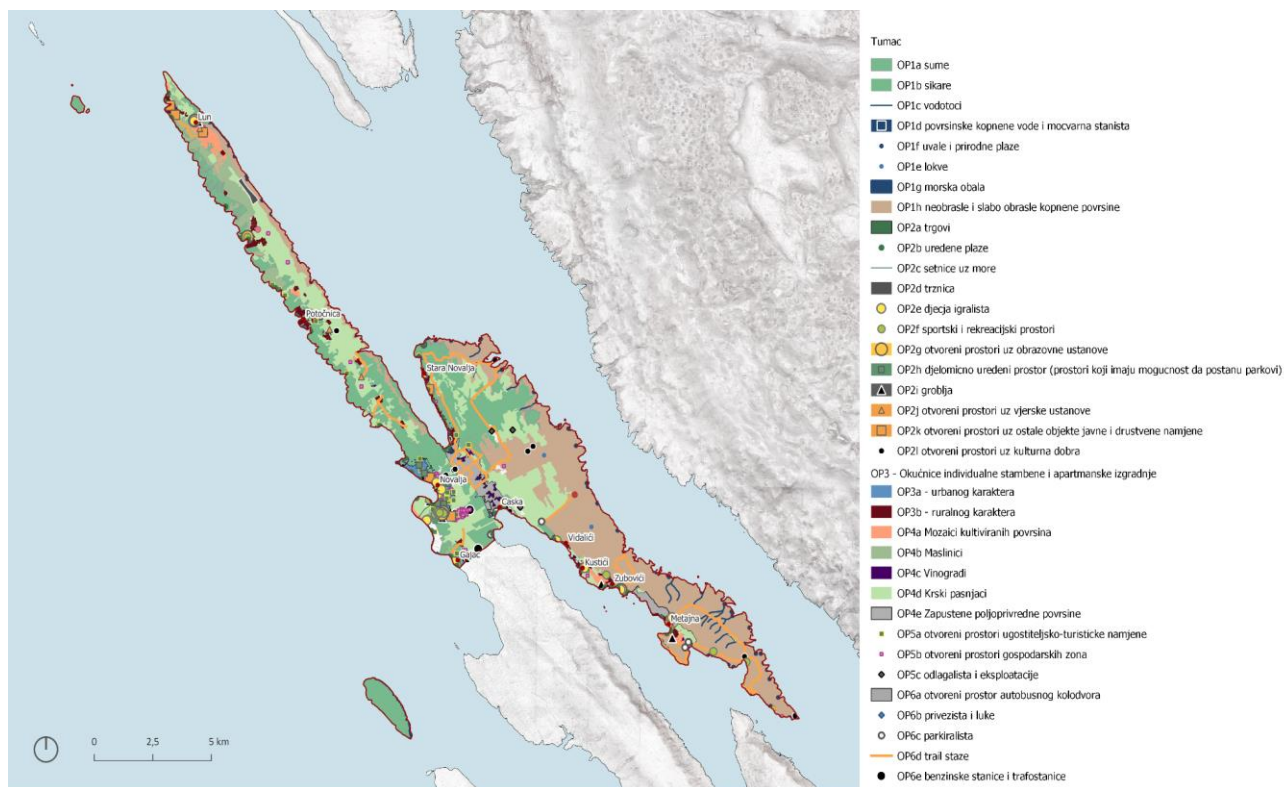
Tipologija otvorenih prostora je definirana i tablično prikazana u tekstu niže (Tablica 4).

Tablica 4. Prikaz tipova otvorenih površina i njihovih površina

Kategorija otvorenih prostora	Tip otvorenih prostora		Površina	Broj
OP1 Prirodni i doprirodni prostori	OP1a	Šume	1010 ha	-
	OP1b	Šikare	1421 ha	-
	OP1c	Vodotoci	-	14
	OP1d	Površinske kopnene vode i močvarna staništa	9 ha	3
	OP1e	Lokve	-	41
	OP1f	Uvale i prirodne plaže	-	144
	OP1g	Morska obala	151.106 m	-
	OP1h	Neobrasle i slabo obrasle kopnene površine	3498 ha	-
OP2 Javni i društveni sadržaji	OP2a	Trgovi	-	5
	OP2b	Uređene plaže	-	37
	OP2c	Šetnice uz more	-	10
	OP2d	Tržnica	-	1
	OP2e	Dječja igrališta	-	12
	OP2f	Sportski i rekreacijski prostori	-	14

	OP2g	Otvoreni prostori uz obrazovne ustanove	-	5
	OP2h	Djelomično uređeni prostor	-	9
	OP2i	Groblja	-	5
	OP2j	Otvoreni prostori uz vjerske ustanove	-	18
	OP2k	Otvoreni prostori uz ostale objekte javne i društvene namjene	-	23
	OP2l	Otvoreni prostori uz kulturna dobra	-	12
OP3 Stambeno zelenilo	OP3a	Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje ruralnog karaktera	-	-
	OP3b	Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje urbanog karaktera	-	-
OP4 Poljoprivredni prostori	OP4a	Mozaici kultiviranih površina	173 ha	-
	OP4b	Maslinici	412 ha	-
	OP4c	Vinogradi	29 ha	-
	OP4d	Krški pašnjaci	2245 ha	-
	OP4e	Zapuštene poljoprivredne površine	388 ha	-
OP5 Otvoreni prostor gospodarskih i poslovnih zona	OP5a	Otvoreni prostori ugostiteljsko-turističke namjene	-	37
	OP5b	Otvoreni prostori gospodarskih zona	-	62
	OP5c	Odlagalište i eksploatacije	-	3
OP6 Otvoreni prostori infrastrukturnih objekata	OP6a	Otvoreni prostor autobusnog kolodvora	-	1
	OP6b	Privezišta i luke	-	6
	OP6c	Parkirališta	-	26
	OP6d	Trail staze	-	10
	OP6d	Benzinske stanice i trafostanica	-	1

Karta 7. Tipologija otvorenih prostora Grada Novalje

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o

6.6.1. Kategorija (OP1) Prirodni i doprirodni prostori

Kategorija (OP1) sveukupno obuhvaća sedam (7) različitih tipova prostora, a to su: OP1a – Šume, OP1b – Šikare, OP1c – Vodotoci, OP1d - Površinske kopnene vode i močvarna staništa, OP1e – Lokve, OP1f - Uvale i prirodne plaže, OP1g - Morska obala i OP1h - Neobrasle i slabo obrasle kopnene površine.

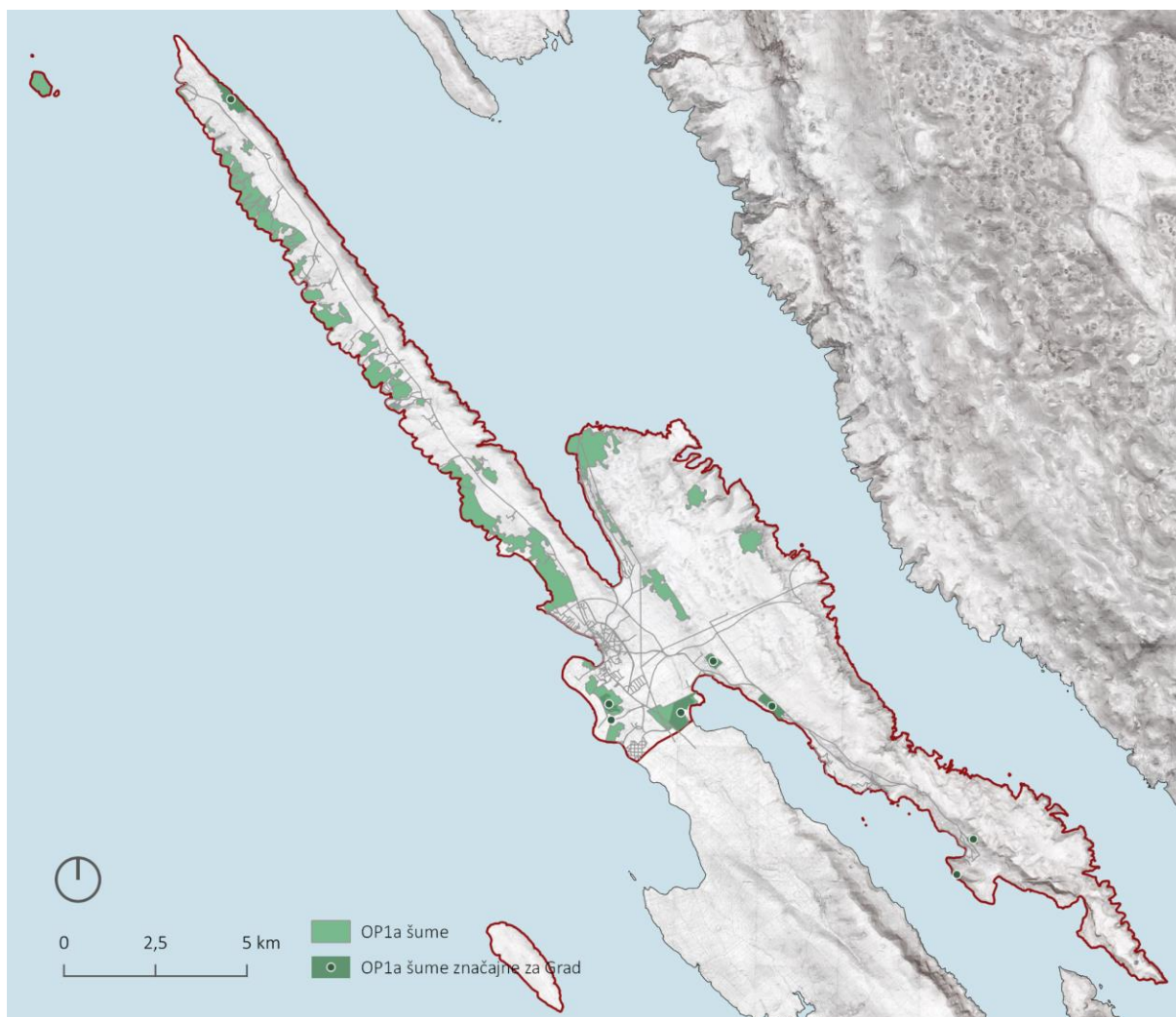
6.6.1.1. OP1a - Šume

Prema podacima Ureda za Katastar na području Grada Novalje ima ukupno 450 ha šumskog zemljišta, kojim gospodare Hrvatske šume (52,5 %) i dijelom privatnici (47,5 %). Prostornim planom utvrđeno je područje gospodarskih šuma u veličini od 1444 ha, a nema zaštitnih i šuma posebnih namjena.

Na području Grada Novalje nalaze se šume bijelog graba i hrasta medunca te šume crnike, kvalitetnije šumske površine nalaze se na jugozapadnim padinama Luna između Tovarnela i rta Sakarata, kod uvale Dubac, kampa Straško, i plaže Zrće. Područje poluotoka Luna posebno je s visokim šumama crnike i maslinika, dok su šuma Straško, šumsko zaleđe plaže Zrće i šumica Vrtić planom predloženi za zaštitu.

Šuma pokriva sve više površina koje su ranije bile obradive poljoprivredne površine ili pašnjaci te su šumske površine rasprostranjene su i ostatkom obuhvata, duž i sjeverno naselja Stara Novalja, istočno od Novaljskog polja, u zaleđu plaža Caska i Vidalići, na poluotoku Metajna te iznimno dvije površine na sjeveroistočnoj strani prema velebitskom kanalu, dok je ostatak istočne obalne strane pod utjecajem vjetra, bez šumske vegetacije.

Karta 8. Tipologija otvorenih prostora – Šume

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

Šume značajne za Grad

Prostornim planom uređena Grada Novalje, šumske površina uz kamp Straško i uvalu Zrće označene su namjenom posebna šuma (Š3). Šumska površina uz kamp Straško, površine 142.491,93 m², namjene - šuma Straško (Š3-3) te šumska površina uz plažu Zrće, površine 359.563,80 m², namjene - zaštićeni krajobraz (Š3-4).

Šuma Straško - šuma dalmatinskog hrasta i masline.

Značajni krajobraz Zrće - šuma alepskog i crnog bora, zaštićen krajobraz od 1988. godine. Dok je 2016. godine zatraženo je ukidanje statusa zaštite, nakon što je državni zavod za zaštitu prirode utvrdio devastiranost i gubitak biološke raznolikosti.

Šume značajne za ruralna naselja Grada Novalje

Šuma Furinje - na sjeveroistočnom dijelu Luskog poluotoka u zaleđu uvale Furinje, sa šetnicama.

Šuma Caska - iznad uvale Caska u zaleđu utvrde sv. Jura, gusta, neprohodna mediteranska šuma.

Šuma Vidalíci - šuma hrasta crnike koja se pruža duž obale sa šetnicama.

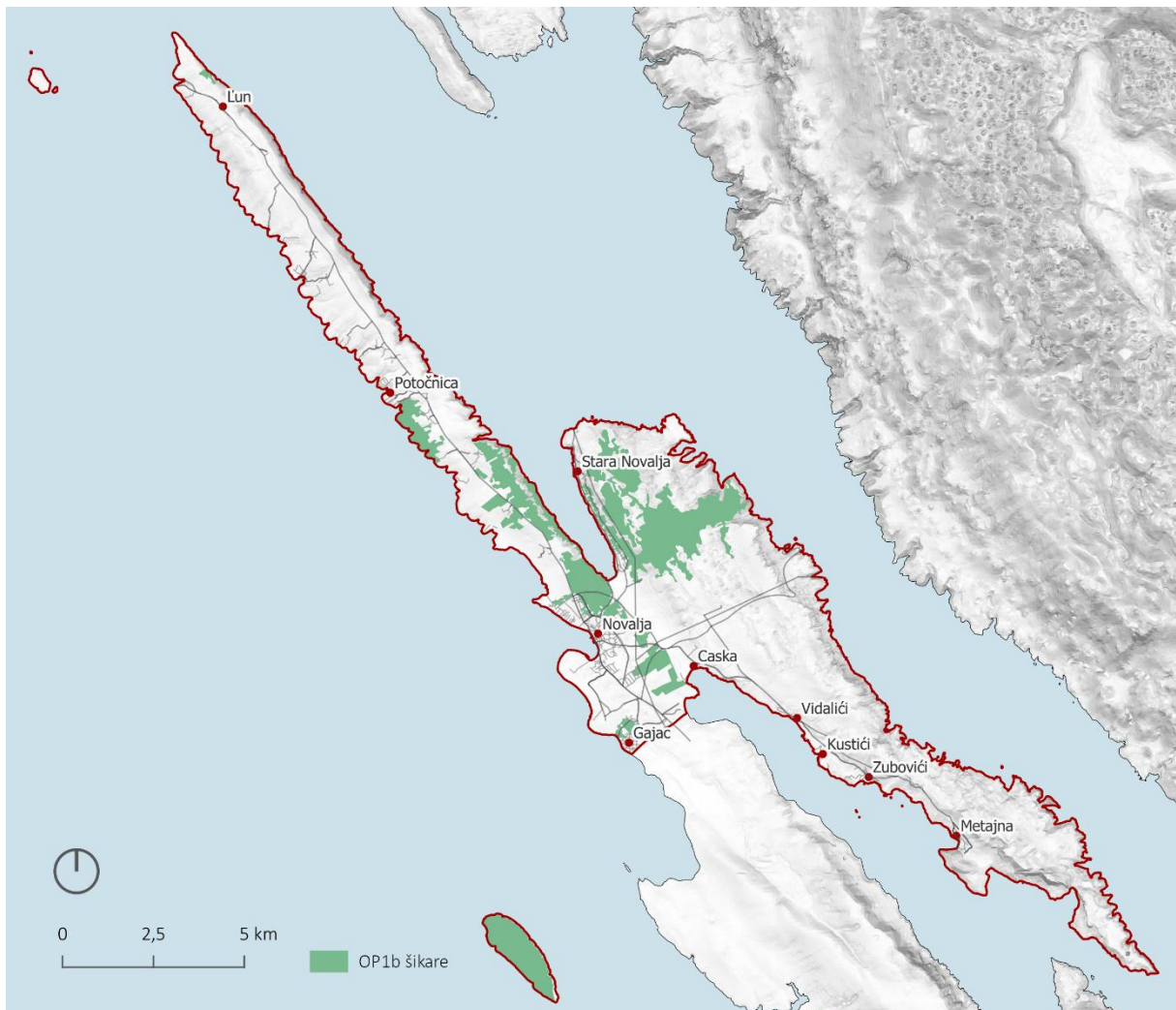
Šuma Metajna - na poluotoku Metajna uz šetnicu.

Izdvojene značajne šume je potrebno očuvati i jer su vrijedne oaze zelenila na području Grada i otoka kao takvog.

6.6.1.2. OP1b - Šikare

Na području Grada mjestimično se zadržala autohtona zimzelena šikara. Ponajviše oko uvale Stara Novalja i jugoistočno od naselja Stara Novalja sve do obalnog dijela prema Velebitskom kanalu, sjeverno i jugoistočno od naselja Novalje te na obalnom dijelu južno od naselja Potočnice. U šikarama se nalaze sastojine brnistre, feničke borovice i oštrogličaste borovice.

Karta 9. Tipologija otvorenih prostora – Šikare

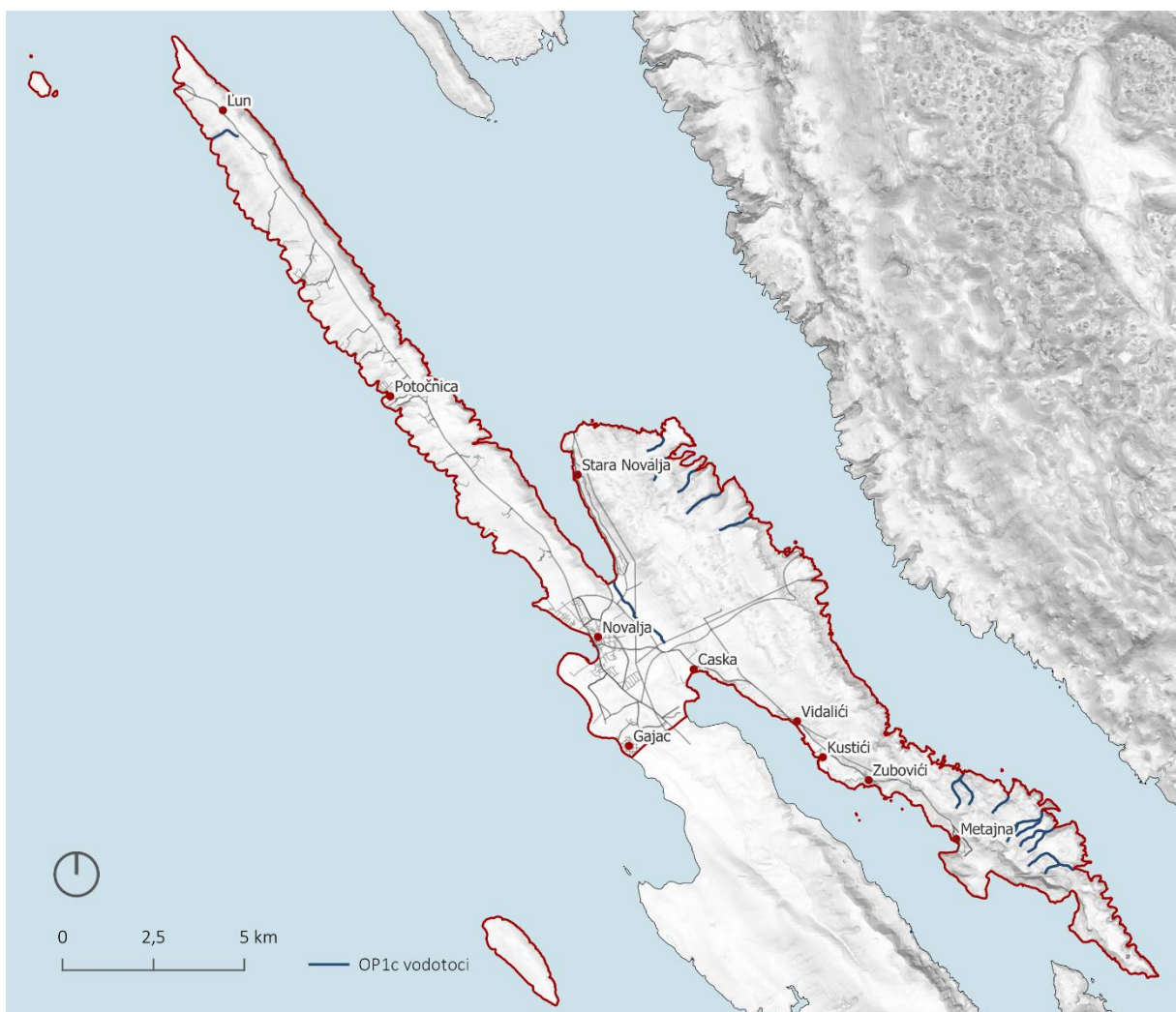
Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.1.3. OP1c - Vodotoci

Postojeća mreža vodotoka vrlo je ograničena i prvenstveno obuhvaća bujične potoke koji prolaze unutar razvedene konfiguracije terena (udoline), te su uglavnom suhi.

Na području Grada evidentirano je četrnaest (14) bujičnih vodotoka (Škoplje (Trinčel), Vandikandija, Vandikandija, Jurjevica, Koromačina, Veliki Svetojanj, Krivača, Mramora draga, Pećašna, Slatinica, Krive drage, Ravna draga, Brestovac, Gusta Draga). Bujični vodotoci su kratkih tokova, s malim i strmim slivovima. Značajniji bujični vodotok predstavlja bujica Vandikandija (područje Luna), dok jedan od aktivnih vodotoka čini potok kroz Novaljsko Polje vezan uz izvorište Škopalj odnosno močvarni dio polja. Navedeni vodotoci nemaju utjecaja na korištenje prostora.

Karta 10. Tipologija otvorenih prostora – Vodotoci

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

Novaljsko polje je nagnuto s jedne strane prema Caskoj, a s druge strane prema izvoru Škoplje. Površinska vododjelnica se nalazi bliže Caskoj. Povremene površinske vode se slijevaju prema jugozapadu, a dijelom prema sjeveroistoku. Postojeći povremeni bujični vodotoci nastaju u udolinama unutar konfiguracije terena usmjereni na sjeveroistočnom dijelu obale prema uvalama Svetojanj,

Vojska i Pećašna, dok se na jugozapadnom dijelu javlja bujica Vandikandija koja ulazi u more unutar istoimene uvale. Podzemna vododjelnica poklapa se s površinskom, a to znači da veći dio podzemne vode gravitira prema izvoru Škoplje.

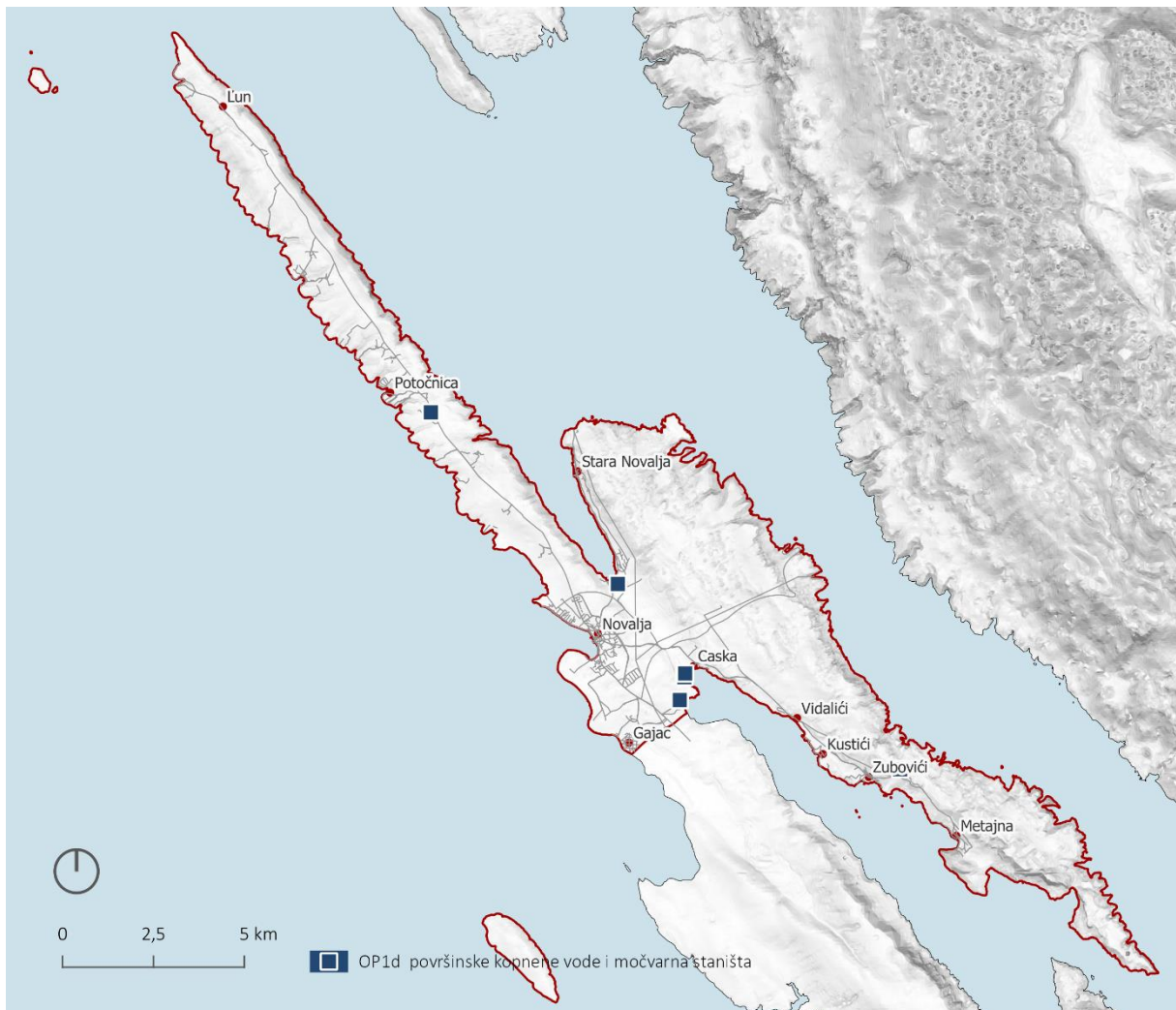
Na području Grada Novalje evidentirana su dva (2) izvora pitke vode, ali su izvan eksploatacije - izvor "Škopalj" u Novaljskom polju i izvor u naselju Metajna.

Ovi izvori nisu u funkciji vodoopskrbe, štite se samo kao potencijalni (rezervni) vodoopskrbni resursi.

6.6.1.4. OP1d - Površinske kopnene vode i močvarna staništa

Na području Grada nalaze se tri (3) močvarna područja (povremene stajačice) - u uvalama Trinčel, Caska, Zrće i kod naselja Vidasovi Stani. U močvarnim staništima nalaze se ugroženi i rijetki stanišni tipovi - tršćaci, rogozici, visoki šiljevi i visoki šaševi .

Karta 11. Tipologija otvorenih prostora – Površinske kopnene vode i močvarna staništa

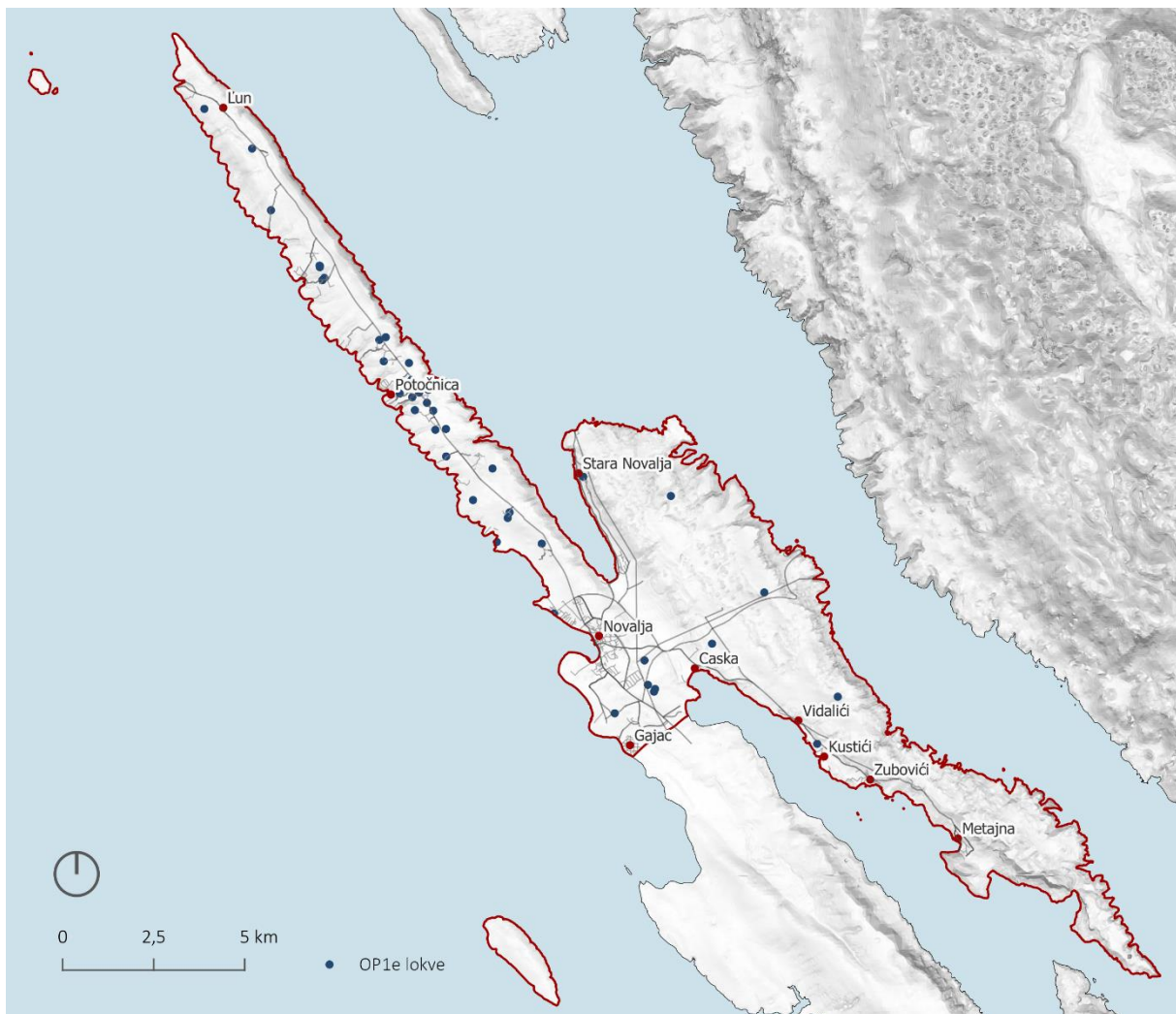
Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.1.5. OP1e – Lokve

Na području Grada evidentirana je 41 lokva. Lokve imaju biološko-krajobraznu vrijednost, a najviše ih ima na lunjskom poluotoku. Veće su lokva Svetojašnica, lokva u Škuncinim stanimi i lokva u Vidasovim stanimi, uz mnogo drugih manjih.

Lokve su imale ključnu ulogu u opstanku i razvoju otoka. Unutar velikih pašnjaka javljaju se pašnjaci organskih ili nepravilnih geometrijskih oblika malih dimenzija te pojedini stočarski stanovi, struge i lokve. Voda je bila važna pa se uz pašnjake i na pašnjacima mogu naći različiti bunari, lokve, vrulje i drugo. danas se većina bunara i lokvi se ne održava pa se polako zatrpavaju.

Karta 12. Tipologija otvorenih prostora – Lokve

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o

Na otoku su ostali također uz lokve ostali prepoznatljivi tragovi - nastamba, torova i suhozida. Lokve su korištene za napajanje stoke, posebno ovaca, što je bilo važno za stočarstvo otoka, omogućavale su opskrbu vodom tijekom ljetnih mjeseci. Pašnjaci, bunari i lokve bili su organizirani sustavi za upravljanje stokom, posebno na planinskim pašnjacima. Njihova lokacija temeljila se na prirodnim uvjetima, koristeći ilovaču za zadržavanje vode, na strateškim mjestima, blizu nastambi ili pašnjaka. Ovisno o

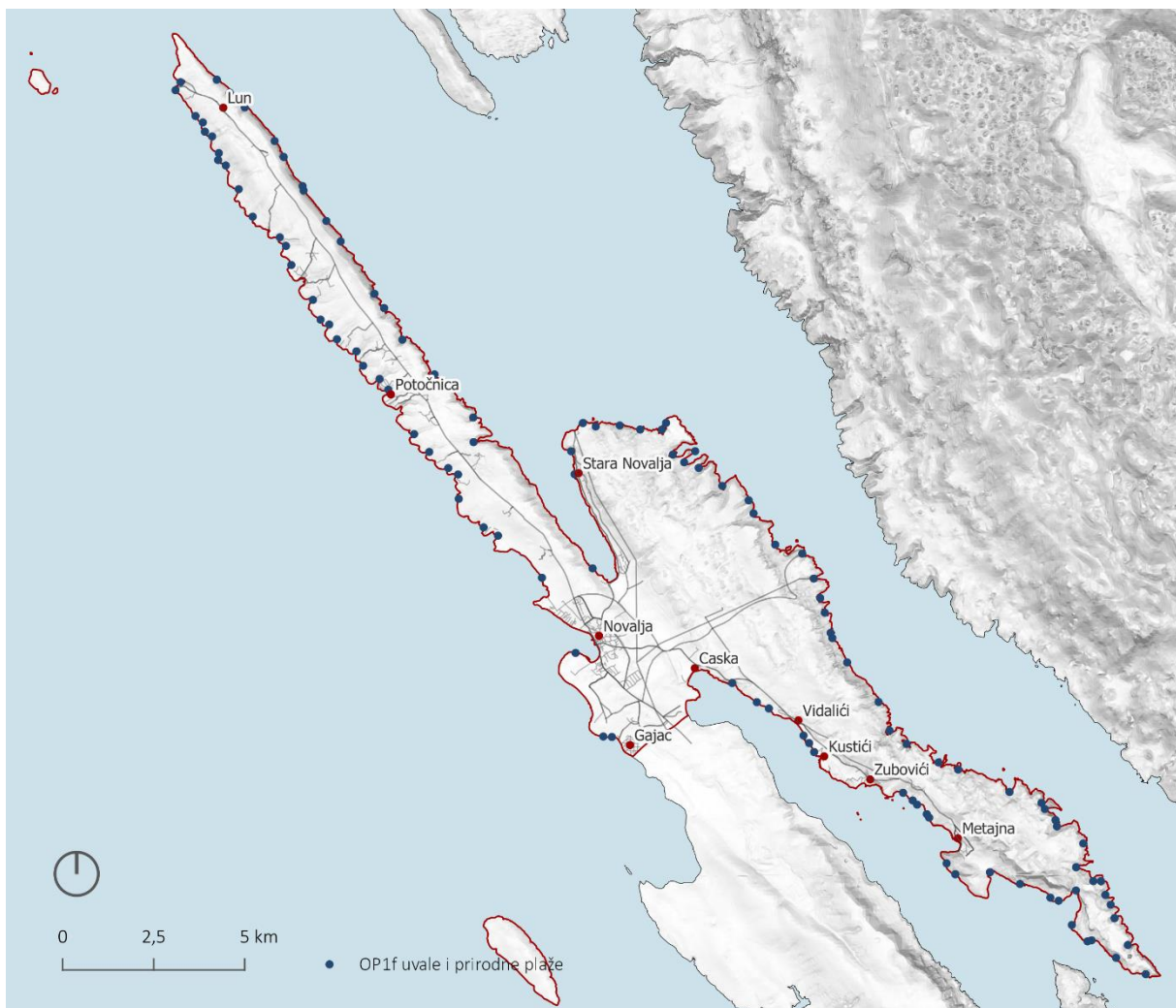
dostupnosti, korišteni su i bunari i kamenice kao izvori vode. Lokve su često bile zajedničke i služile su za napajanje različitih stada, dok su pojedinačni bunari pružali neovisnost u opskrbi vodom. Lokve su ostavile dubok utjecaj na način života otoka, njihova važnost i povijesna vrijednost podsjećaju na prošle načine života i suživot s prirodom.⁸

6.6.1.6. OP1f - Uvale i prirodne plaže

Na području Grada zbog vrlo razvedene obale ima mnoštvo uvala i prirodnih plaža. Evidentirana je 91 uvala i 53 prirodne plaže.

Planska zaštita prirodnih i krajobraznih vrijednosti na području uvale Svetojanj i uvale Slana, te uvale unutar ekološke mreže (uvala Stara Novalja, Caska, Svetojanj, Luska, Luka).

Karta 13. Tipologija otvorenih prostora – Uvale i prirodne plaže

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

⁸ Kompilirano iz diplomskog rada *Analiza i modeli upravljanja pašnjačkih kulturnih krajobraza*, Maranić/Andlar.

Uvale Rt Glavina, Veli Svetojanj, Mali Svetojanj i Krivača razmjerno su duboko uvučene u kopno (najveća među njima - Veli Svetojanj - 800 m), pa je ovo ujedno i najrazvedeniji dio istočno-paške obale. Na središnjem rtu uvale Svetojanj nalaze se ostaci utvrde Svetojanj, građene u 6. st. u funkciji kontrole istočno-jadranskog plovnog puta. Uvala Caska i uvala Vlaška mala značajne su, između ostalog i zbog hidroarheoloških nalazišta koja su zaštićena kao kulturna dobra. U uvali Caska nalaze se lokaliteti s ostacima antičke nekropole, zidova i mozaičnih podova objekata rustične arhitekture te broda. U uvali Vlaška mala nalaze se ostaci potonulog trgovačkog broda. Hidroarheološko nalazište nalazi se i u uvali Slatina i ono je preventivno zaštićeno dobro. Dok se na području uvale Zrće nalazi značajni krajobraz.

6.6.1.7. OP1g - Morska obala

Morska obala na području Grada vrlo je razvedena, s mnoštvom rtova, hridi i uvala različitih tipova staništa s obzirom na teksturu (kamenite, šljunkovite i muljevite obale). Sa sjeveroistočne strane otoka nalazi se prostrana uvala Stare Novalje i Paški zaljev, a na jugozapadnoj obali uvala Novalja, Gajac-Braničevica, Straško i Babe-Mihovilje. Sjeveroistočna obala je strma i visoka, dok je jugozapadna obala niska i pristupačnija.

Paški zaljev okružuju pješčane plaže. Zona Caske obuhvaća sjeverozapadni dio zaljeva s uvalama Zrće i Klopotnica, u kojima su pješčane i šljunčane plaže. Kod mjesta Vidalići, Kustići, Zubovići i Metajna postoje izgrađene obale za manje plovne objekte. Područje Kustići - Zubovići ima pogodnu obalu za kupanje od predjela Grgurovac do rta Hobotnica. Od rta Hobotnice do rta Sv. Krištofor nalaze se u uvalama Metajna i Ručica sitno pješčane plaže, a ostala obala je kamenita s manjim pješčanim plažama.

Obala od Stare Novalje do rta Krištofor nešto je više razvedena ali strma i slabo pristupačna, ali s dubokim skrovitim uvalama Koromačno, Mali i Veliki Svetojanj. Uvale Vela i Mala Garška izložene su buri, a bolje su zaštićene uvale Nova Pošta i Gornja Slana.

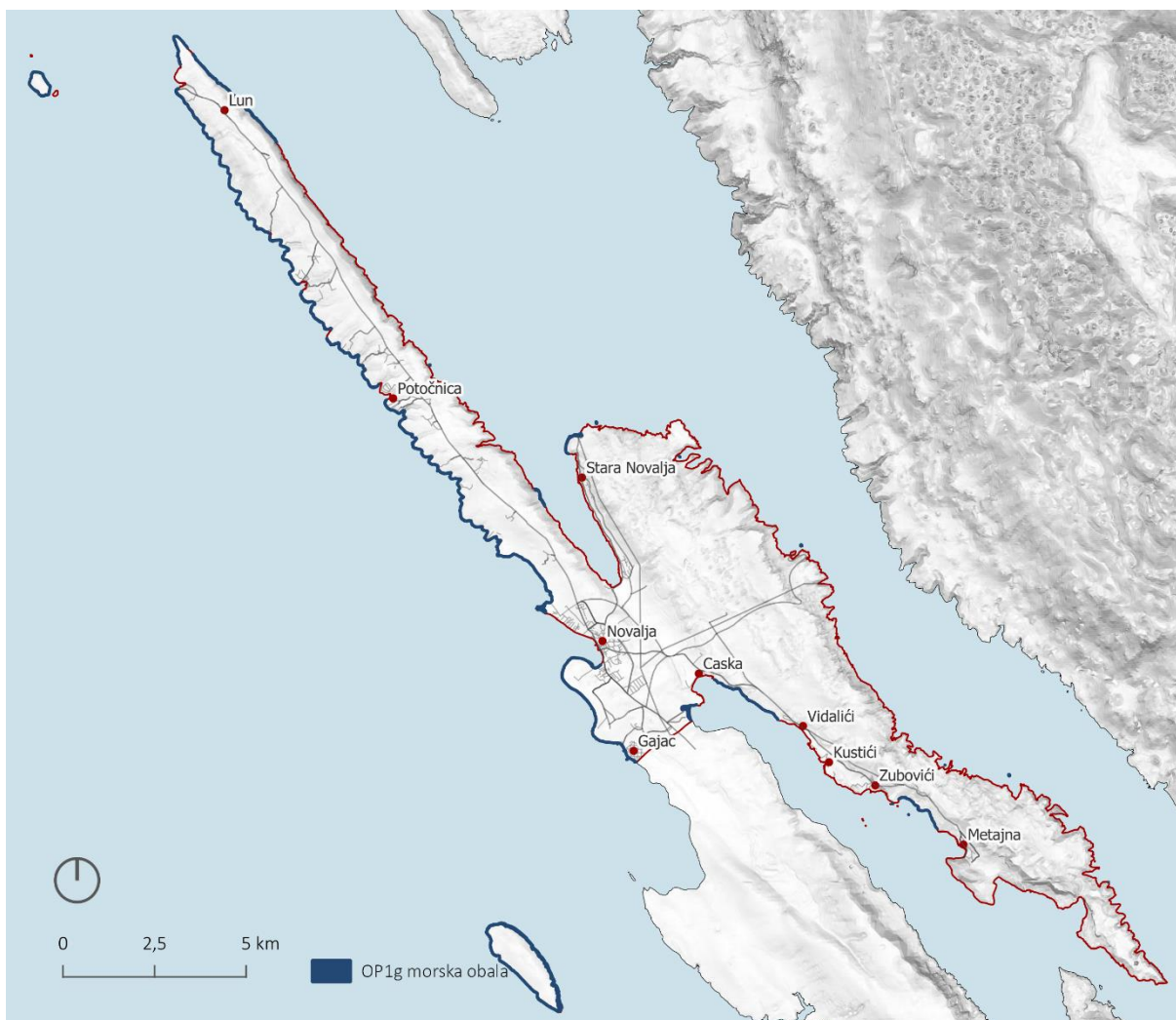
Obala od uvale Dubac do rta Ogradice pretežito je kamenita, s nekoliko manjih uvala.

Vrlo pogodna obala je u uvalama Mihovilje i Baba s pristupačnim šljunčanim plažama.

Od rta Gaj do rubnog područja Gajac nalaze se velike šljunčane plaže, te šljunčano i pješčano morsko dno, dok je sjeverno od Novalje morska obala izrazito kamenita.

Čitavo područje Grada smješteno je unutar zaštićenog obalnog područja mora (ZOP).

Karta 14. Tipologija otvorenih prostora – Morska obala

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

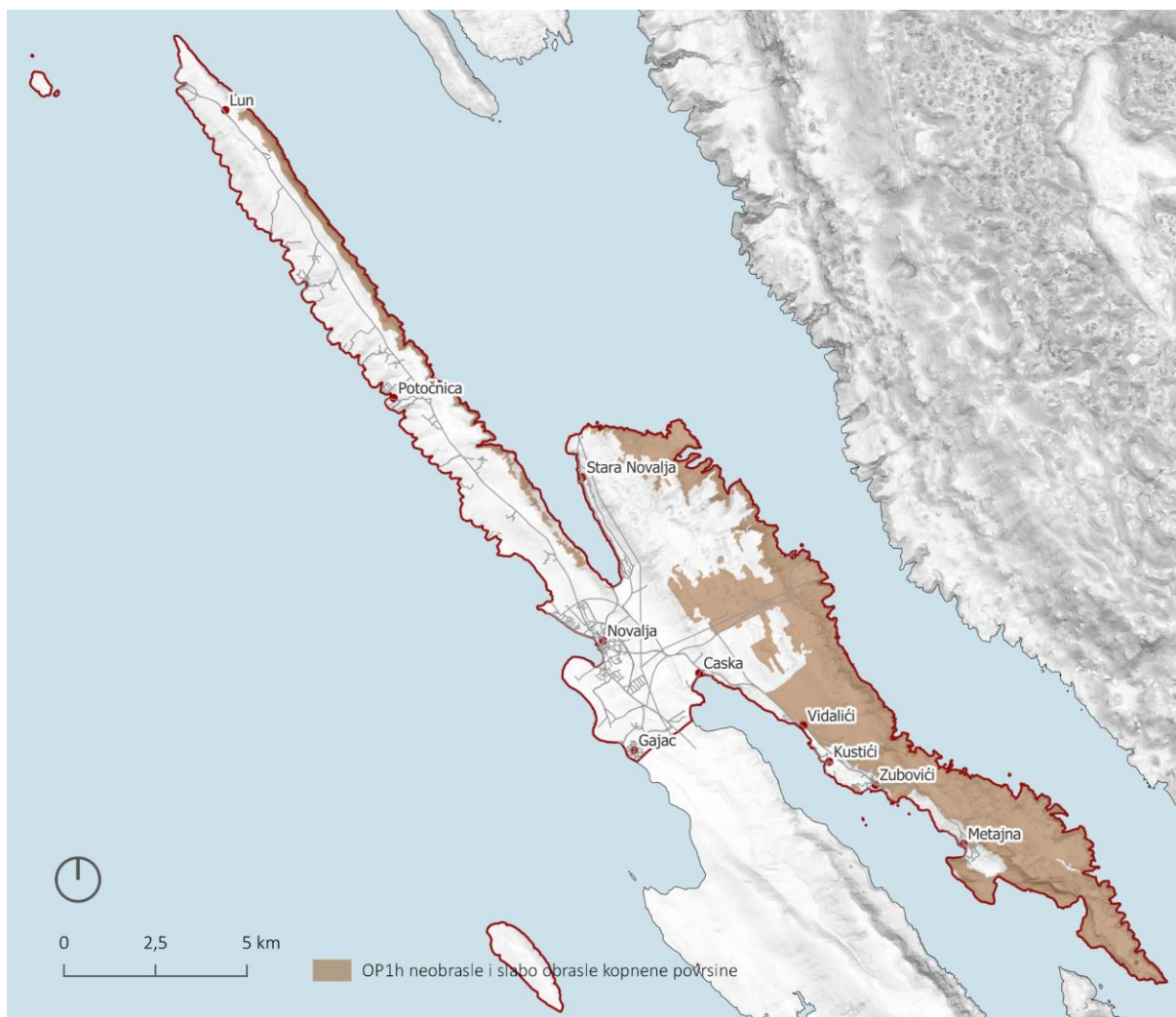
6.6.1.8. OP1h - Neobrasle i slabo obrasle kopnene površine

Površine koje su neobrasle ili slabo obrasle vaskularnom vegetacijom, izvan stalnog utjecaja vode (sa suhom fazom ili permanentno suhe), uvjetovane građom i trošivošću geološke podloge, požarom ili površinskom erozijom. Ovdje nisu uključene površine koje su neobrasle pod utjecajem oscilacija vodostaja i erozijskog djelovanja stajaćica i tekućica.

B.2.2.1. Ilirsko-jadranska, primorska točila Ilirsko-jadranska, primorska točila (Sveza *Peltarion alliaceae* H-ić. in Domac 1957) - Vegetacija jadranskih, primorskih točila razvijena je najvećim dijelom u istočnojadranskom primorju od Trsta na sjeveru do Crnogorskog primorja na jugu, te na nekoliko mjesta apeninske-zapadnojadranske obale.

Na području Grada navedena staništa nalazimo na sjevero-istočnom dijelu obuhvata prema Velebetskom kanalu te manje površine na sjeveroistočnoj strani lunskog polutoka.

Karta 15. Tipologija otvorenih prostora – Neobrasle i slabo obrasle kopnene površine

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.2. Kategorija (OP2) Javni i društveni sadržaji

Kategorija (OP2) sveukupno obuhvaća petnaest (15) različitih tipova otvorenih prostora, a to su: OP2a - Trgovi, OP2b - Uređene plaže, OP2c - Šetnice uz more, OP2d - Tržnice, OP2e - Dječja igrališta, OP2f - Sportski tereni, OP2g - Groblja, OP2h - Djelomično uređeni prostor (prostori koji imaju mogućnost da postanu parkovi), OP2i - Otvoreni prostori uz obrazovne ustanove, OP2j - Otvoreni prostori uz vjerske ustanove, OP2k - Otvoreni prostori uz objekte javne i društvene namjene i OP2l - Otvoreni prostori uz kulturna dobra.

6.6.2.1. OP2a – Trgovi

Na području Grada evidentirano je pet (5) trgova ukupne površine 0,3 ha. Četiri (4) u izgrađenom dijelu naselja Novalja, te jedan (1) u apartmanskom naselju Gajac.

Potez trgova: trg Briščić - gradska šetnica - plato luke/trg Loža - trg Bazilike - pješačka zona - Trg kardinala Alojzije Stepinca.

Trg Briščić, na k.č.br. 563, NOVALJA-NOVA, površine 307,69 m², dio je šetališta hrvatskih mornara, nalazi se između zgrade Turističke zajednice Grada Novalje i dječjeg igrališta. Na trgu se nalazi spomenik Kate Novaljke.

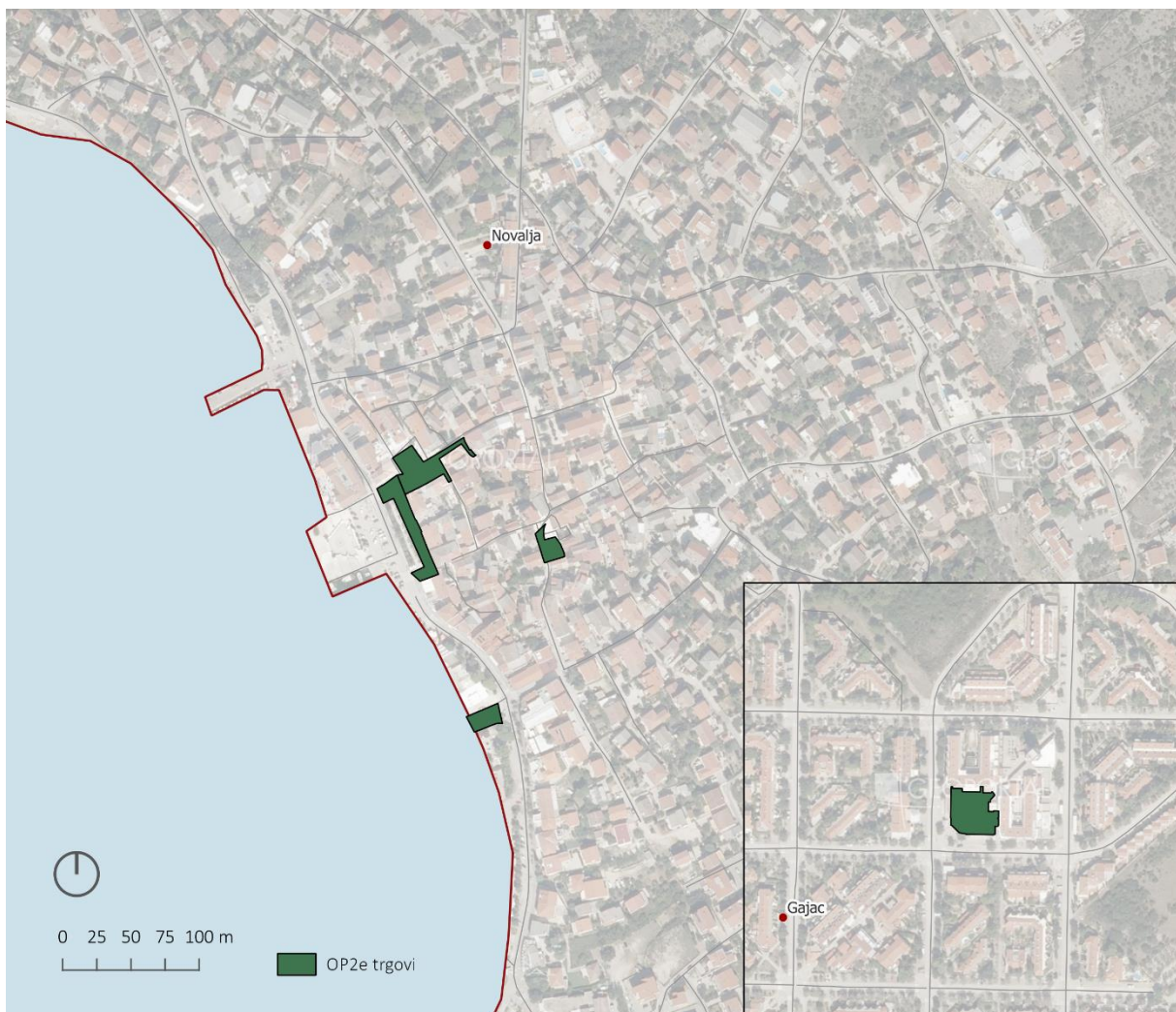
Trg Loža, na k.č.br. 342/2, NOVALJA-NOVA, površine 820,29 m², proteže se uz ulicu Obala Petra Krešimira IV.

Trg Bazilike, na k.č.br. 345, NOVALJA-NOVA, površine 621,30 m², glavni je gradski trg, nalazi se uz Crkvu Majke Božje od Ružarija.

Trg kardinala Alojzije Stepinca, na k.č.br. 439 i 443, NOVALJA-NOVA, površine 291,43 m², revitalizacijom stare jezgre uređen je trg i Dalmatinska ulica koji čine jednu prostornu cjelinu, opločenjem od bračkog kamena s kipom Alojzija stepenica. Primjer modernog oblikovanja stare gradske jezgre uz očuvanje povijesnih odrednica. Na trgu se povremeno izlažu umjetničke instalacije i održavaju manji koncerti.

Trg Gajac, na k.č.br. 11380/1, NOVALJA-NOVA, površine 987,98 m², nalazi se u središtu stambenog naselja Gajac, okružuju ga ugostiteljski, trgovački i uslužni objekti.

Karta 16. Tipologija otvorenih prostora – Trgovi

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

Potez trgova: trg Brišćić - gradska šetnica - plato luke/trg Loža - trg Bazilike - pješačka zona - Trg kardinala Alojzije Stepinca može se vizualno naglasiti kao „stvaran“ potez u prostoru, usklađivanjem pristupnih staza i uređenja trgova stvorila bi se jedinstvena cjelina, tj. pješački potez unutar povijesne gradske jezgre (dio mreže ZI).

Potrebno je sadržajno urediti Trg Gajac i povezati ga s okolnim ugostiteljskim, trgovačkim i uslužni objektima. Trg bi mogao postati fokalna središnja točka naselja koju je moguće povezati (npr. s prednošću pješačke zone kroz središte naselja) s objektom javne namjene naselja (društveni dom/turistička zajednica), te tako stvoriti središnju dio mreže ZI naselja Gajac koje se nastavlja na okolne elemente (kao što je rekreativna sportsko rekreacijska zona uz šetnicu i plažu) koji su vrlo dobro planski osmišljeni.

6.6.2.2. OP2b - Uređene plaže

Na području Grada evidentirano je 37 uređenih plaža. Od kojih su značajnije:

- **plaža Gajac** - sa širokim "zelenim potezom" s raznolikim sportskim i ugostiteljskim sadržajima te manjim šumarcima/boricima. Dužine cca 450 m.
- **plaža Brančevica** - duga pješčana plaža otvorena prema pučini s ugostiteljskim i sportsko-rekreacijskim sadržajima. U zaleđu plaže smjestilo se apartmansko naselje Gajac. Dužine cca 300 m.
- **plaža Straško** - nalazi se južno od Novalje, u širokoj uvali otvorenoj prema pučini. Dužine oko 1,5 km, kamenog ulaza u more, s pjeskovitim dnom. Uz plažu se nalazi istoimeni kamp s ugostiteljskom, zabavnom i sportsko-rekreativnom ponudom, dječjim igralištima itd. Čitavo područje prekriveno je šumom. Plaža ima Plavu zastavu.
- **plaža Vrtić** - niz plaža odvojenih molovima kao dio šetnice. Uređene plaže bez sadržaja. Dužine cca 1,7 km.
- **plaža Lokunje** - gradska plaža, smještena na južnom kraju naselja Novalja, uz južni rub novaljske uvale, uz šetnicu na potezu uređenih površina hotelskih kompleksa s ugostiteljskim sadržajima. Šljunčana je i plitka, sa zelenim pojasom. Sadrži raznolik sportsko rekreativni sadržaj (odbojka/tribine/stolni tenis). Dužine cca 450 m.
- **plaža Babe** – nalazi se zapadno od Novalje. Najbliža je novaljska plaža, sa sitnim pijeskom te uskim obalnim pojasom. Plaža sadrži ugostiteljske i rekreacijskim sadržaje. Dužine cca 450 m.
- **plaža Mata** – sadrži skrivene plaže i uvale okružene stoljetnim maslinama. Plažu mjestimično prekrivaju sitni kamenčići, dok je na nekim dijelovima je betonirana ili kamena. U uvali nema dodatnih sadržaja. Dužine cca 120 m.
- **plaža Planjka-Trinćel** - nalazi se sjeverno od Novalje, na jugu uvale Stare Novalje. Plaža je plitka i pješčana. Raspolaže s ugostiteljskom ponudom te raznim rekreacijskim sadržajima. Plaža ima Plavu zastavu, osvojila je nagradu "Plavi cvijet" i "Turistički cvijet", za najljepšu te za najuređeniju plažu na Jadranu. Dužine cca 350 m.
- **plaža duž naselja Stara Novalja** - više uređenih plaža uz šetnicu (sveukupne dužine cca 4 km).
- **plaža Jadra** – nalazi se u blizini Stare Novalje i na nekim mjestima prekrivena je sitnim kamenčićima s prostranim ulazom u more, dok je na nekim mjestima stjenovita s direktnim ulazima u duboko more. Dužine cca 70 m.

- **plaža Zrće** - nalazi se jugoistočno od Novalje. Smatra se najljepšom i najatraktivnijom novaljskom plažom. Obalni pojas je šljunčan i morsko dno je strmo, što plažu čini izrazito dubokom. Na plaži se nalaze razni sportsko-rekreativni i zabavni sadržaji, bogata ugostiteljska ponuda i nekoliko klubova koji pružaju mogućnost danonoćne zabave. Uz plažu se nalazi veće uređeno parkiralište, a tijekom turističke sezone s Novaljom je povezana javnim gradskim prijevozom. Plaža ima Plavu zastavu, osvojila je nagradu "Plavi cvijet" i proglašena je najljepšom i najuređenijom plažom na Jadranu. Dužine cca 700 m.

- **plaža Caska** - nalazi se istočno od Novalje, na mjestu nekadašnjeg rimskog grada čiji se ostaci mogu naći u neposrednoj blizini plaže na morskom dnu. Obalni pojas je pješčan i morsko dno je strmo što plažu čini izrazito dubokom. Na plaži postoji ugostiteljska ponuda i rekreativni sadržaj. Dužine cca 450 m.

- **plaža Veli Zal** – Zubovići - dužine cca 300 m, jedan od ljepših plaža sjeverne strane otoka Paga

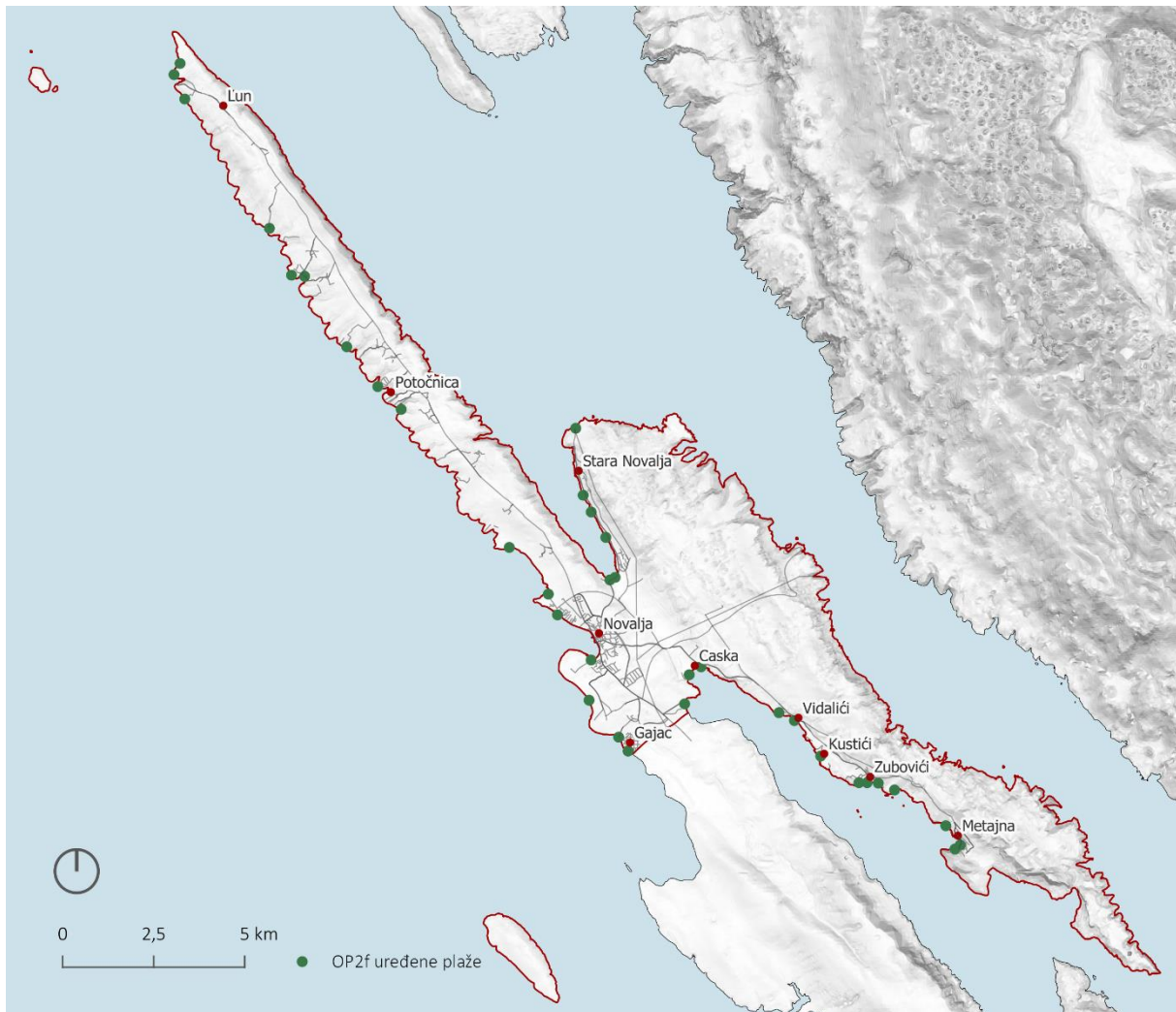
- **uvala/plaža Plat** - pješčana plaža, dugačka 150 m, široka 10 m

- **plaža Ručica** - od Metajne udaljena 1 km, šljunak/pijesak bez prirodne hladovine s ugostiteljskim sadržajima (slikovit predio Kanjon), dužine cca 230 m.

- **plaža Beritnica** - lokalitet Stogaj, tri stijene u plićaku, šljunčana plaža bez prirodne hladovine i sadržaja. Dužine cca 200 m.

Potrebno je očuvati prirodnost plaža izvan izgrađenih područja, istaknuti krajobrazne vrijednosti te primjereno tome unositi infrastrukturni sadržaj plaža kako bi prirodno vrijedni elementi plaža bili dostupniji i funkcionalniji za boravak. Potrebno je povezati okolni kulturni sadržaj s plažama kao prošireni dio plažnih atrakcija. Također, očuvati prirodnu vegetaciju, proširiti ju i gdje je to moguće unijeti novu kako bi se ostvarila što više prirodne hladovine. **neslužbeni nazivi plaža*

Karta 17. Tipologija otvorenih prostora – Uređene plaže

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.2.3. OP2c - Šetnice uz more

Na području Grada evidentirano je desetak uređenih šetnica:

- **šetnica duž naselja Gajac** - betonska šetnica duž plažu Gajac, između širokog “zelenog poteza” s ugostiteljskim i sportsko-rekreacijskim sadržajima te nekoliko manjih borika. Dužine 450 m.

- Potez uređenih šetnica novaljske luke **Šetalište Luke Čemeljica** - **Šetalište hrvatskih mornara** - **šetnica Lokunje** - **šetnica Vrtić** s iznimkom neuređenog poteza središnjeg dijela od Obale kneza Domagoja do trga Loža. Ukupne dužine cca 2,8 km.

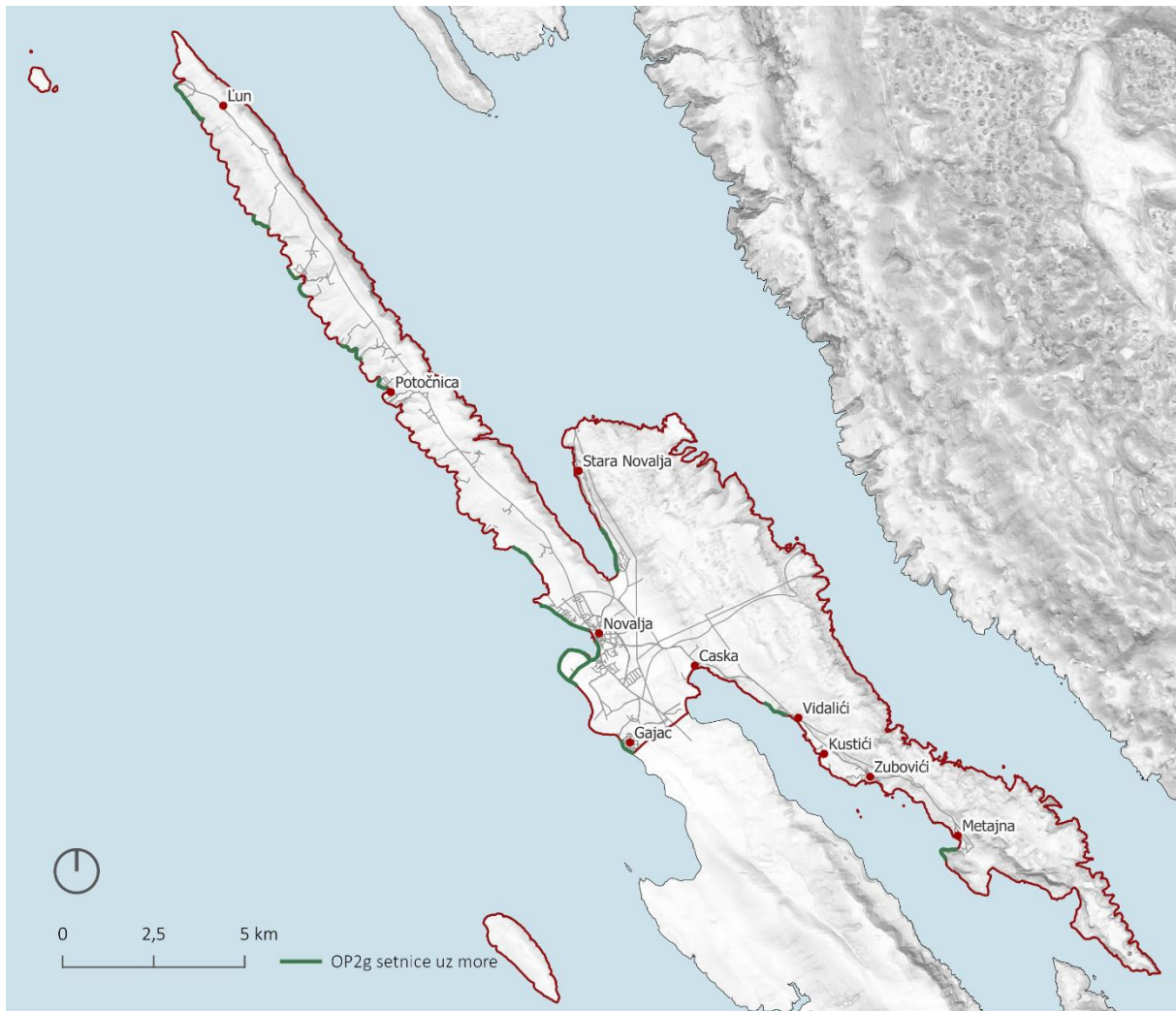
Šetalište Luke Čemeljica – uređena šetnica od skulpture Dva galeba na rotoru do Domagojeve obale, u duljini od jednog kilometra duž Primorske ulice. Rekonstrukcija Primorske ulice uključuje uređenje pješačko-biciklističke površine i zelenilo s drvoredom. Dužine cca 1,5 km.

Šetalište hrvatskih mornara proteže se od luke Novalja/trga Loža do plaže Lokunje, uz sjeverni dio nalaze se ugostiteljski objekti, turistička zajednica, trg Loža, dječje igralište, dok se uz južni dio nalaze dva parkirališta povezana rotorom uz kojeg se nalazi proširenje (manji trg) s fontanom. Na samom

rotoru nalazi se i autobusna stanica. Uz šetalište se prostire vegetacija palmi i borova. Dužine cca 450 m.

Nastavno na šetnicu hrvatskih mornara proteže se **šetnica Lokunje** smještena uz gradsku plažu Lokunje na južnom rubu novaljske uvale. Na sjevernom dijelu uz samu šetnicu nalaze se ugostiteljski objekti i hotelski kompleksi, nastavno prema južnom dijelu borova šuma, te sportski sadržaji uz staro groblje i crkvu gdje je predviđeno uređenje mediteranskog vrta. Šetnica je na sjevernom dijelu opločana dok se od borove šume nastavlja šljunčani put. Dužine cca 500 m.

Karta 18. Tipologija otvorenih prostora – Šetnice uz more

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

Nastavno na šetnicu Lokunje proteže se **šetnica Vrtić**, (dužine cca 1,5 km) koja prati rt Vrtić do kampa Straško. Šetnica u sjevernom dijelu prati stjenovitu obalu, dok se u južnom dijelu proteže između mozaika kultiviranih površina ograđenih suhozidom i niza plaža s manjim molovima. Zajedno sa **Sunčanim putom**, (dužine cca 0,8 km) u unutrašnjosti uz travnjake i pašnjake ograđenim suhozidima stvara kružnu komunikaciju rta Vrtić te povezuje plažu Straško i plažu Lokunje. Ukupne dužine cca 2,3 km.

- **šetnica duž naselja Potočnica** – šetnica između privatnih okućnica i stjenovite obale, dužine cca 500 m.

- **šetnica duž naselja Lun** – šljunčana šetnica duž naselja Lun, dužine cca 1,3 km.

- **šetnica duž dijela naselja Stara Novalja** – šetnica između privatnih okućnica i plaža, dužine cca 2,8 km.

- **šetnica duž dijela naselja Vidalići** – opločana šetnica duž plažu Vidalići, te šljunčana u nastavku prema šumi Vidalići, dužine cca 1,2 km.

Potrebno je povezati šetnice uz more s trail stazama u unutrašnjosti. Također moguće je povezivanje postojećih uređenih šetnica u cjelinu, tj. duže poteze uz more, kako bi se omogućio pristup naseljima i obalnim dijelom. (npr. povezati šetnice jugozapadnog dijela Luskog poluotoka od Lunjskih maslinika do plaže Babe, te potez od uvale Caske do šetnice u uvali Metajna) minimalno intervencijom pješačke pristupne staze).

6.6.2.4. OP2d – Tržnica

Na području Grada evidentirana je jedna (1) tržnica. Nova gradska tržnica/ribarnica manjih dimenzija od stare na čiji se prostor proširio trg Bazilike. Smještena je na Obali Kneza Domagoja, pored pošte, k.č.br. 112, NOVALJA-NOVA.

Potrebno je urediti prostor uz novu tržnicu/ribarnicu s boravišnim prostorom i proširenjem u funkciji trga – okupljanja (npr. povezivanje s visokim zelenilom uz tržnicu). Prenamjenom stare tržnice u proširenje trga potrebno je omogućiti drugu lokaciju za stalan tržišni prostor.

Karta 19. Tipologija otvorenih prostora – Tržnica

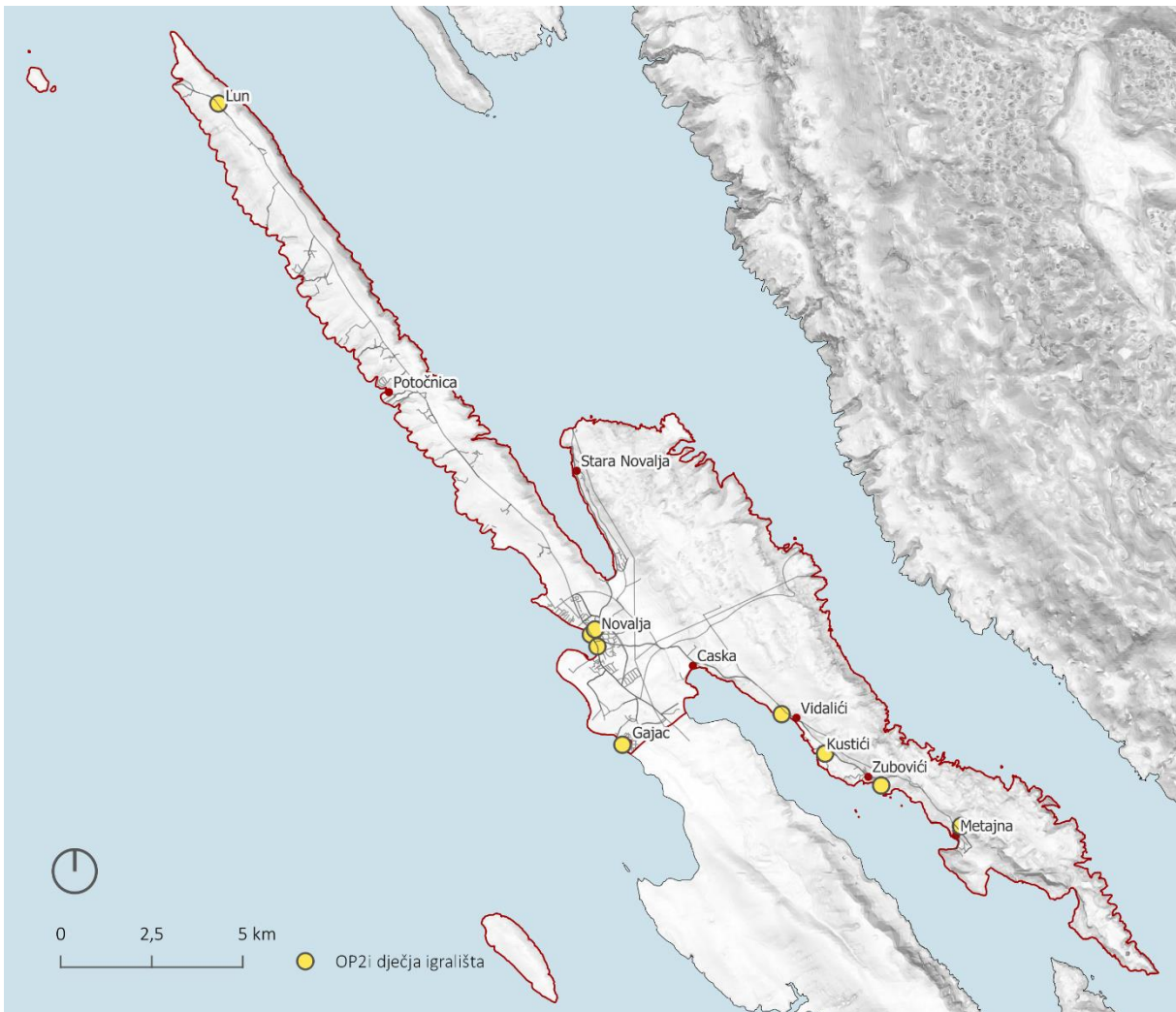

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.2.5. OP2e - Dječja igrališta

Na području Grada evidentirano je dvanaest (12) dječjih igrališta u sklopu uređenih plaža (plaže Gajac, Trinćel, Vidalići) šetnica (novaljska uvala), stare gradske jezgre, uz škole (Lun), mjesne odbore (Kustići, Zubovići), sportske terene (Metajna) te u sklopu kampova (kamp Straško). Igrališta uz obrazovne ustanove i u sklopu kampova su uglavnom bolje uređena i opremljena. Igralištima unutar javnih prostora općenito nedostaje strukturna artikulacija. Njihove sprave su neodržavane i zastarjele. Osim pojedinačnih stabala i živica, većini dječjih igrališta nedostaje uređeno zelenilo koje bi podiglo njihovu ambijentalnu vrijednost, te ovisno o potrebi poslužilo kao vizualna i strukturna barijera u odnosu na okolni prostor.

Karta 20. Tipologija otvorenih prostora – Dječja igrališta

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.2.6. OP2f - Sportski i rekreacijski prostori

Na području Grada evidentirano je četrnaest (14) sportskih terena u sklopu uređenih plaža (plaža Gajac i Lokunje), uz škole (Lun i Jakišnica), mjesne odbore (Kustići i Zubovići), u sklopu sportskih centara (sportski centar Cissa-Straško i Metajna. Sportsko-rekreacijski sadržaji uključuju nogometne terene, školska igrališta, igrališta za odbojku na pijesku s pripadajućim tribinama i stolovima za stolni tenis, kompleks teniskih terena, skate park, manja košarkaška igrališta, vježbališta, paintball teren i dr.

Od sportskih objekata na području grada nalazi se nogometni stadion (Stadion Cissa-Straško), višenamjenska sportska dvorana te hoteli s otvorenim i zatvorenim bazenima.

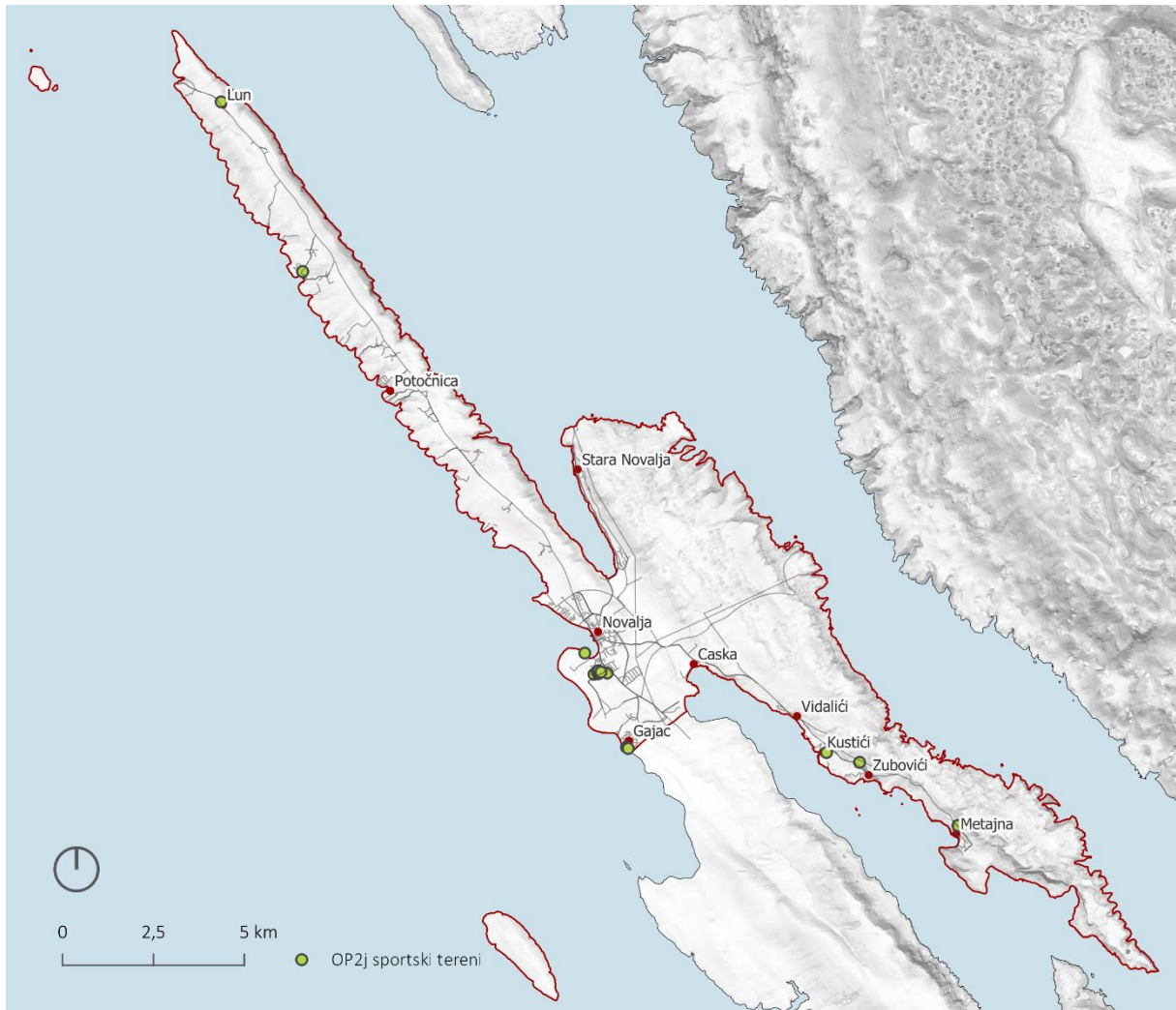
Potrebno je istaknuti i mjesta za avangardne sportove poput stijena za free climbing, jer su stijene zahvaljujući izloženosti jakoj buri neobičnog izgleda i pravi prirodni fenomen (Zamak i Stogaj pored Metajne) te kao takve pogodne za ovakve aktivnosti (npr. Stogaj penjalište – Penjačka stijena Stogaj nalazi se uz naselje Metajna, iznad plaže Beritnica - jedan od najspektakularnijih kamenih tornjeva na Jadranskoj obali). Od avangardnih sportova u ovom području nalazi se nekoliko staza za trekking koje su izrazito popularne u ovim i širem području. (npr. Via ferrata ili željezni put naziv je za penjački put

osiguran metalnim klinovima i nožištima te sajlom za osiguranje koja se proteže uzduž puta, ljestve i viseće mostove).

Popularni su i sportovi na vodi, kao što su boarding, fly boarding, windsurfing, jet ski, ronjenje i dr., te za njih postoji popratna infrastruktura, između ostalog jedan od najmodernijih ski liftova u Europi.

Prostornim planom predviđa se proširenje sportsko-rekreacijskih zona u naseljima Novalja i Metajna. Uz navedeno proširenje predviđeno Planom, potrebno je urediti i nadopuniti sportski sadržaj uz škole i mjesne odbore.

Karta 21. Tipologija otvorenih prostora – Sportski i rekreacijski prostori

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

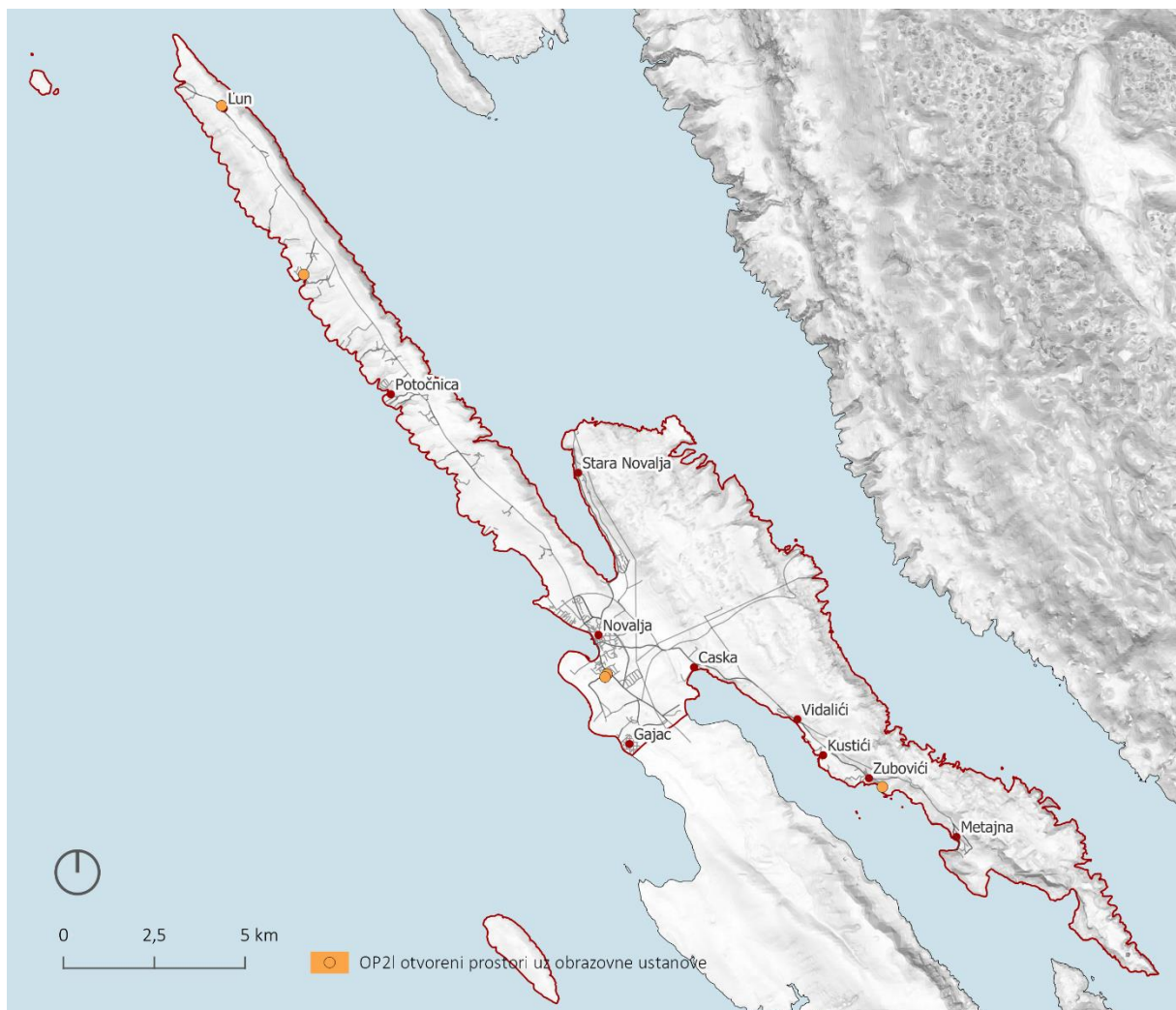
6.6.2.7. OP2g - Otvoreni prostori uz obrazovne ustanove

Na području Grada Novalje evidentirano je četiri (4) škole i jedan (1) dječji vrtić. Osnovna škola i vrtić u naselju Novalja, te područne škole u naselju Lun, Zubovići i Jakišnica.

U sklopu otvorenih površina obrazovnih ustanova nalaze se dječja igrališta i sportski tereni. Manja dječja igrališta u sklopu područnih škola Lun i Zubovići, te sportska igrališta u sklopu područnih škola Lun i Jakišnica, dok se u sklopu osnovne škole A. G. Matoša u naselju Novalja nalazi sportsko igralište (k.č.br. 1783/52, NOVALJA) na čijoj se površini nalazi lunapark, pored Slatinske ulice. Uz dječji vrtić Carić (k.č.br. 1783/38, NOVALJA) u naselju Novalja nalazi se značajnija otvorena površina od navedenih.

Navedene tipove potrebno je održavati kroz uspostavu sustava zelenila i obnovu sadržaja.

Karta 22. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori uz obrazovne ustanove

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.2.8. OP2h - Djelomično uređeni prostor

Na području Grada ne postoje evidentirani javni parkovi, no postoje prostori koji imaju određene predispozicije da to postanu, a to su površine koje su Planovima planirane kao: javne zelene površine - javni park (Z1), dječje igralište (Z2), gradski perivoj (Z4) i mediteranski park (Z3).

Javni parkovi

Urbanističkim planom uređenja naselja Novalja planirane su površine namjene - javnih zelenih površina javni park (Z1) na sedam lokacija, ukupne površine 14.549,91 m², pet manjih i jedna veća površina na k.č.br. 1783/5 i 1776/1, NOVALJA na rubnom južnom dijelu izgrađenog dijela naselja, između gradskog groblja, školskog dvorišta i Slatinske ulice, s trenutnom vrstom uporabe - park/prirodno/neplodno zemljište. Dvije površine planom su predviđene za dvostruku namjenu - javni park (Z1) i dječje igralište (Z2).

Detaljnim planom uređenja poduzetničke zone Čiponjac - industrijska zona Novalja (Čiponjac) planirana je manja površinom na rotoru kao javna zelena površina - javni park (Z1).

Također je planirana realizacija projekata Ruralni park Novaljsko polje – Poticanje Autohtone poljoprivredne proizvodnje (izvor: Akcijski plan razvoja turizma).

Gradski perivoj

Urbanističkim planom uređenja naselja Novalja šumska površina uz gradski stadion Cissa-Straško planirana je za namjenu - gradski perivoj (Z4), površine 12.287,02 m², nastavno na površinu planirane namjene - javni park (Z1).

Mediteranski vrt

Urbanističkim planom uređenja naselja Novalja, na predjelu Vrtić uz staro groblje, Crkvu sv. Ivana i Pavla i ostatke ranokršćanske bazilike te plažu Lokunje na k.č.br. 1762/53, 1762/68 i 1771/1, NOVALJA, površine 32.833,39 m², planirana je namjena - mediteranski park (Z3), realizacijom projekta Mediteranski vrt sv. Andrije.

Unutar građevinskog područja naselja Novalje pojavljuje se nekoliko neizgrađenih značajnijih otvorenih prostora unutra guste individualne stambene i apartmanske izgradnje (k.č.br. 952/269, NOVALJA, u djelomičnom vlasništvu Grada, te devet čestica u vlasništvu Grada - k.č.br. 1074/533, 955/98, 1017/2, 978, 1038/6, 1090 PUT, 1642/1, 978 i 1159/2, NOVALJA).

Karta 23. Tipologija otvorenih prostora – Djelomično uređeni prostor

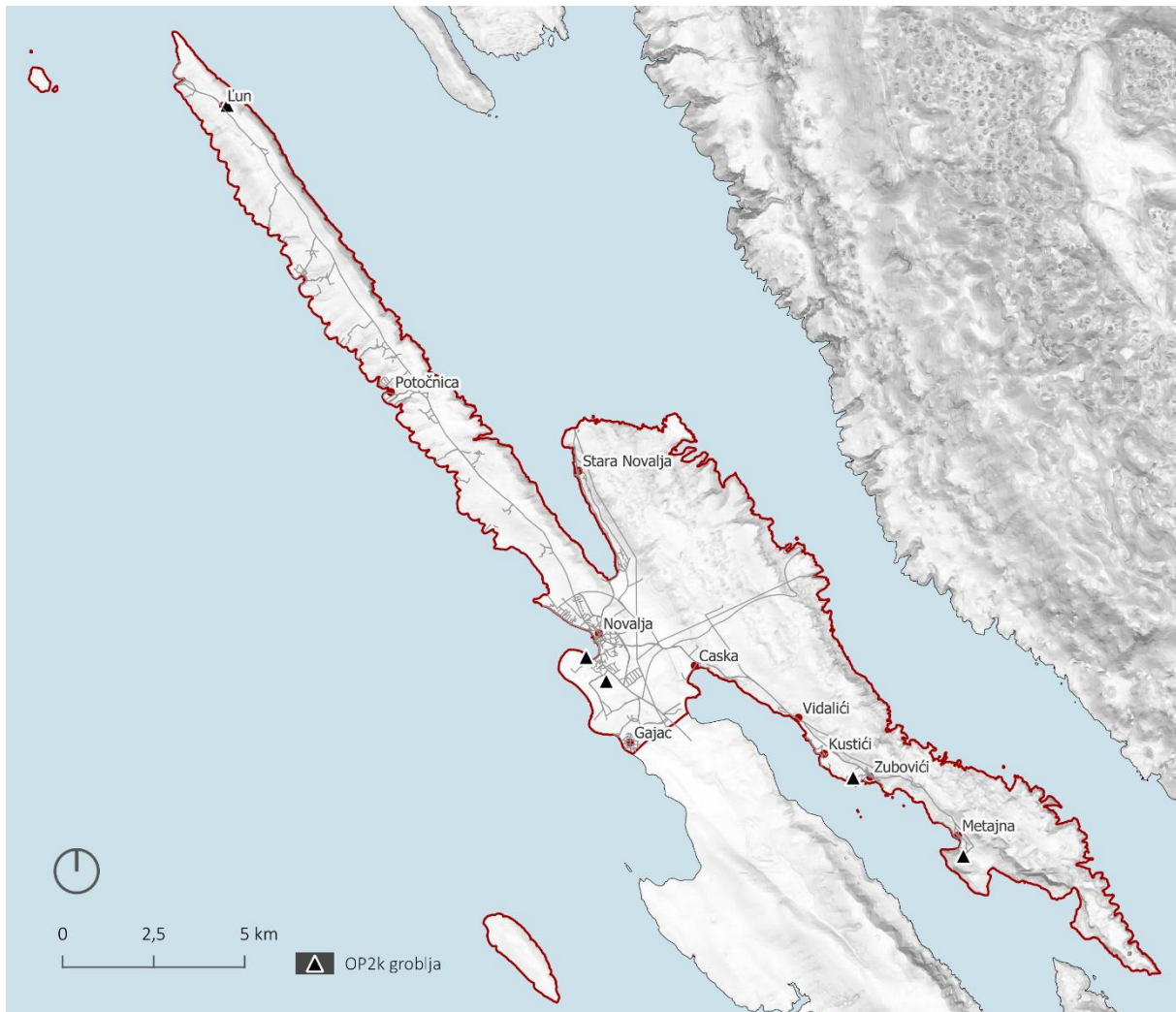

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.2.9. OP2i – Groblja

Na području Grada evidentirano je pet (5) groblja, uređeno gradsko groblje s planiranim zelenilom i organizacijom sistema ukopa i staro groblje Vrtić kao kulturno dobro s ostacima ranokršćanske bazilike u naselju Novalja s vrijednom vegetacijom te mjesna groblja s malo vegetacije u naseljima Lun, Zubovići i Metajna. Groblja na području Zubovića i Metajne locirana su na prostorima za razvoj i uređenje izvan naselja. Na lokaciji ukopišta izgrađene su prateće građevine kapele/crkve. Prostornim planom predviđa se proširenje gradskog groblja u naselju Novalja, kao i groblja u naseljima Zubovići, Lun i Metajna. Vrijedne ambijentalne cjeline groblja, okružene kamenim zidovima, s očuvanim starim nadgrobnim spomenicima klesanim u kamenu te zelenilom.

Karta 24. Tipologija otvorenih prostora – Groblja

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.2.10. OP2j - Otvoreni prostori uz vjerske ustanove

Na području Grada evidentirano je osamnaest (18) vjerskih građevina (osam crkva i župni dvor te devet vjerskih građevina zaštićenih kao kulturno dobro (3 ruševine), od čega su 7 sakralnih građevina i 2 sakralna kompleksa). Otvoreni prostori uz navedene objekte dio su cjeline samih objekata i kao takve potrebno ih se sačuvati i urediti te umrežiti u sustave zelene infrastrukture javnih površina koje su zastupljene u manjoj mjeri na čitavom gradskom području.

Na sjeveroistočnom bridu naselja Lun nalazi se **Župna crkva sv. Jerolima** (k.č.br. 193/42, LUN) uz groblje te **Crkva sv. Anđela Čuvara** (kulturno dobro) s pristupnim dvorištem/trgom (k.č.br. 180/0, LUN) i značajnijom otvorenom površinom uz crkvu sv. Jerolim na k.č.br. 193/42, LUN.

U naselju Jakišnica nalazi se najmlađa lunjska crkva, **Crkva Krista Kralja** (k.č.br. 532/2, LUN) okružena maslinama.

Uz glavnu prometnicu lunskog poluotoka nedaleko od naselja Potočnica nalazi se **Crkva sv. Vida** (k.č.br. 4734, NOVALJA-NOVA), te nastavno navedenom prometnicom prema naselju Novalja nalazi se **Crkva sv. Ivana** (k.č.br. 3830, NOVALJA-NOVA), kao početna točka šetnice Dabovi stani.

Na sjevernom dijelu naselja Stara Novalja nalazi se **Crkva sv. Petara i Pavla** (k.č.br.6271, NOVALJA-NOVA), dok se u uvali Stara Novalja uz plažu Trinćel nalazi **Crkva sv. Marije** (k.č.br. 7727, NOVALJA-NOVA) i **Crkva Svetoga Križa/ Crkva sv. Kristofora** (kulturno dobro) s većom parkirnom površinom (k.č.br. 7729, NOVALJA-NOVA) u vlasništvu Grada.

U središtu naselja Novalja svojom se arhitekturom ističe župna **Župna crkva Sv.Katarine** (kulturno dobro) koja odlikuje monumentalnom arhitektonskom koncepcijom unutar uređene otvorene površine (k.č.br. 256, NOVALJA), **Crkva Majka Božja od Ružarija** (kulturno dobro) nazivana i Mala crkva nalazi se na glavnom gradskom trgu (k.č.br. 173, NOVALJA-NOVA), **Župni dvor** (k.č.br. 99, NOVALJA-NOVA) između Škopljanske i Velebitske ulice bez otvorenog prostora, te **Crkva sv. Ivana i Pavla s ostacima ranokršćanske bazilike** (kulturno dobro-sakralni kompleks) unutar starog groblja na kasnoantičkom arheološkom lokalitetu Jaz na k.č.br. 1771/1, NOVALJA kao značajnijom otvorenom površinom.

U naselju Gajac na samom rubu Grada nalazi se **Crkva sv. Marije (Stomorice)** (kulturno dobro), ruševni ostaci crkve nalaze se u sklopu veće površine oko maslinika.

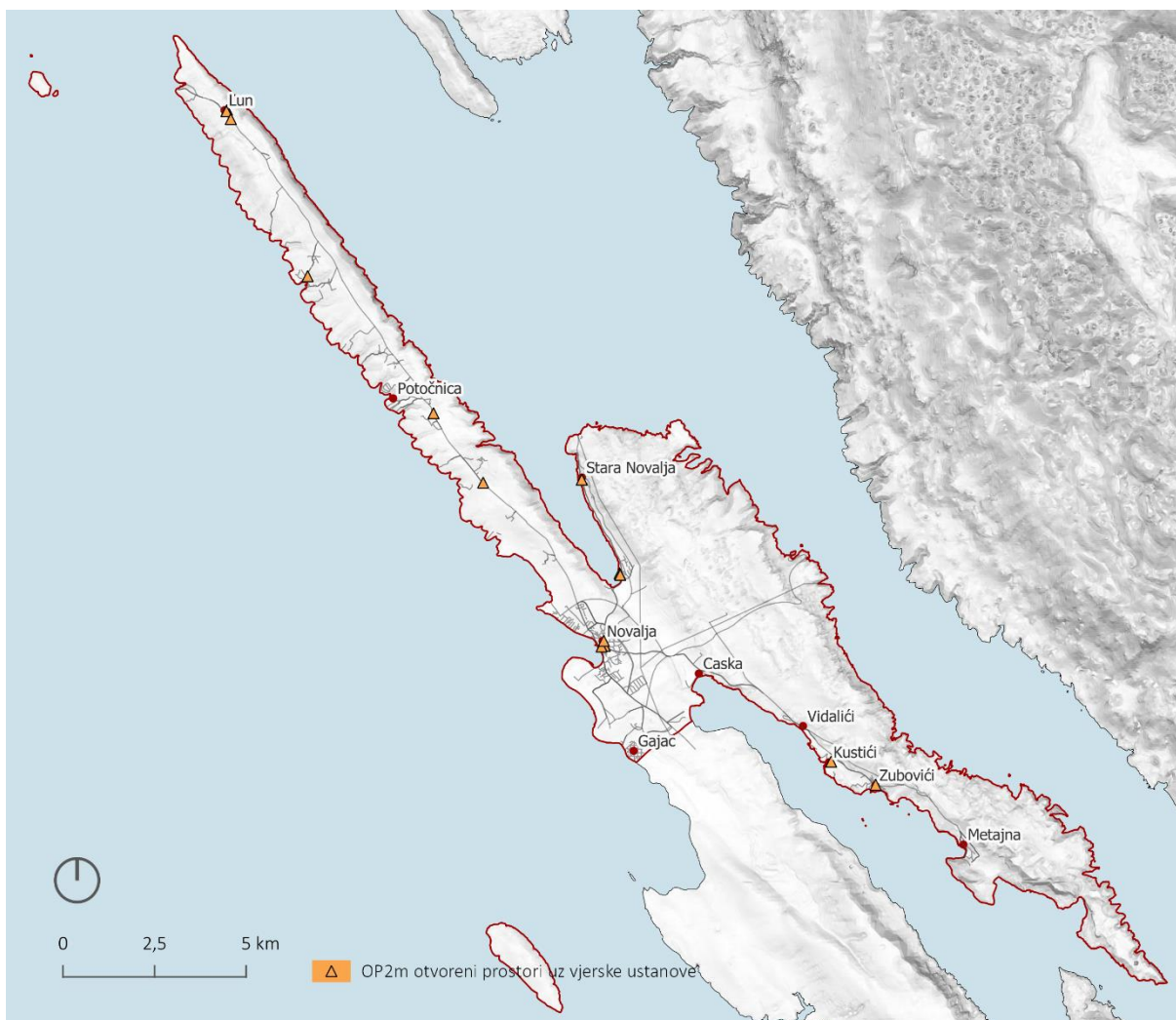
Na uzvisini iznad caskog polja, na istočnoj obali istoimenog zaljeva nalaze se **Ruševine crkve sv. Jurja** (kulturno dobro) uklopljene u veći obrambeni kompleks koji dominira u prostoru u sklopu veće šumske površine na k.č.br. 3408/3, NOVALJA, dok se na obali nalaze **ostaci ladanjskog kompleksa biskupa Palčića s crkvom sv. Antuna Padovanskog** (kulturno dobro-sakralni kompleks). Riječ je o kompleksu koji se sastoji od nekoliko prostora stambene i gospodarske namjene s pripadajućom crkvom u funkciji kapele. Danas je najbolje sačuvana crkva sv. Antuna Padovanskog, dok su ostali dijelovi kompleksa svedeni na ruševne ostatke.

U naselju Kustići nalazi se **Crkva sv. Ivan Krstitelj** (k.č.br. 3880/82, BARBATI) s panoramskim pogledom na morsku pučinu.

U naselju Zubovići nalazi se **Crkva Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije** (k.č.br. *19, *18 i 4094/4, BARBATI).

Na Punti Barbata, iznad samog tjesnaca kojim se ulazi u Paški zaljev nalazi se **Crkva sv. Kristofora** (kulturno dobro).

Karta 25. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori uz vjerske ustanove

(Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.)

6.6.2.11. OP2k - Otvoreni prostori uz ostale objekte javne i društvene namjene

Na području Grada nalaze se brojni objekti javne i društvene namjene s pripadajućim otvorenim prostorima. Tako se uz **Turističku zajednicu Grada Novalje**, i ostale ispostave po naseljima (**Stara Novalja, Lun, Kustići i Gajac**) nalaze manji otvoreni prostori s pojedinom vegetacijom bez značajnih poteza zelenila.

Neke od navedenih turističkih zajednica u funkciji su i **mjesni odbori (MO Novalja**, za područje naselja: Novalja, Caska, Potočnica, Varsan i Dubac; **MO Stara Novalja, Kustići i Metajna**).

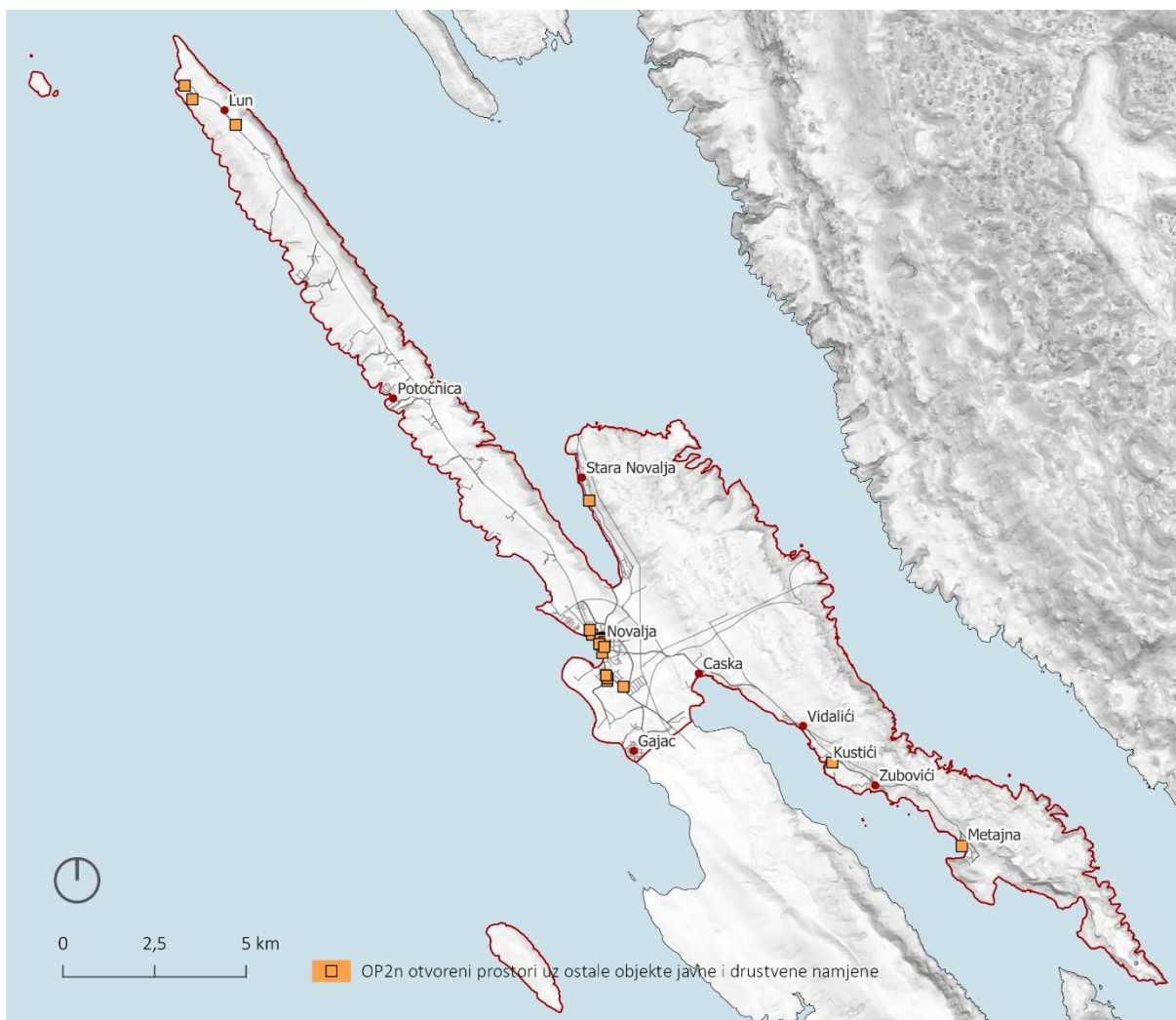
Prostori uz zgrade turističkih zajednica i mjesnih odbora nisu dovoljno uređeni, uglavnom su bez vegetacije i sadržaja, no s potencijalom za unaprjeđenje. Izuzev turističke zajednice Grada Novalje koja se nalazi uz uređeni trg Briščić.

Ostali otvoreni prostori nalaze se uz sljedeće objekte:

- **Ulazi lunjskih maslina** (ulaz 1 i ulaz 2) (k.č.br. 334/20 i 111/55, LUN)
- **Muzej Stomorica** dio povijesne jezgre uz ulicu kralja Zvonimira (k.č.br. 444, NOVALJA-NOVA).

- **Gradski muzej Novalja/antički vodovod (potez kroz grad)** - središnja kulturna ustanova Novalje bez značajnije otvorene površine (k.č.br. 1006/3, NOVALJA).
- **Gradska uprava Novalja** - značajna uređena otvorena površina grada na k.č.br. 1035/1, NOVALJA.
- **Gradska knjižnica**, dio povijesne jezgre uz križanje Dalmatinske i ulice Sonje (k.č.br. 381, NOVALJA-NOVA).
- **Policijska postaja Novalja**, stara zgrada na k.č.br. 974/3, NOVALJA, ima otvorenu površinu sa strane ceste, djelomično uređenu i ograđenu, uz pristupnu površinu parkinga, te veću parkirnu površinu iza građevine. Nova zgrada Policijske postaje Novalja planirana je u poduzetničkoj zoni Čiponjac.
- **Hrvatske šume** - Šumarija Novalja k.č.br. 1806/19, NOVALJA, površine 5552 m², uporabe kao *RASADNIK/GARAŽA* zajedno sa k.č.br. 1806/59, NOVALJA, uporabe kao *ZGRADA/DVORIŠTE* u središtu planiranog gradskog perivoja.
- **Dobrovoljno vatrogasno društvo Novalja** – značajnija zelena otvorena površina na k.č.br. 1772/1, NOVALJA, uz Zeleni put.
- **Ljetna pozornica** (ljetno kino Hollywood) na k.č.br. 1772/18, NOVALJA, s više od 400 mjesta na otvorenoj amfiteatarskoj pozornici okruženoj borovom šumom s programom tijekom 7. i 8. mjeseca.
- **Amfiteatar lun** na k.č.br. 111/149, LUN, uređeni amfiteatar u lunjskim maslinicima s pozornicom i tribinama okružen u prirodnom ambijentu višestoljetnih stabla maslina.
- **Kulturni centar Gozdenica** na k.č.br. 1159/2, NOVALJA. Uređena javna površina, većim dijelom popločana.
- **Državna geodetska uprava** na k.č.br. 107, NOVALJA-NOVA, zgrada okružena ulicama, s manjim trgom ispred ulaza. Uprava se nalazi na križanju Velebitske, Vodovodne i ulice Plasa.
- **Dom zdravlja novalja/hitna/ljekarne** na k.č.br. 1835, NOVALJA u rubnom dijelu poslovne zone na križanje Slatinske i Špital ulice s uređenom zelenom površinom uz parkiralište.

Karta 26. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori uz objekte javne i društvene namjene

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.2.12. OP2I - Otvoreni prostori uz kulturna dobra

**Crkve su opisane kod vjerskih ustanova*

Etno zona Lun (Zaštićeno kulturno dobro, Kulturnopovijesna cjelina, Ruralna cjelina). Etno zona Lun interpretirana je masom i osobitom gustoćom suhozidnih formacija koje pokrivaju prostor čitavog područja i selom Lun, zaseocima Gurijel, Dudići, Gager, Stanišće, Jakišnica, sakralnom lokacijom sv. Martin i etnografskom lokacijom Lokvet. Etno zona Lun prema organizaciji primarno stočarskih i ratarskih prostora, te mlinova za masline predstavlja reprezentativno ruralno područje mediteranskog zaseočnog staničnog tipa koji datira od 14. do 20. st.

Arheološko nalazište Vidasovi stani (Zaštićeno kulturno dobro, Arheološko kulturno dobro, Kopnena arheološka zona/nalazište). Arheološko nalazište Vidasovi stani proteže se od današnje ceste Novalja – Lun u smjeru istoka na području zaseoka Vidasovi stani.

Kula zvana "Kaštel" (Zaštićeno kulturno dobro, Pojedinačno kulturno dobro, Vojna i obrambena građevina). U Staroj Novalji, podno brda Bok, na samoj obali nalazi se kula zvana „Kaštel“. Kaštel je više puta obnavljan, a ulazio je u obrambeni sistem raspoređenih kula i izvidnica na otoku Pagu.

Utvrda Svetojanj – Sutojanj (Zaštićeno kulturno dobro, Pojedinačno kulturno dobra, Vojna i obrambena građevina). Utvrda Svetojanj –Sutojanj smjestila se na sjeveroistočnom dijelu otoka Paga. Nalazi se na stožastom brežuljku poluotoka okruženog dvjema uvalama Veli i Mali Svetojanj, a cijeli je poluotok orijentiran prema Velebitskom kanalu. Fortifikacijski sklop prekriva jugozapadnu padinu brežuljka. Na jugozapadnoj, južnoj i osobito zapadnoj strmini brežuljka prepoznaju se jasni tragovi tlocrtnih obrisa vrlo kompaktne i zgusnute arhitekture. Utvrda Svetojanj na otoku Pagu izrazito je važan spomenik fortifikacijskog graditeljstva na području otoka Paga, ali i šire.

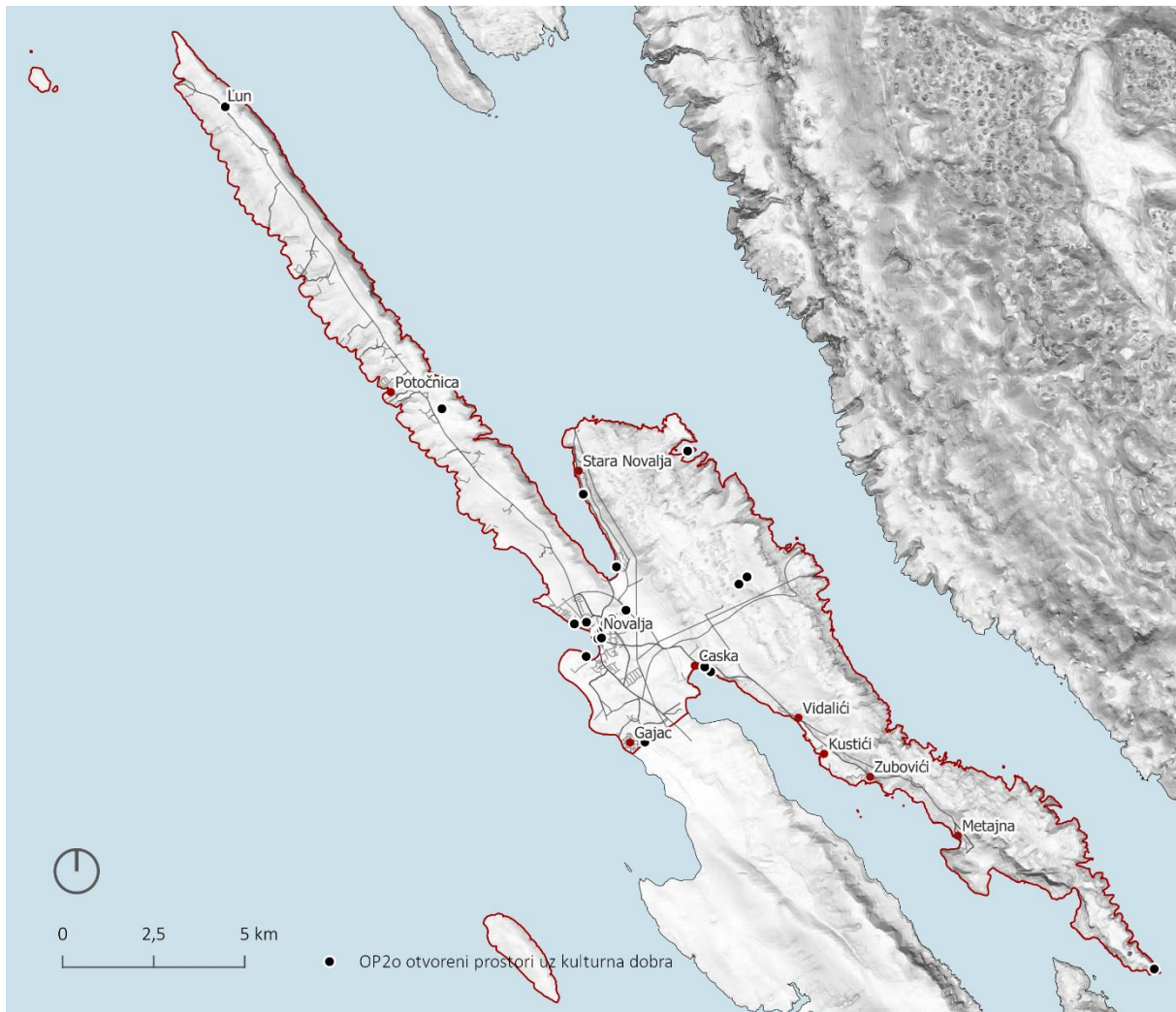
Ostaci starokršćanske bazilike u Gaju (Preventivno zaštićeno kulturno dobro, Arheološko kulturno dobro, kopnena arheološka zona/nalazište). Ostaci starokršćanske bazilike nalaze se u predjelu Gaj, na lokalitetu zvanom Tovarje ograde, nedaleko Punta Mira u neposrednoj blizini mora.

Arheološka zona Novalja (Zaštićeno kulturno dobro, Arheološko kulturno dobro, kopneno/podvodno arheološka zona/nalazište). Naselje Novalja na otoku Pagu bilo je u rimsko doba vanjska luka stare Cisse te se na tom području nalaze vrijedni ostaci zidova rimske arhitekture, stupova kao i bedemi lučkog castruma. Na pojedinim postojećim zgradama još su vidljivi ostaci antičke arhitekture.

Antički kamenolom (Zaštićeno kulturno dobro, Arheološko kulturno dobra, kopnena arheološka zona/nalazište). Antički kamenolom se nalazi poviše mjesta Novalja, na položaju zvanom Rimski kava. Danas je gotovo sastavni dio urbane jezgre. Ovdje se vadio kamen od kojeg se izrađivala brojna kamena plastika i crkveni namještaj za potrebe antičkih naselja Cisse i Navalie.

Antički vodovod "Talijanova buža" (Zaštićeno kulturno dobro, Arheološko kulturno dobro, kopnena arheološka zona/nalazište). Antički vodovod Prostire se u pravcu sjeveroistok-jugozapad prolazeći kroz brežuljak Močišćak, povezujući time Novaljsko polje s lukom u Novalji. Riječ je o podzemnom antičkom vodovodu koji je u Novalju dovodio vodu iz Novaljskog polja. Najvećim je dijelom uklesan u živoj stijeni, u dužini 1042 metra, širini oko 0,60 metara, vjerojatno kao dio kompleksnog vodovodnog sustava koji je spajao Kolansko polje, Casku, Novaljsko polje i Novalju. Funkcija mu je bila napajanje mjesta pitkom vodom, za potrebe keramičkih radionica i opskrbu luke i brodovlja u novaljskoj luci. Riječ o kulturnom dobru izuzetne vrijednosti, jedinstvenom na području Hrvatske i jednom od rijetkih antičkih objekata koji su očuvani gotovo u cijelosti.

Karta 27. Tipologija otvorenih prostora - Otvoreni prostori uz kulturna dobra

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

Arheološka zona Caska (Zaštićeno kulturno dobro, Arheološko kulturno dobro, kopnena arheološka zona/nalazište). U vrijeme Rimljana na području Cisse na otoku Pagu bili su izgrađeni brojni objekti kao što su ostaci rustične arhitekture i reprezentativne palače iz ranijeg rimskog carstva. Kompleks rimskih ostataka kao i starohrvatske crkve sv. Jurja i renesansnog ljetnikovca biskupa Palčića predstavljaju važnu spomeničku cjelinu. Brojna arheološka istraživanja u kopnenom dijelu i podmorju Caske potvrdila su postojanje brojnih rimskodobnih arhitektonskih ostataka rezidencijalnih i gospodarskih te lučkih objekata, kao i ostatke rimskodobne nekropole. U području spoja obalnog dijela naselja Caska i nasuprotne uvale Zrće evidentirani su prapovijesni grobni tumuli, vjerojatno vezani uz obližnje gradinsko naselje na Košljunu.

Tunera (Zaštićeno kulturno dobro, Pojedinačno kulturno dobro, Gospodarska građevina). Tunera se nalazi na istočnom dijelu uvale Caska. Pravilnog je cilindričnog oblika, ima pravokutni ulaz, a na vrhu, na visini od oko 15 metara, nalazi se malena izvidnica. Tunera u Cascoj predstavlja jedinstvenu građevinu toga tipa na Pagu, te vrijedan spomenik tradicije ribarstva na ovom otoku.

Arheološko nalazište Tusto čelo – Komorovac (Zaštićeno kulturno dobro, Arheološko kulturno dobro, kopnena arheološka zona/nalazište). Jedna od većih gradina u Novaljskoj Zaglavi je gradina na Tustom

čelu, na širem području brdovitog pašnjaka Komorovca. Položaj se ističe među brojnim okolnim brežuljcima, a u potpunosti je bio pretvoren u utvrđeno prapovijesno naselje. Isto je ovalnog oblika, orijentacije sjeveroistok - jugozapad i dimenzija 180 x 130 m. Prapovijesni suhozidi tijekom dužeg su razdoblja oštećeni djelovanjem vremena i erozijom, a često se na gradini mogu susresti stada ovaca.

Ostaci koncentracijskog logora Slana. Logor Slana bio je ustaški koncentracijski logor, nalazi se u blizini sela Metajne. Mjesto logora nije obilježeno spomenikom ili spomen pločom.

Postoje i podvodna arheološka nalazišta: Olupina potonulog parobroda „Albanien” i „Euterpe”, Hidroarheološka nalazišta u uvali Slatina, Vlaška mala i Caska.

6.6.3. Kategorija (OP3) Stambeno zelenilo

Kategorija OP3 obuhvaća dva (2) različita tipa otvorenih prostora, a to su: OP3a - Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje ruralnog karaktera i OP3b - Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje urbanog karaktera

6.6.3.1. OP3a - Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje - ruralnog karaktera

Na području Grada prepoznaje se ruralni karakter gradnje u naseljima Lun (Tovarnele, Lun, Dudići, Gurijel, Mulobedan, Jakišnica, Gager, Stanišće), naseljima Potočnica, Caska, Vidalići, Kustići, Zubovići, Stara Novalja i Metajna.

Naselja Lun, Stara Novalja i Zubovići imaju ulogu manjeg lokalnog središta.

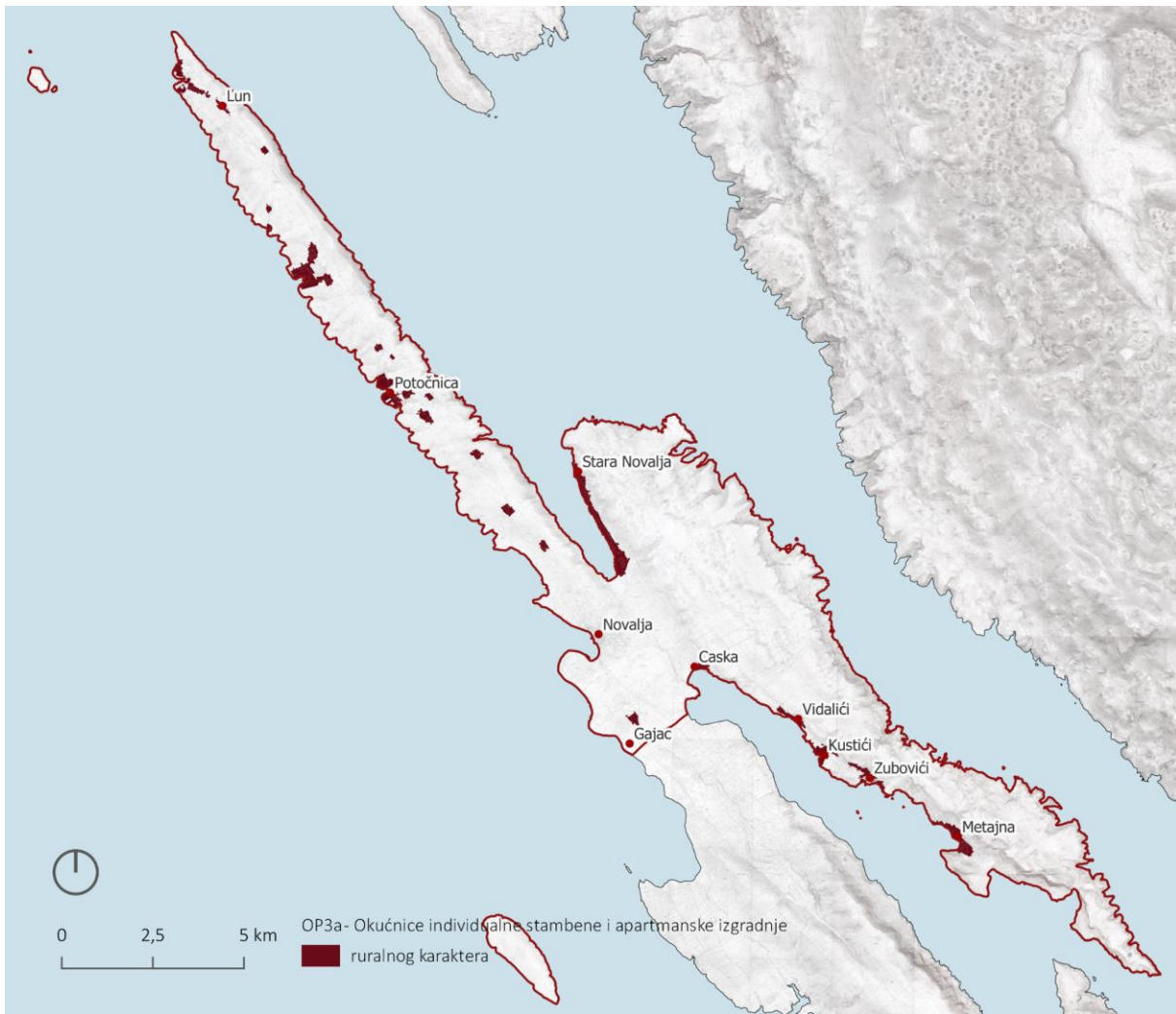
Potrebe lokalnog stanovništva sjeverozapadnog dijela jedinice lokalne samouprave (potez Lun - Potočnica) u pogledu korištenja određenih sadržaja javne namjene, zadovoljavaju se u okviru naselja Lun kao najvećeg i urbano-funkcionalno najrazvijenijeg naselja tog dijela Grada Novalje, u funkciji manjeg lokalnog središta.

Potrebe rubnog sjeverozapadnog područja uz uvalu Stara Novalja u pogledu urbanih funkcija pokriva naselje Stara Novalja s rangom manjeg lokalnog središta. S povremenim značajnim povećanje broja korisnika u ljetnoj sezoni.

U naseljima Gajac, Lun, Stara Novalja, Caska, Vidalići i Potočnica prevladava povremeno stanovništvo tijekom turističke sezone, dok su u preostalom dijelu godine gotovo u potpunosti izvan korištenja - bez stanovništva.

Jugoistočni dio jedinice lokalne samouprave (u Paškom zaljevu - naselja Vidalići-Kustići-Zubovići-Metajna) gravitira prema naselju Zubovići, kao manjem lokalnom središtu koje unutar mreže središnjih naselja zadovoljava uže lokalne potrebe opisanog područja.

Karta 28. Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje - ruralnog karaktera

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.3.2. OP3b - Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje - urbanog karaktera

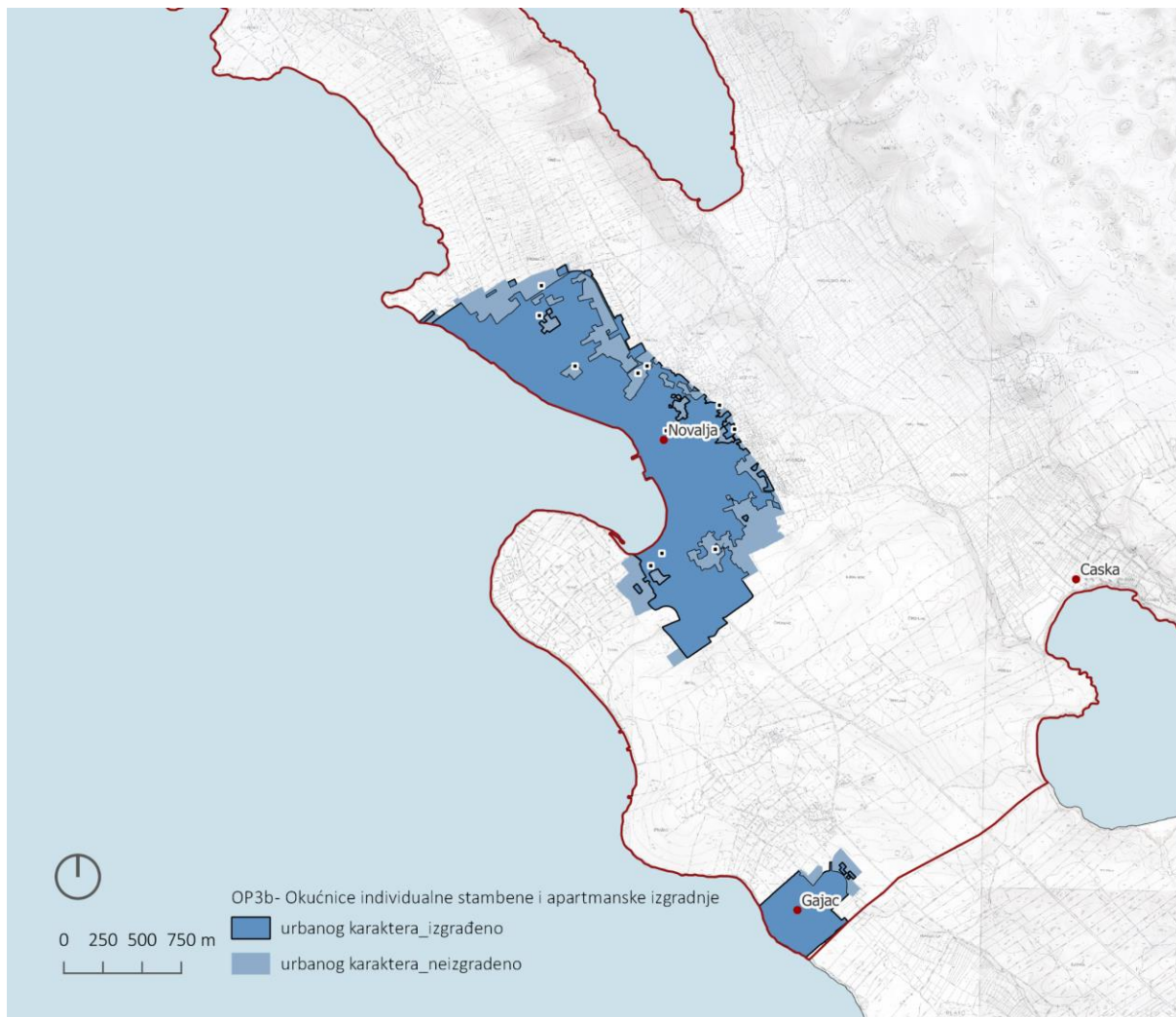
Turizam se značajno reflektirao na urbanizam naselja s uskim koridorom ulica i gusto izgrađenim apartmanskim objektima, s manjim brojem uređenih okućnica. Pretjerana izgradnja i apartmanizacija ruralnog i gradskog prostora s najveći pritiskom izgradnje nekomercijalnih smještajnih kapaciteta (apartmani i vikendice) je u naselju Novalja, Stara Novalja i Gajac.

Na području Grada prepoznaje se urbani karakter gradnje u naselju Novalja i djelomično u naselju Gajac. Glavnu ulogu urbanog središta ima naselje Novalja kao tradicionalno središte ovog dijela otoka i jedinice lokalne samouprave, prema broju i strukturi različitih urbanih funkcija i sadržaja javne namjene, specifičnih gospodarskih aktivnosti te kao mjesto koncentracije stalnog i povremenog stanovništva. Dok je prema morfologiji urbano naselje Gajac s dobro razvijenim funkcijama naselja, velikim brojem različitog sadržaja javne namjene ipak samo sezonski obavlja funkciju lokalnog središta.

Urbana naselja smještena su na prostorno-prirodno, te gospodarski-prometno pogodnom području unutar gravitacijskog područja okolnih manjih naselja. Urbana naselja su kombinirane namjene

prostora kao stambeno-turističkih naselja s prisutnom značajnom apartmanskom izgradnjom, posebno u naselju Gajac, ali i u drugim naseljima: Caska, Lun, Potočnica, Stara Novalja i Vidalići.

Karta 29. Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje - urbanog karaktera

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.4. Kategorija (OP4) Poljoprivredni prostori

Poljoprivreda nosi tragove povijesti, prilagodbom na specifične prirodne uvjete i čvrste veze s identitetom ovog područja. Prostor je suočen s blagotvornom prirodom sredozemnog podneblja i obiljem mora s jedne strane, te siromašnim tlima na karbonatnim stijenama, nepredvidivim oborinama i snažnim udarima bure s druge strane. No usprkos tim uvjetima, otočani su razvili poljoprivredu kao ključnu djelatnost, prilagođenu mogućnostima tla i klime. Vinogradi i maslinici su prepoznatljivi simboli ovog područja, oslanjajući se na plodne zone udolina i polja. Poljoprivredne površine, pašnjaci i oranice sa specifičnim suhozidima i parcelacijom oblikuju kulturni krajolik i ruralni identitet. Pašnjački krajobrazi, uz poljoprivredne površine doprinose vizualnom bogatstvu, bioraznolikosti te čuvanju nasljeđa i vrijednosti koje su oblikovale otok.

Potrebno je očuvati tradicijski identitet i prepoznati potencijal za razvoj ekološke poljoprivrede i održivog turizma.⁹

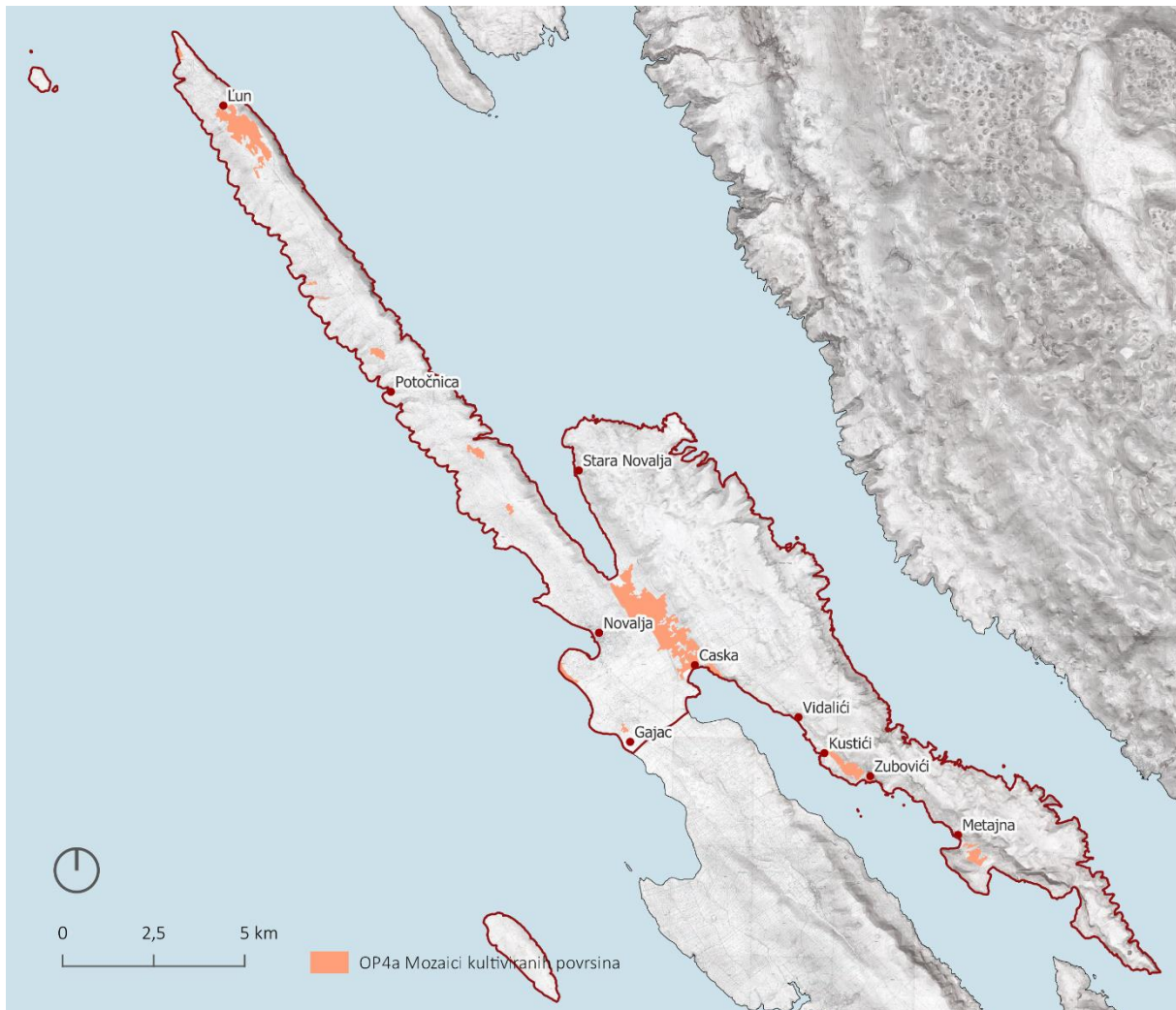
6.6.4.1. OP4a - Mozaik poljoprivrednih površina

Na području Grada ima oko 173 ha¹⁰ obradivih poljoprivrednih površina. Poljoprivredne površine su najzastupljenije u flišnim ravnicama u dolinama. Najviše ih ima u plodnim ravnicama oko Kustića i Metajne, te na prostoru Novaljskog i Lunjskog polja. Ovdje se isprepliću manje parcele oranica, voćnjaka, vinograda, maslinika i drugih kultura koje su ograđene suhozidima te isprepleteni sa šikarama što je posljedica zapuštanja obradivih površina.

9 Kompilirano iz diplomskog rada Analiza i modeli upravljanja pašnjačkih kulturnih krajobraza, Maranić/Andlar

¹⁰ Podatak - Karta kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016 (Izvor: Bioportal)

Karta 30. Tipologija otvorenih prostora – Mozaik poljoprivrednih površina

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.4.2. OP4b – Maslinici

Maslinarstvo je na području Grada glavna poljoprivredna grana (oko 412 ha¹¹). Najrazvijenije kulture maslina su na području od Tovarnela preko Luna Gagera do Novalje i Stare Novalje te oko Gajca i Škuncinih stanova. Maslinarstvo ima vrlo povoljne prirodne uvjete za uzgoj, ali je tek u recentnije vrijeme zabilježeno veće obnavljanje zapuštenih maslinika te sadnja novih stabala. Pristup maslinicima je otežan, pa bi stare putove trebalo proširiti i obnoviti mrežu poljskih putova, te revitalizirati maslinarstvo za reprodukcijski proces.

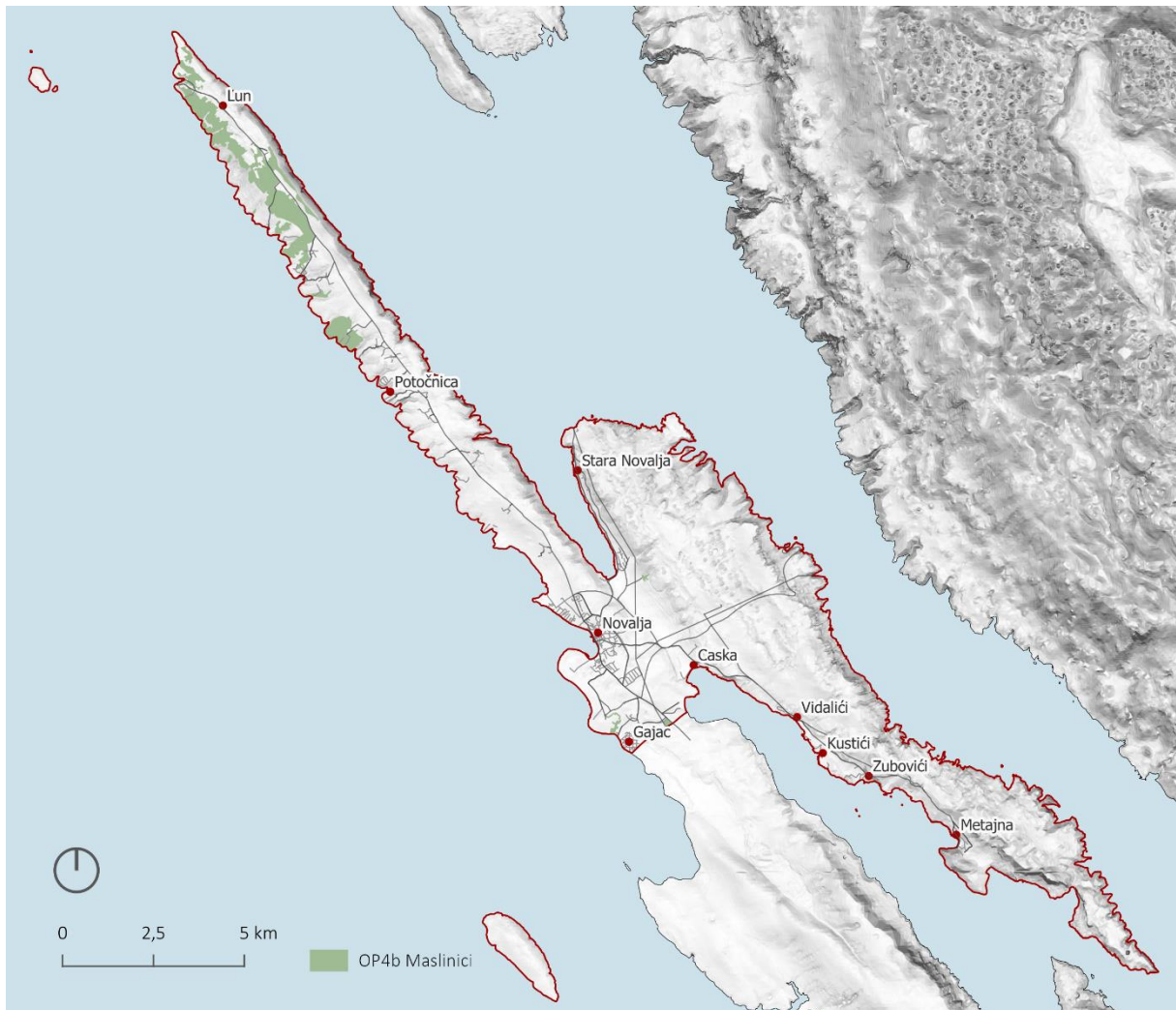
Na prostoru Grada Novalje, posebno na lunskom poluotoku, nalaze se vrijedni maslinici koji čine značajan dio prirodne baštine ovog područja. Lunjski maslinici su najstariji maslinici u Hrvatskoj i predstavljaju posebnu zaštićenu prirodnu vrijednost. Sastoje se od tisuće stabala divljih, samoniklih maslina i šume crnike. Ovi maslinici su tradicionalno ograđeni suhozidima. Zaštićeni su kao poseban (botanički) rezervat i predstavljaju reprezentativno ruralno područje mediteranskog zaseočnog

¹¹ Podatak - Karta kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016 (Izvor: Bioportal)

staničnog tipa, obuhvaćajući povijesne zaseoke, stočarske i ratarske prostore te tradicionalne mlinove za masline. Kroz maslinike prolazi turistička staza, koja međuostalom vodi i do vidikovca sa kojeg se pruža pogled na maslinik, more i otoke Cres, Lošinj, Dolfin te Mali i Veliki Laganj.

Ovaj ruralni krajolik s visokom prirodnom vrijednošću ima potencijal za razvoj održivog turizma temeljenog na prirodnim i kulturnim vrijednostima maslinika i okolnog područja Grada Novalje.

Karta 31. Tipologija otvorenih prostora – Maslinici

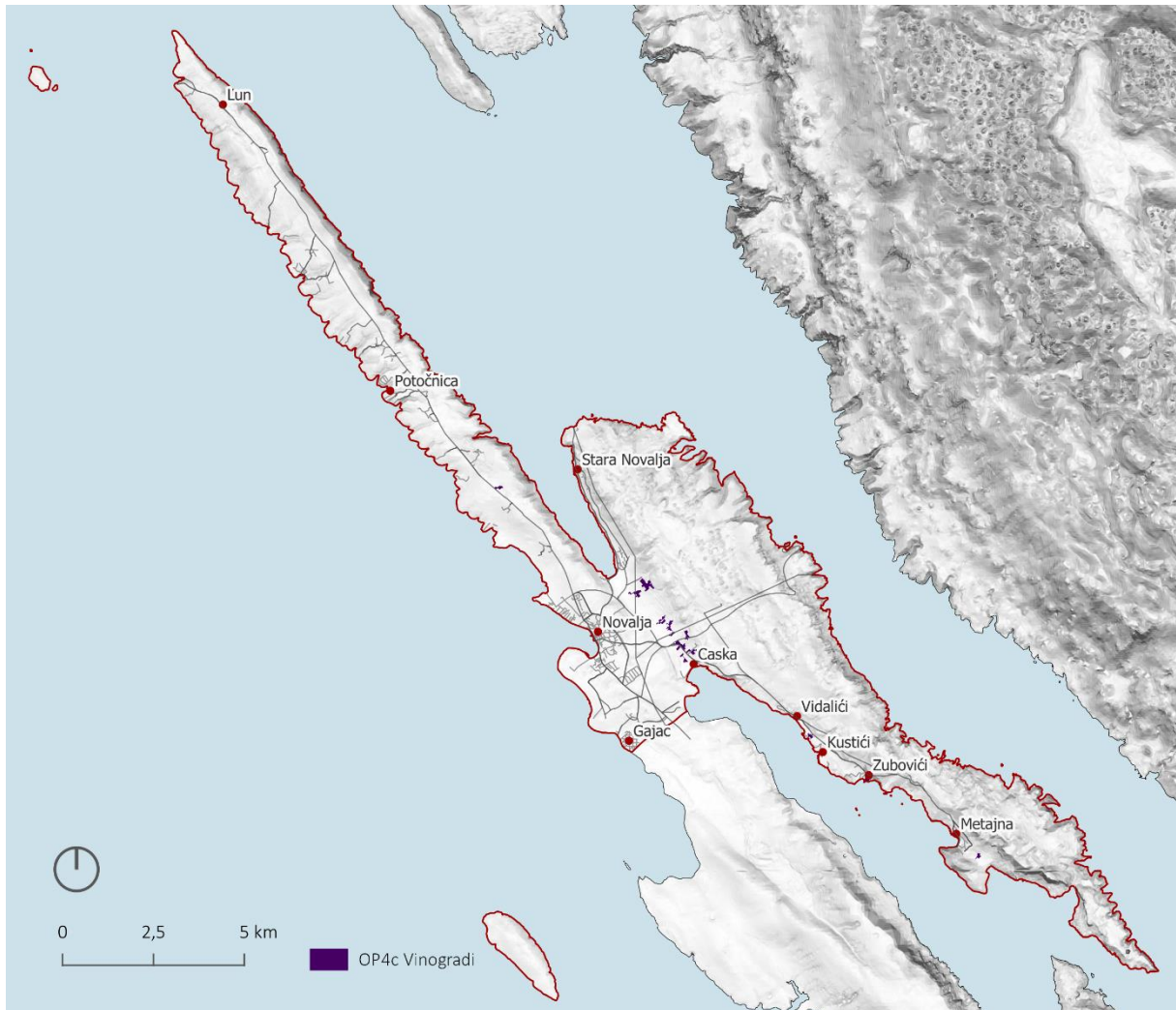

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.4.3. OP4c – Vinogradi

Prije procvata turizma proizvodnja i prodaja vina je uz stočarstvo na području Grada bila jedan od izvora prihoda za stanovnike ovih krajeva. Danas je vinogradarstvo veoma skromno (ukupno oko 29 ha¹²), a vino se proizvodi uglavnom za vlastitu potrošnju. Trenutni potencijali nisu ni djelomično iskorišteni. Najviše vinograda ima u Novaljskom polju. Osim toga, vinograda ima i na blagim terasama u plodnim ravninama oko Caske, Kustića i Metajne, te na prostoru Lunjskog polja.

Karta 32. Tipologija otvorenih prostora – Vinogradi

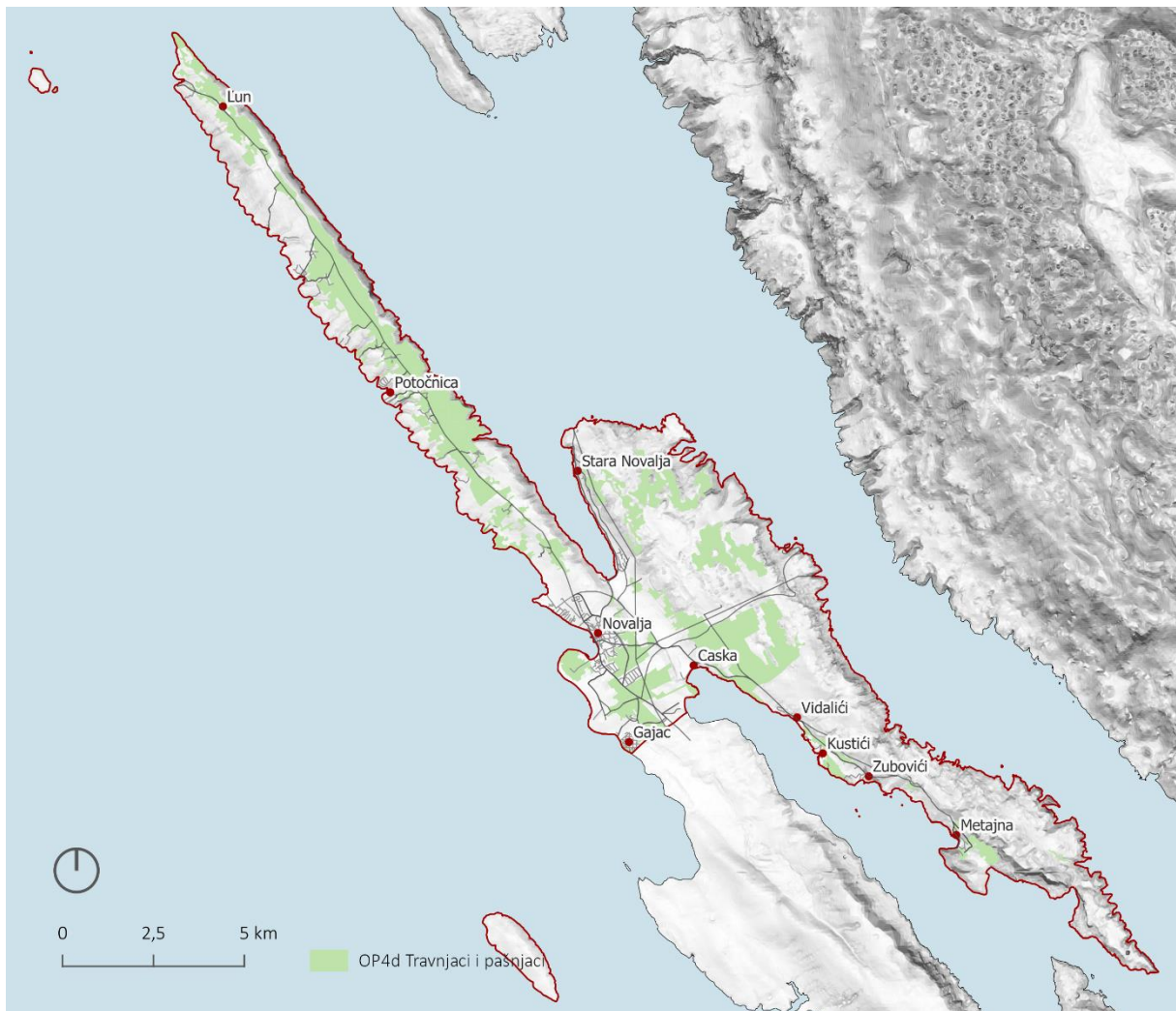
Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.4.4. OP4d - Krški pašnjaci

Najveći dio poljoprivrednih površina na području Grada zauzimaju pašnjaci (oko 2245 ha¹³). Visoki predjeli otoka uglavnom su krševiti i bez jače vegetacije. Ti se predjeli kamenjara od davnina koriste kao pašnjaci. Velike površine pašnjaka omogućuju razvoj ovčarstva.

Pašnjački krajobraz otoka Paga prema UNESCO-voj kategorizaciji, kontinuirani je organsko evoluirani krajobraz jer je proizašao iz društvenih, ekonomskih i administrativnih čimbenika te mu evolucijski proces i dalje relativno traje s jasnim suhozidnim formama vidljivim u krajobrazu koje su nastajale kroz više stotina godina.

Karta 33. Tipologija otvorenih prostora – Krški pašnjaci

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

Otok Pag se također svrstava u tip agropastoralizma obzirom na to da se unutar sistema pašnjačkih površina javljaju i manje obradive površine, na Lunskom poluotoku je kombiniran način ispaše i uzgoja

13 Podatak - Karta kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016 (Izvor: Bioportal)

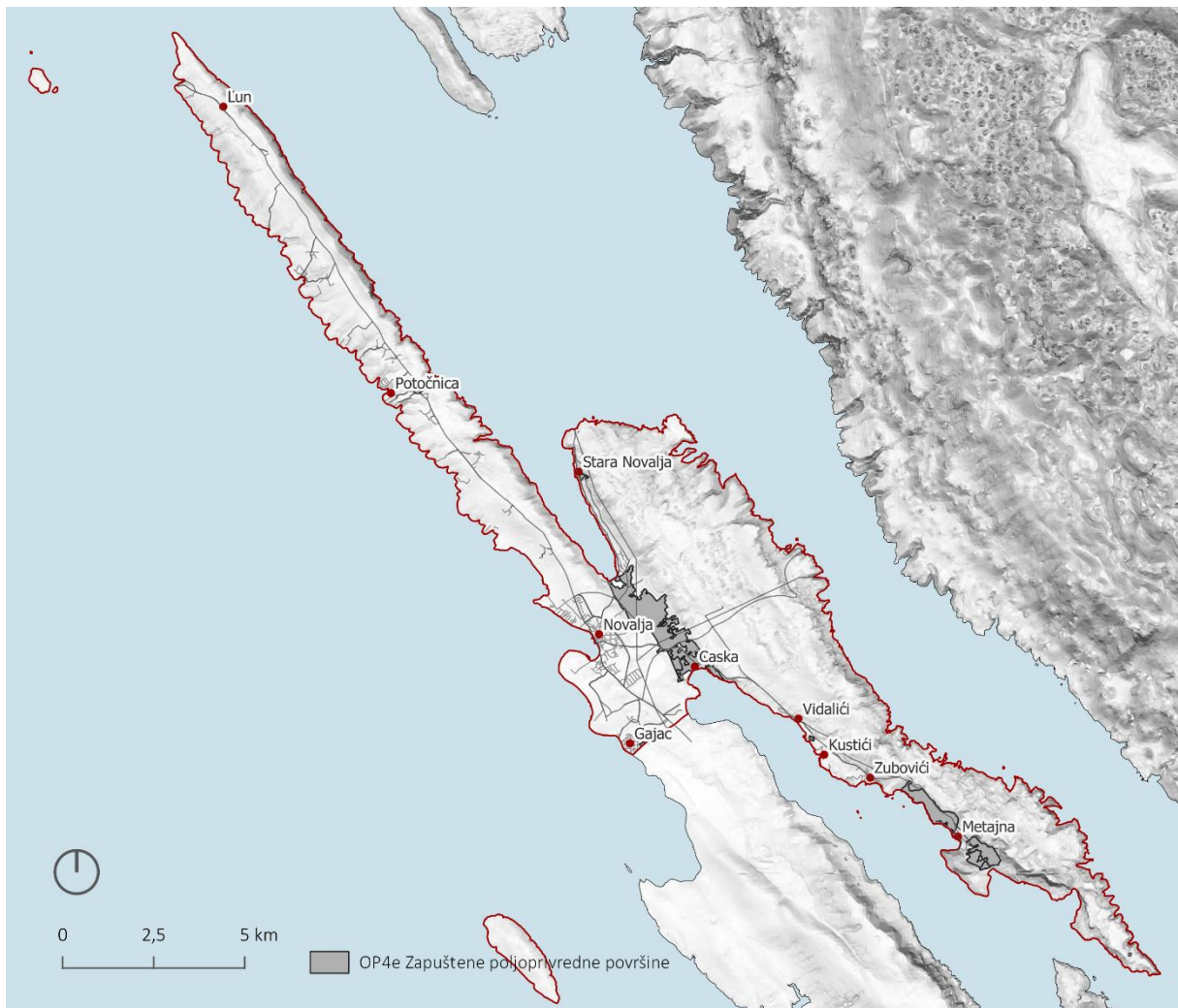
maslina, a u poljima na Pagu se javljaju i površine za ispašu. Također, na čitavom području stočarstvo nije isključiva grana, već dolazi u kombinaciji s obrađivanjem zemlje u poljima u blizini naselja.

Pašnjaci na Pagu danas su zapušteni, za njihovo očuvanje potrebna je obnova suhozida, uklanjanje makije i stručno planiranje.¹⁴

6.6.4.5. OP4e - Zapuštene poljoprivredne površine

Najviše zapuštenih poljoprivrednih površina na području Grada ima na prostorima koji su prije procvata turizma bili žarišta poljoprivredne proizvodnje, a to su Novaljsko polje te plodne ravnice oko Kustića i Metajne. Iako ona nisu u potpunosti zarasla, poljoprivredna proizvodnja reducirana je na manje parcele ograđene suhozidima unutar kojih se isprepliće sustav poljskih puteva.

Karta 34. Tipologija otvorenih prostora – Zapuštene poljoprivredne površine

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

14 Kompilirano iz diplomskog rada *Analiza i modeli upravljanja pašnjačkih kulturnih krajobraza*, Maranić/Andlar.

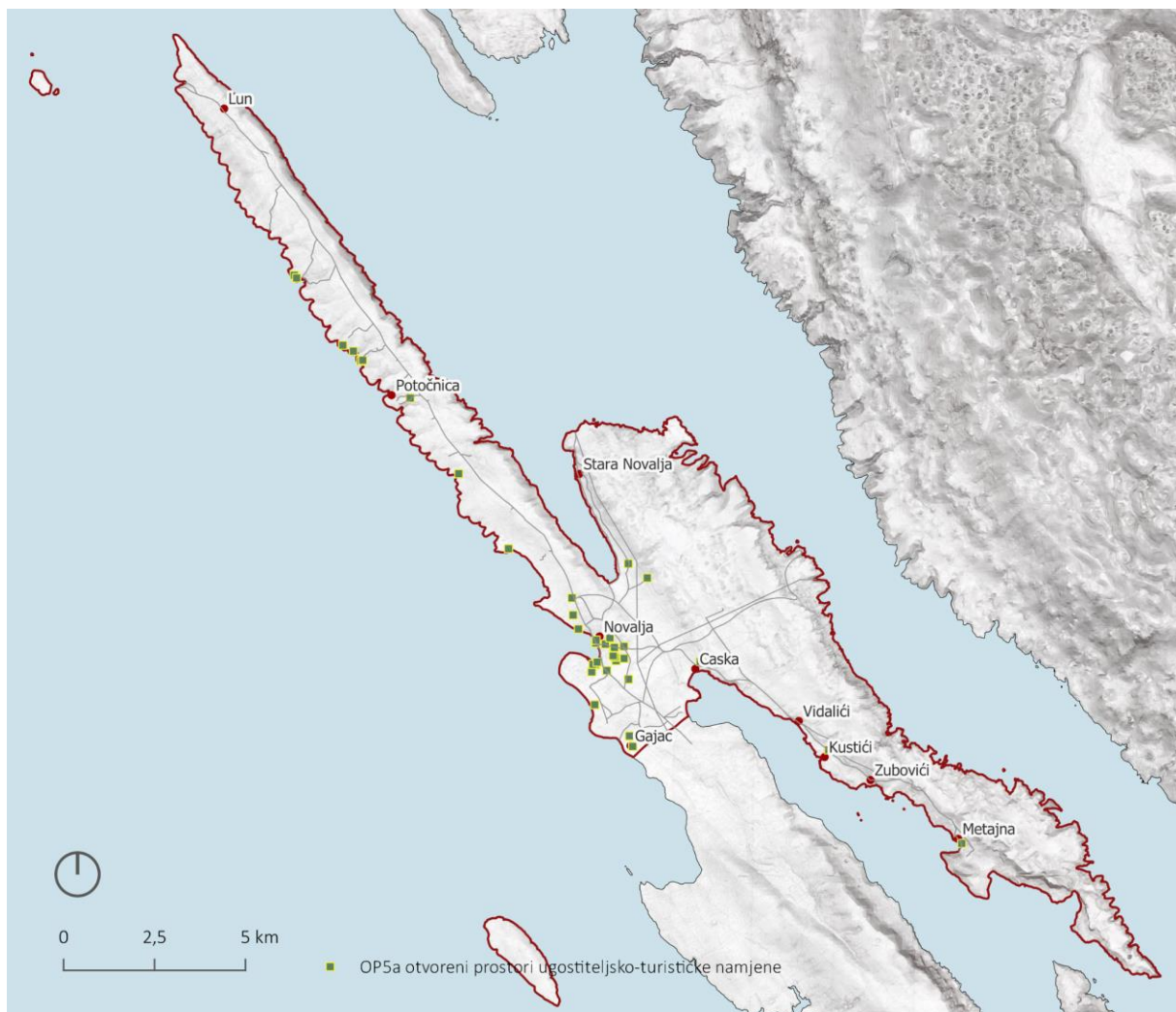
6.6.5. Kategorija (OP5) Otvoreni prostor gospodarskih i poslovnih zona

Kategorija OP5 obuhvaća četiri (4) različita tipa otvorenih prostora, a to su: OP5a - Otvoreni prostori hotela, OP5b - Otvoreni prostori kampova, OP5c - Otvoreni prostori gospodarskih objekata i OP5d - Odlagalište i eksploatacije.

6.6.5.1. OP5a - Otvoreni prostori ugostiteljsko-turističke namjene

Na prostoru Grada evidentirano je 29 hotela. Značajnije javne površine nalaze se uz hotele: **Hotel Boškinac** u Novaljskom polju, **Hotel In Excelsis** s uređenom površinom ispred hotela, **Hotel Kaneo** s uređenom površinom između plaže i hotela, **Hotel Liberty** s uređenom površinom između plaže i hotela, **Liberty Plaza Hotel** s uređenom površinom između plaže i hotela, **Hotel Loža** s otvorenom površinom ispred šetnice i luke, **Hotel Olea** s uređenom krajobraznom površinom i **Hotel La Luna** s uređenom vanjskom površinom.

Karta 35. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori ugostiteljsko-turističke namjene

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

Na području grada Novalje evidentirano je osam (8) kampova. Kamp Škovrdara, Dražica, Straško, Ogradice, kamp odmorište Olea, Kanić, Bena i kamp Dubac. Dok se značajnija uređena „javna“ površina nalazi u kampu Straško.

Prostori hotela i kampova su uređeni i većinom se nadovezuju na javne sadržaje šetnica, plaža (tj. na morsku obalu) ili su povezani sadržajem uz značajni lokalitet.

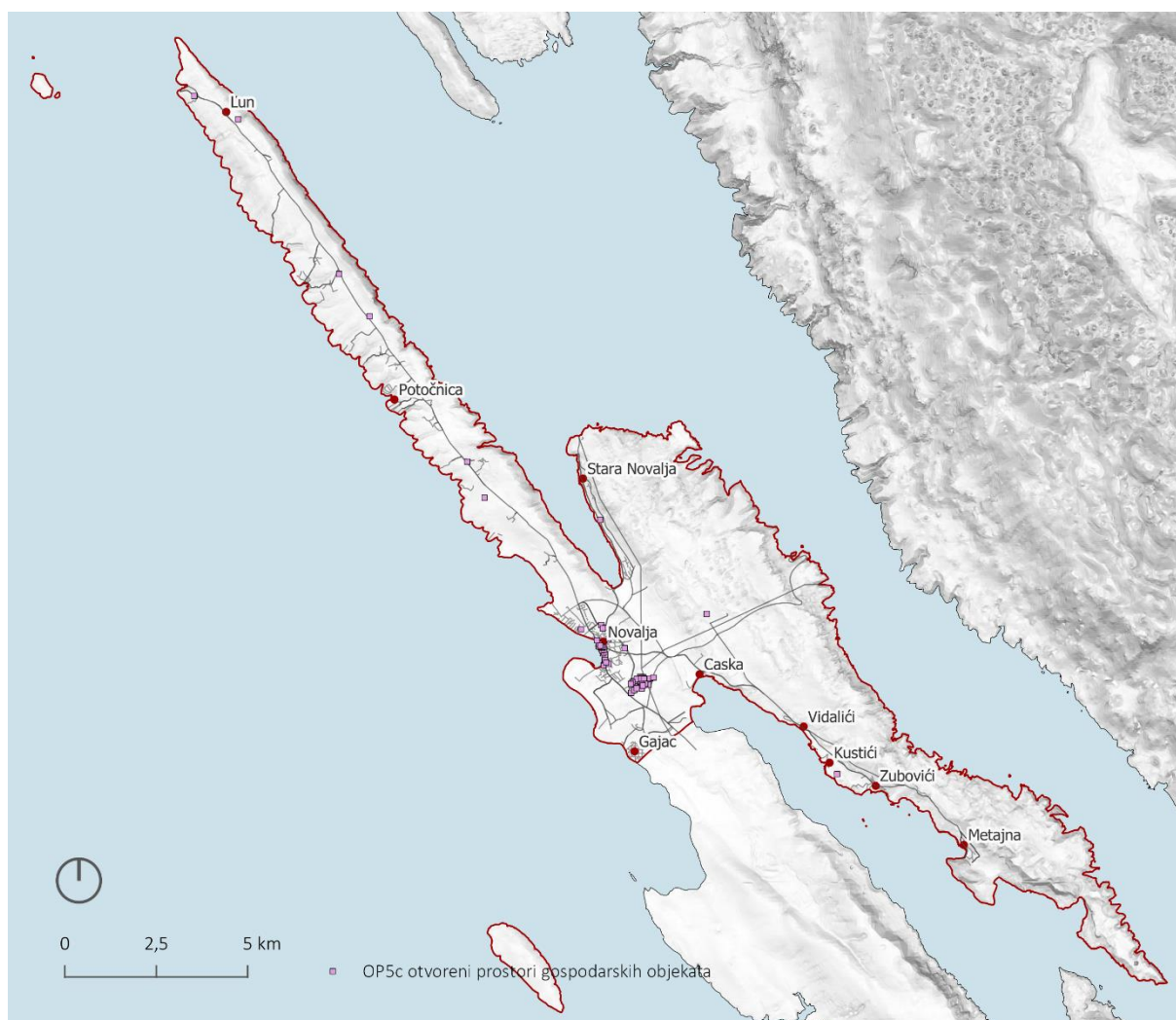
Uz navedene kampove na području Grada nalazi se turističke zone (npr. turističke zone Dabi-Vidasi i Boškinac), za neke od postojećih zona Planom su planirana proširenja, dok se za neke zone Planovi tek izrađuju.

6.6.5.2. OP5b - Otvoreni prostori gospodarskih zona

Na području Grada nema značajnijih javnih površina uz gospodarske objekte.

Može se izdvojiti veća površina za stajalište turističkih autobusa uz autobusni kolodvor unutar poduzetničke/industrijske zone Čiponjac, na k.č.br. 1838/342, NOVALJA u vlasništvu Grada.

Karta 36. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori gospodarskih zona

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

Postojeće zone su: **Poduzetnička zona Čiponjac - industrijska zona Novalja**, prema DPU-u planirani manji rubni (uski) potezi namjene zelenih zaštitnih površina (Z), te manja površina rotora namjene javna zelena površina - javni park (Z1) na k.č.br. 1838/201, NOVALJA., **Gospodarska zone Zaglava - Prozor**, prema UPU-u planirane veće površine namjene zaštitne zelene površine (Z), **Solarni park Zaglava**, prema UPU-u planirana rubna površina namjene zelena površina. Uz naveden zone planiraju se i nove zone.

Gospodarskim prostorima nedostaje zelenila. Unosom zelenila smanjila bi se emisija buka, stvaranje prašine, nepoželjna vizualna izloženost i dr.

6.6.5.3. OP5c - Odlagalište i eksploatacije

Na području Grada evidentirano je skladište otpada, reciklažno dvorište i odlagalište neopasnog otpada te eksploatacija mineralnih sirovina na dvije lokacije.

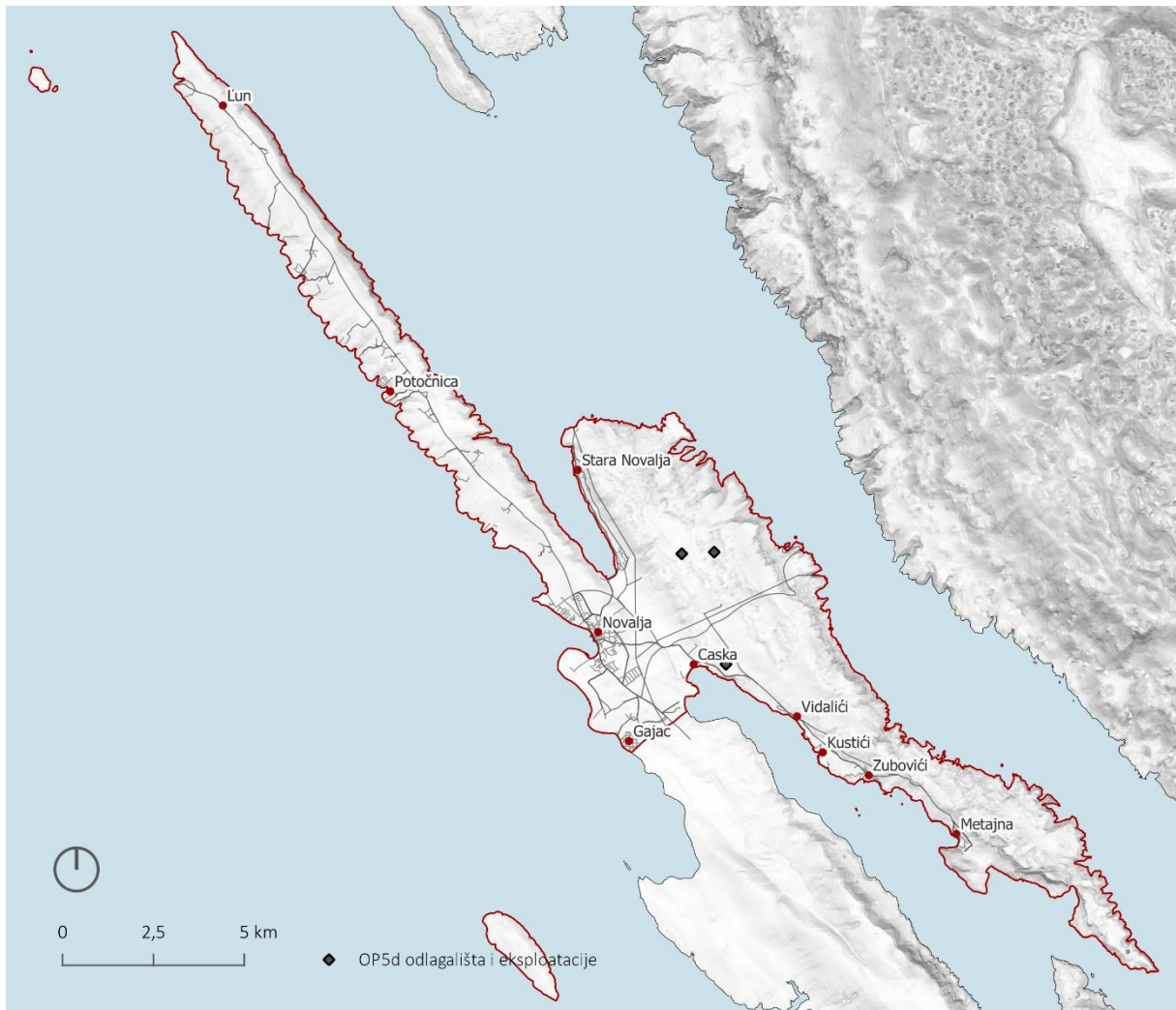
Skladište otpada je locirano u poduzetničkoj zoni Čiponjac na k.č.br. 1838/279, NOVALJA, unutar zatvorene hale površine oko 770 m², koja osim kao skladište, služi i kao servisno - garažni objekt za smještaj vozila poduzeća Arburoža d.o.o. Novalja.

Reciklažno dvorište Arburoža, locirano u poslovnoj zoni Čiponjac, na ukupnoj površini od 2580 m², od čega oko 785 m² prekriva asfaltirana efektivna površina za smještaj kontejnera i komunalne opreme.

Odlagalište neopasnog otpada Caska, smješteno je unutar blage zavale na k.č.br. 3408/11 i 321524 NOVALJA, oko 3,5 km sjeveroistočno od centra Novalje, neposredno uz lokalnu cestu L59077 Novalja - Zubovići - Metajna i udaljeno je od mora oko 350 m.

Eksploatacija mineralnih sirovina - kamena na području „Široki Čelac“ i „Zaglava“ kao dio k.č.br. 3405/286, NOVALJA.

Karta 37. Tipologija otvorenih prostora – Odlagalište i eksploatacije

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.6. Kategorija (OP6) Otvoreni prostori infrastrukturnih trasa

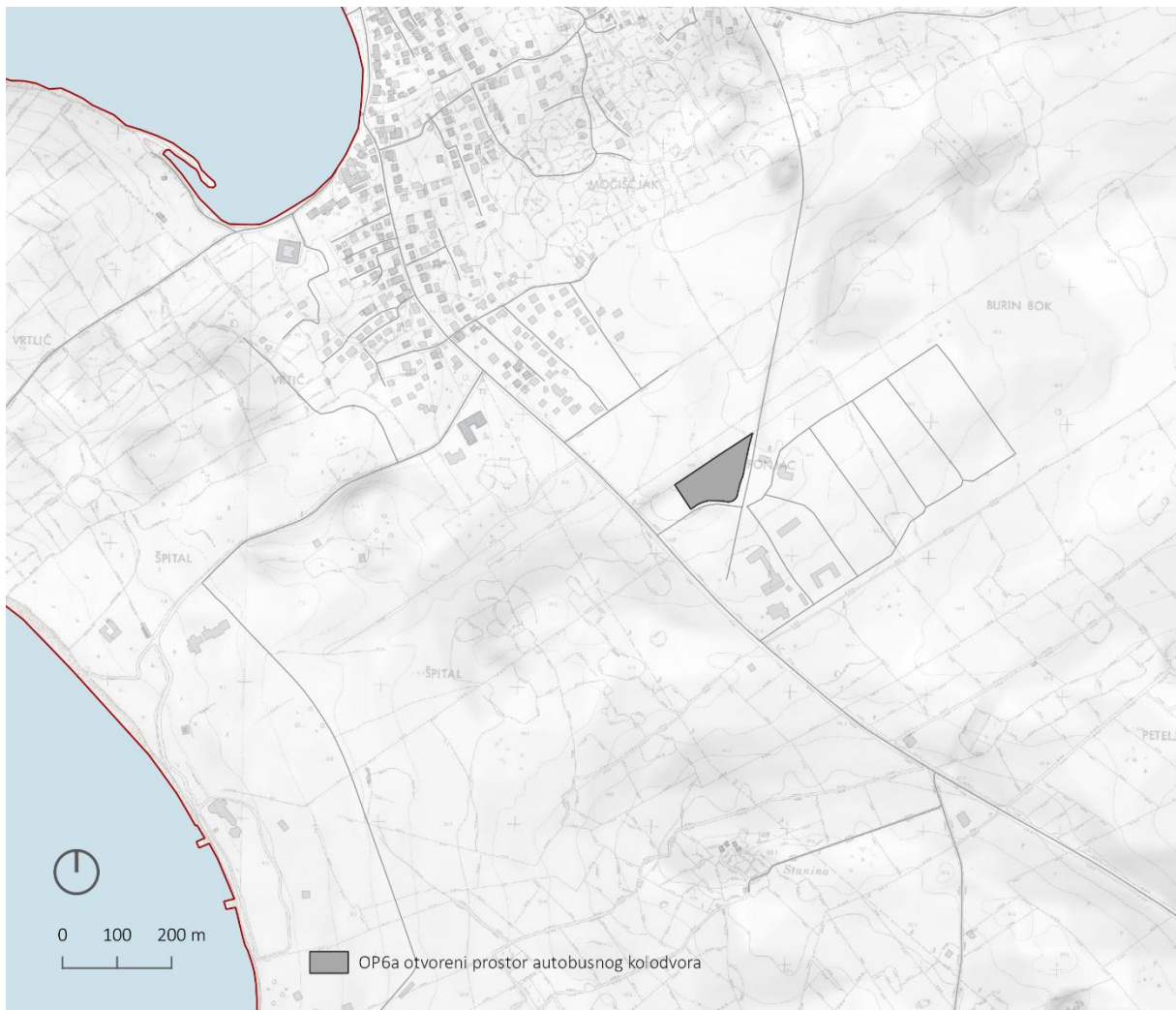
Kategorija OP6 obuhvaća pet (5) različita tipa otvorenih prostora, a to su: OP6a - Otvoreni prostor autobusnog kolodvora, OP6b - Privežišta i luke, OP6c – Parkirališta, OP6d - Trail staze i OP6d – Benzinske stanice i trafostanica.

6.6.6.1. OP6a - Otvoreni prostor autobusnog kolodvora

Autobusni kolodvor Novalja smješten je u rubnom dijelu poduzetničke/industrijske zone Čiponjac na k.č.br. 1838/133, NOVALJA, uz dom zdravlja omeđen glavnom prometnicom i ulicom Špital. Dok veća površina u okviru terminala u gradskom vlasništvu na k.č.br. 1838/342, NOVALJA, služi za parkiranje turističkih autobusa.

Prostor autobusnog kolodvora potrebno je ozeleniti radi smanjenja toplinskih otoka i poboljšanja mikroklimе.

Karta 38. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostor autobusnog kolodvora

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.6.2. OP6b - Privežišta i luke

U Gradu evidentirano je šest (6) morskih luka (Tovarnele, Metajna, Stara Novalja, Drljanda, Žigljen, Novalja).

Luka Tovarnele – je luka lokalnog značaja. Ukupna dužina operativne obale je 14 m, dubine uz obalu 2,5 m. Obuhvaća područje koje je omeđeno vodenom linijom te linijom koja se proteže od južnog kraja terase ugostiteljskog objekta „Haluga“ te nastavlja u pravcu istoka, prati vanjski rub ceste do terase ugostiteljskog objekta „Jadran“ zatim nastavlja vanjskim rubom terase do njene krajnje jugozapadne točke te okomito na terasu završava u moru.

Luka Metajna – je luka lokalnog značaja. Granica lučkog područja ide od trajektnog pristaništa do vanjskog ruba ceste koja vodi k Mrkoj Puntii zatim nastavlja u pravcu istoka do granice betonskog platoa. Granica dalje slijedi rub platoa u pravcu jugoistoka do ceste te nastavlja vanjskim rubom ceste do početka plaže i prati potporni zid u pravcu sjeverozapada do granice s morem. Navedeno područje obuhvaća k.č.br. 4442./11 te dio k.č.br. 4450/1, sve k.o. Barbatii. Ukupna dužina operativne obale je 19 m, površina kopnenog dijela je 1000 m² a površina morskog dijela je 8400 m².

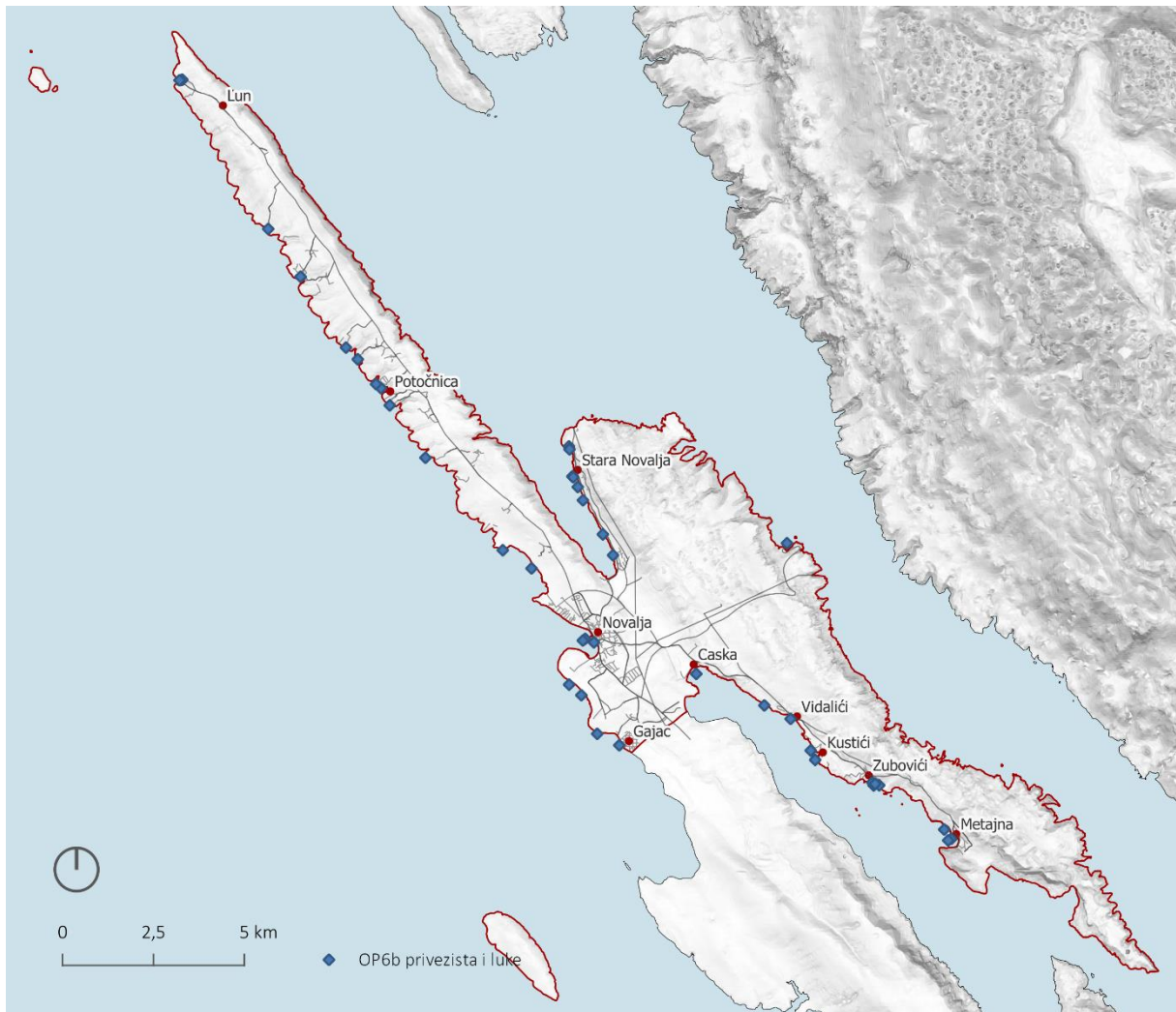
Luka Stara Novalja – je luka lokalnog značaja. Granica lučkog područja ide do južnog kraja ogradnog zida terase ugostiteljskog objekta „Uljak“, ide okomito na zid i siječe cestu do njenog vanjskog ruba, prati rub ceste u smjeru istoka do unutarnjeg ruba puta koji vodi do južne rive. Granica dalje nastavlja unutarnjim rubom puta te završava na južnoj rivi. Dužina operativne obale je 30 m, površina kopnenog dijela iznosi: 880 m² a površina morskog dijela iznosi 9300 m².

Luka Drljanda – je luka županijskog značaja. Granica ide do vanjskog ruba terase ugostiteljskog objekta „Porat“ te prati vanjski rub terase, zaokreće okomito u pravcu sjevera do ruba asfaltiranog platoa i prati rub platoa u pravcu istoka. Granica zatim siječe plato te nastavlja do privežišta za brodice i pravi njegovu unutarnji rub do granice s morem. Luka se sastoji od 24,9 m operativne obale, dubine uz gat 1,5 – 3 m te kapaciteta priveza 1 trajekta. Ukupna površina kopnenog dijela je 3000 m² a površina morskog dijela je 9900 m².

Luka Žigljen – trajektna luka županijskog značaja. Obuhvaća područje koje je omeđeno morskom linijom obale koja započinje na istočnom rtu uvale 80 m zapadno od trajektnog pristaništa te dalje slijedi morsku liniju trajektnog pristaništa i dalje nastavlja oko rta Žigljen do istočnog pristaništa. Granica dalje prati granicu k.č.br. 3405/351 k.o. Novalja u pravcu jugoistoka, zatim siječe k.č.br. 3405/351, te završava u polaznoj točki na istočnom rtu male uvale. Ukupna dužina operativne obale je 161 m, dubine uz obalu 2 – 3,5 m. Obala je masivne gradnje od betona a lučki plato asfaltna površina. Ukupna površina kopnenog dijela je 25.000 m² a ukupna površina morskog dijela je 82.000 m².

Luka Novalja – je luka županijskog značaja. Obuhvaća „Đigu“ te područje od sjevernog korijena „Đige“ u pravcu istoka širine 1,5 m do sjevernog korijena rive Loža, siječe Trg Ložu do rive i nastavlja širinom od 1,5 m do granice s k.č.br. 1761 k.o. Novalja. Kopneni dio lučkog područja proširuje se na „Đigu“, „Punta Mira“ u pravcu jugoistoka, prateći vanjski rub ceste do ruba zapadnog dijela parka, te prati morski rub parka do pumpne stanice, nastavlja rubom trotoara ispred pumpne stanice i spaja se na sjeverni korijen „Đige“ s ranije određenim lučkim područjem luke Novalja.

Karta 39. Tipologija otvorenih prostora – Privežišta i luke

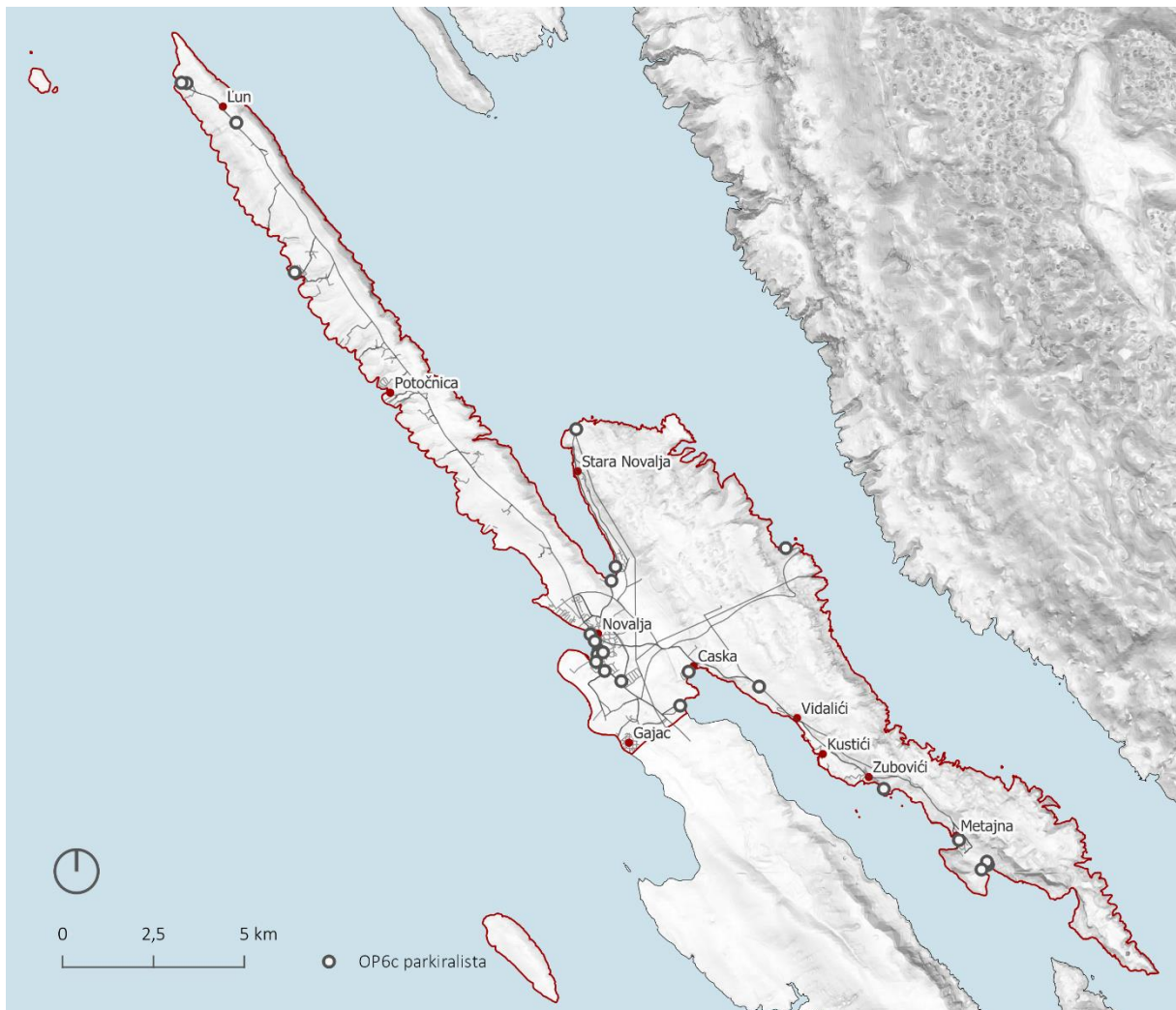
Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.6.3. OP6c – Parkirališta

Uz gradska parkirališta, veće parking površine nalaze se uz plaže, početak trail staza, uz turističke atrakcije i trajektne luke.

Na velikim površinama parkirališta tijekom visokih temperatura dolazi do zagrijavanja i stvaranja toplinskih otoka, takve površine je potrebno ozeleniti, staviti propusni asfalt, šljunak ili dr. Također je na parkirališne površine potrebno unijeti dodatne sadržaje, za povećanje mobilnosti i održivost prostora.

Karta 40. Tipologija otvorenih prostora – Parkirališta

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.6.4. OP6d - Trail staze

Na području Grada evidentirano je desetak staza, te su pojedine opisane u nastavku teksta.

Staza Sv. Anton (Crkva Sv. Antona - Novaljsko polje – crkva Sv. Antona) smještena u zelenom prstenu Novaljskog polja. Staza započinje i završava kod crkvice Sv. Antona, po kojoj je i dobila ime. Staza prolazi uz vinograde, maslinike, pašnjake, suhozidne ograde, izvor pitke vode na Škoplju i imanje „Ogradice“. Dijelom makadamski, dijelom zemljani put u duljini od 5,3 km.

Pješačka staza Svetojanj (Crkva Sv. Antona- Stara Novalja- Zaglava- Svetojanj- Zaglava- Novaljsko polje- crkva Sv. Antona). Staza prolazi uz antički vodovod, utvrdu Svetojanj i lokvu Svetojašnica. Dijelom makadamski, dijelom zemljani put u duljini od 19 km. U sklopu staze nalazi se **Vidikovac staronovaljskih ribarskih pošti** se nalazi na brijegu, na vrhu naselja, na kamenitoj zaravni. S njega se pruža pogled na cijelu unutrašnjost uvala, južno prema Lunu i Rabu te sjeverno prema Velebitu. Vidikovac je uređen sa šest klupa koje zajedno gornjom plohom oblikovno simuliraju morsku površinu/ valove te središnjim prostornim elementom ruže vjetrova i smjerovima i informacijama o ribarskim poštama. Vidikovac je zamišljen na način da njegova urbana oprema priča priču ribarskih pošti, informira i educira posjetitelje. Sva urbana oprema izvedena je od bračkog kamena, pogodnim za vanjske uvjete.

Life on Mars (Metajna - Kruna - Teplice – Ručica) u duljini od 12 km.

Via Ferrata povezuje kružnu planinarsku stazu Life on Mars, u duljini od 100 m. Predstavlja prenosnicu preko morskog dijela koji spaja uvalu Slana i rt Sušac. Pristup morskoj Via Ferrati je od uvala Slana, označenim planinarskim putem 2 km od plaže Ručica u Metajni. Ferrata

Pješačka staza Novaljsko polje (Crkva Sv. Antona- Novaljsko polje- crkva Sv. Antona). Staza započinje i završava ispred crkvice Sv. Antona, prolazi uz maslinike, pašnjake, suhozidne ograde, Hotel Boškinac, lovački dom „Jarebica“, kroz Novaljsko polje širokim makadamskim putevima, uz manje lokve i izvor pitke vode. Dijelom makadamski, dijelom zemljani put u duljini od 4,9 km.

Pješačka staza Paški trokut staza započinje od parkirališta između mjesta Caska i Vidalići, uzduž suhozida prema Paškom trokutu. Staza nastavlja prema brdu Osapnik čiji najviši vrh iznosi 174 metara, a na kojemu se nalaze ostaci kamene gomile koja je bila napravljena od više koncentričnih krugova. S golog kamenog brda pruža se fascinantna pogled na Velebit i Podvelebitski kanal. Duljina staze je 3,6 km.

Pješačka staza Kozje berdo (raznolik krajolik barbatskog kamenjara, skrovitih uvala Gornjeg mora, ostataka rudnika boksita). Pješačka staza započinje u ribarskom mjestu Zubovići i nastavlja do Kozjeg berda koje se nalazi na nadmorskoj visini od 127 metara. Na samom brdu nalazi se kamena gomila koja je bila napravljena od više koncentričnih krugova i koja potiče iz brončanog doba. Sa samoga brda pruža se pogled na Velebit i njegov kanal te cijelu Pašku uvalu kao i na više gradina i nizinskih naselja na području Novalje. Staza dalje prolazi uz rudnike boksita do uvala Vela Luka i uz izvora vode. Kompletna staza signalizirana je u dužini od 7 km.

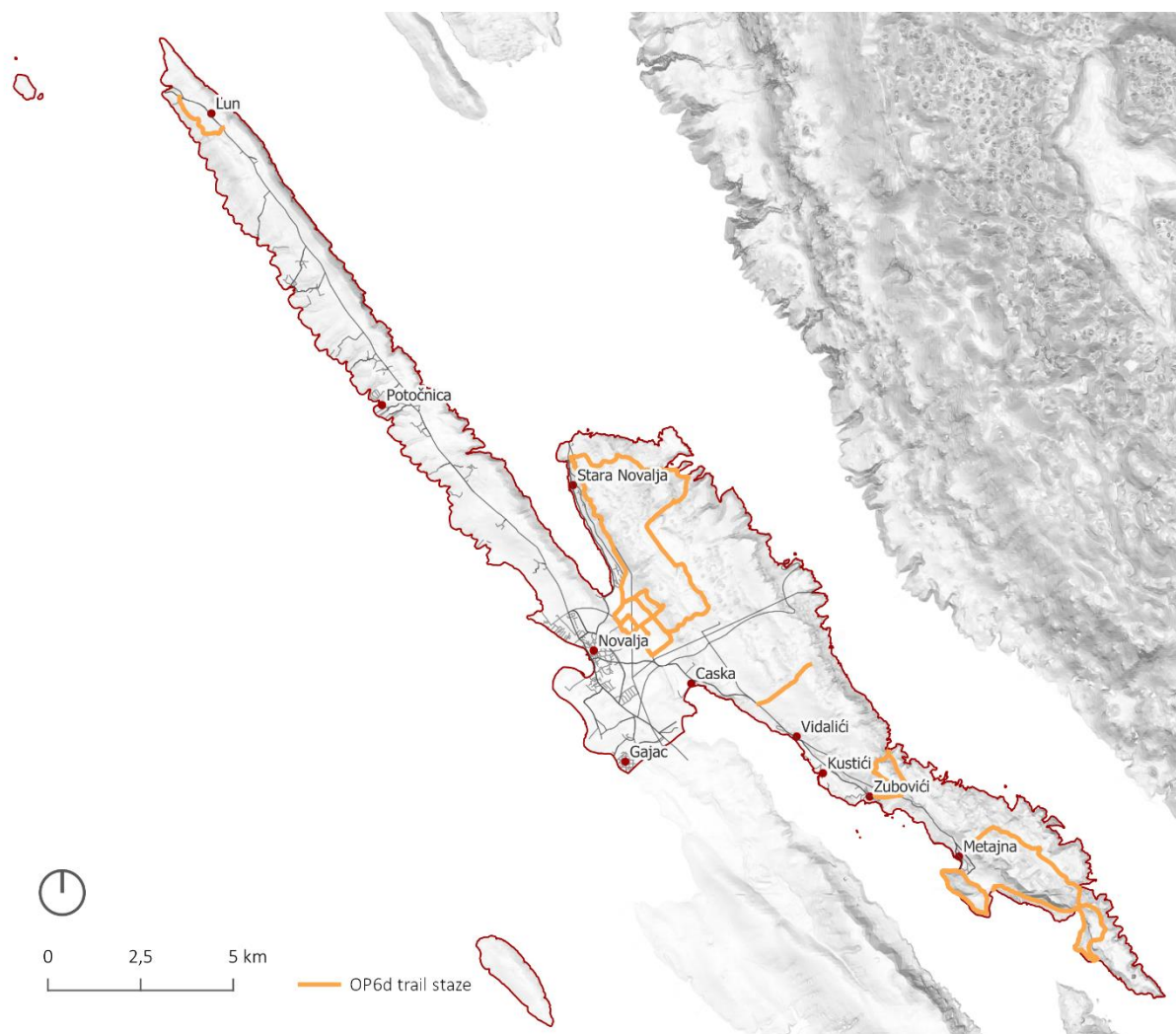
Lunjski maslinici, staza prolazi kroz Lunjske maslinike u kojima se nalazi oko 80.000 stabala maslina među kojima se ističe oko 1500 divljih maslina – olea oleaster, visokih 5 do 8 metara, čija je prosječna starost oko 1200 godina. Nalazi se u sastavu botaničkog rezervata, jedinog takve vrste na Jadranu. Dužina staze je 2,6 km. U sklopu staze nalazi se **Vidikovac Lunjski maslinici** u južnom dijelu maslinika, na uzvišenoj poziciji na kraju slijepog makadamskog puta s kojeg se pruža se pogled na ostatak maslinika s desne strane i more, otoke Cres, Lošinj, Dolfin te Mali i Veliki Laganj te s lijeve strane pogleda u daljinu.

Šankovi stani - Škuncini stani, dužine 2 km.

Dabovi stani, započinje pored crkve Sv. Ivana, dužine 1,5 km.

Novalja - Gajac, prečac za dolazak iz Novalje do plaže u naselju Gajac, dužine 1,5 km.

Karta 41. Tipologija otvorenih prostora – Trail staze

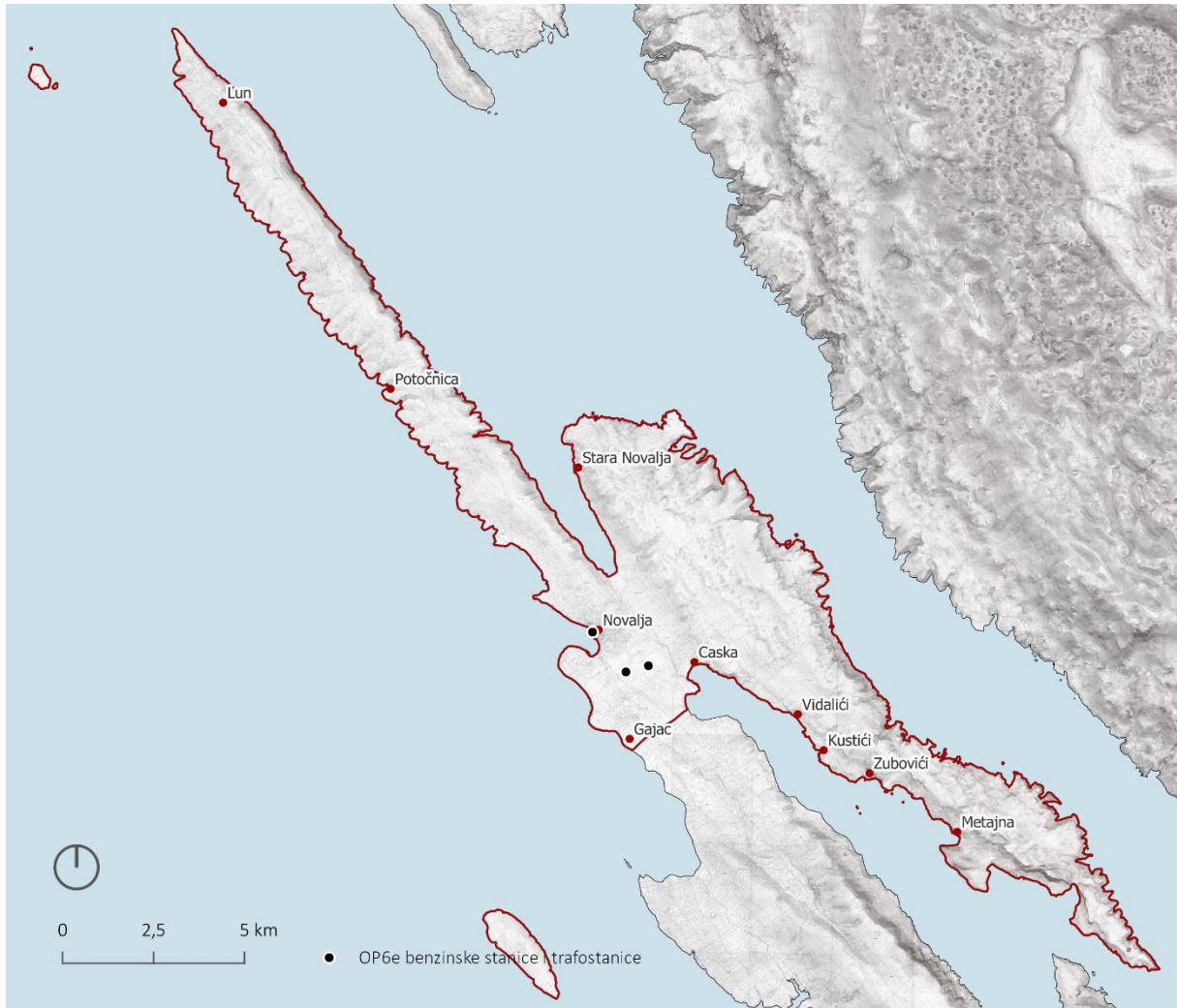

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

6.6.6.5. OP6d – Benzinske stanice i trafostanica

U Gradu evidentirane su tri (3) benzinske postaje, na obali benzinska stanica za morski promet, te dvije uz poslovnu zonu, jedna sjeverozapadno kod autobusnog kolodvora te druga istočno od poslovne zone.

Karta 42. Tipologija otvorenih prostora – Benzinske stanice i trafostanica

Autor: 3E PROJEKTI d.o.o.

7. MODEL KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM I ZGRADAMA

Kružno gospodarenje prostorom i zgradama provodi se sukladno načelima zelene gradnje. Navedeno podrazumijeva cjeloviti proces osmišljavanja, izvedbe, održavanja, uporabe i obnove prostora i zgrada zasnovane na načelu održivosti.

Provedba predmetnog procesa podrazumijeva tri različite faze te različite tipove projekata:

1. Planiranje i gradnja novih zgrada u skladu s kružnim gospodarstvom

Planiranje i gradnju novih zgrada nužno je provoditi sustavnim pristupom prema načelima kružnog gospodarenja, koja obuhvaćaju produljenje trajnosti zgrada, veću fleksibilnost prostora za jednostavnije mijenjanje funkcije i korisnika, smanjenje količine građevnog otpada i povećanje energetske učinkovitosti zgrada.

2. Revitalizacija i obnova nekorištenih prostora i zgrada

Aktivnost se odnosi na poticanje revitalizacije i obnove nekorištenih prostora i zgrada, koje predstavljaju najveći potencijal za primjenu načela kružnog gospodarenja, uz poseban naglasak na pronalasku održive namjene. Značajnu prednost za stavljanje u ponovnu upotrebu takvih prostora i zgrada predstavlja i dostupnost postojeće infrastrukture (prometnice, energetska infrastruktura, sustav vodoopskrbe i odvodnje).

Također je potrebno poticati smještaj novih sadržaja na mjesto postojećih zgrada, ukoliko postojeće nije moguće zadržati, a kako bi se spriječilo nepotrebno širenje građevinskih područja naselja.

3. Kružna obnova i reprogramiranje korištenih prostora i zgrada

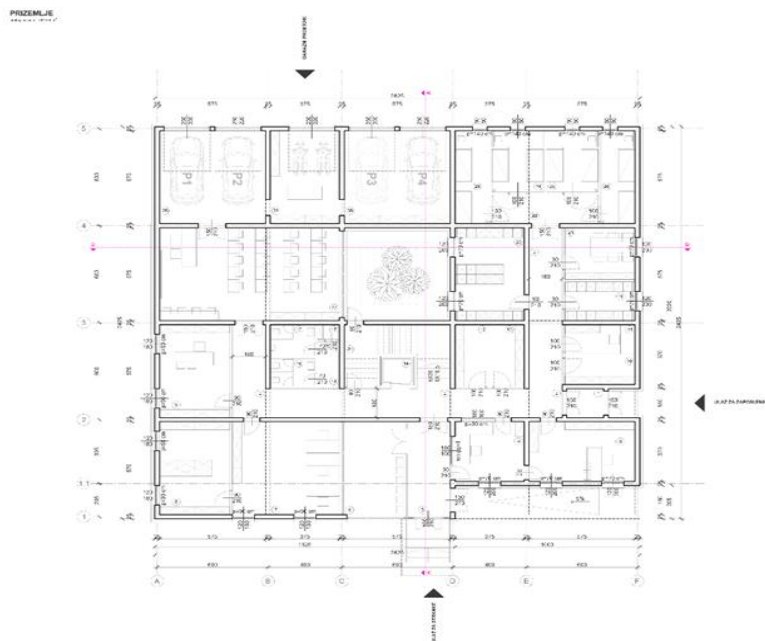
Kružna obnova i reprogramiranje korištenih prostora i zgrada provodi se energetsom ili sveobuhvatnom obnovom zgrada čime joj se produljuje trajnost i poboljšavaju uvjeti za korištenje, ali i pronalaskom nove, održive namjene, odnosno vremenskom raspodjelom korištenja prostora što podrazumijeva korištenje jednog prostora od strane dva ili više korisnika..

7.1. Planiranje i gradnja novih zgrada u skladu s kružnim gospodarstvom

Planiranje i gradnju novih zgrada nužno je provoditi sustavnim pristupom prema načelima kružnog gospodarenja, koja obuhvaćaju produljenje trajnosti zgrada, veću fleksibilnost prostora za jednostavnije mijenjanje funkcije i korisnika, smanjenje količine građevnog otpada i povećanje energetske učinkovitosti zgrada.

Jedan od važnijih planiranih zahvata je gradnja nove zgrade Policijske postaje Novalja u poduzetničkoj zoni Čiponjac. Zahvat je trenutno u fazi idejnog rješenja, kojim je ponuđen koncept zgrade fleksibilnog karaktera radi mogućnosti prilagodbe različitim scenarijima korištenja s obzirom da se potrebe i broj zaposlenika razlikuju ljeti i zimi. Oko zgrade riješene su manipulativne površine i parkirališta za zaposlenike i korisnike.

Slika 23. Projekt nove zgrade Policijske postaje Novalja

Izvor: Idejno rješenje (GIN-Company d.o.o.)

8. PODRUČJA POGODNA ZA URBANU PREOBRAZBU I/ILI URBANU SANACIJU

Pojmovi urbane preobrazbe i urbane sanacije propisani su važećim Zakonom o prostornom uređenju (NN, broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19 i 67/23).

Urbana preobrazba je skup planskih mjera i uvjeta kojima se bitno mijenjaju obilježja izgrađenog dijela građevinskog područja promjenom urbane mreže javnih površina, namjene i oblikovanja građevina, i/ili rasporeda, oblika i veličine građevnih čestica. Urbana sanacija je, pak, skup planskih mjera i uvjeta kojima se poboljšava karakter izgrađenih područja unutar i izvan granica građevinskog područja devastiranih nezakonitim građenjem i na drugi način.

U nastavku su dani prijedlozi za urbanu preobrazbu i urbanu sanaciju dijelova naselja Novalja.

Novalja je smještena u uvali na sjeverozapadnoj obali otoka Paga i središnje je naselje jedinice lokalne samouprave Grad Novalja. Samo naselje formirano je u starorimsko doba oko tada značajne luke na plovidbenom pravcu od istočnog Sredozemlja prema sjevernoj Italiji.

8.1. Urbana preobrazba dijela naselja Novalja s apartmanskim objektima

Glavna gospodarska djelatnost u Novalji je turizam, pogotovo zbog blizine zabavnih sadržaja uz plažu Zrće, što se značajno reflektiralo i na urbanizmu naselja. Tako je veći dio naselja, osim povijesnog središta i obalnog pojasa, sastavljen od ulica minimalnog profila te gusto izgrađenih apartmanskih objekata.

Objekti su većinom višekatni, a čestice izgrađene do maksimalne dozvoljenosti, čime je ostavljeno vrlo malo okućnice koje su uređene kao parkiralište s ponešto zelenila.

Osim problema velike gustoće izgradnje koju u budućim širenjima naselja treba spriječiti, urbana preobrazba postojećih dijelova naselja trebala bi obuhvatiti rješavanje sljedećih problema i nedostataka:

- nezadovoljavajuća širina koridora postojećih ulica uz nepostojanje nogostupa i drvoreda,
- odsustvo mreže javnih otvorenih prostora (trga, parka i dječjeg igrališta te površina za sport i rekreaciju) – u važećem Urbanističkom planu uređenja naselja Novalja ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 16/16, 4/17 i 29/22) gotovo da nema javnih zelenih površina,
- neraznovrsnost namjene velikih područja naselja, odnosno općenito nedostatak sadržaja javne i društvene infrastrukture u isključivo apartmanskim dijelovima naselja – dobar primjer interpolacije javne i društvene namjene u takve dijelove Novalje je izgradnja Kulturnog centra Gozdenica izvan najužeg centra,
- pomanjkanje zelenila na javnim površinama i privatnim okućnicama – primjer je također pripadajući vanjski prostor novoizgrađenog Kulturnog centra oko kojeg nedostaje zelenila koje bi stvaralo ambijent i hlad u ljetnim mjesecima te
- neprepoznavanje potencijala proširenja uz postojeće ulice ili na njihovim križanjima, kao mjesta za formiranje ozelenjenih odmorišta.

Sve navedene probleme nužno izbjeći pri planiranim širenjima naselja, ako je moguće već kroz prostorno-plansku dokumentaciju, pogotovo planove nižeg reda.

Slika 24. Dio naselja Novalja s većinski apartmanskim objektima

Izvor: Arkod

8.2. Urbana sanacija obalnog pojasa naselja Novalja

Prostor provedbe urbane sanacije obalnog pojasa naselja Novalja odnosi se na potez koji obuhvaća Primorsku ulicu, Obalu Petra Krešimira IV i plažu Lokunje.

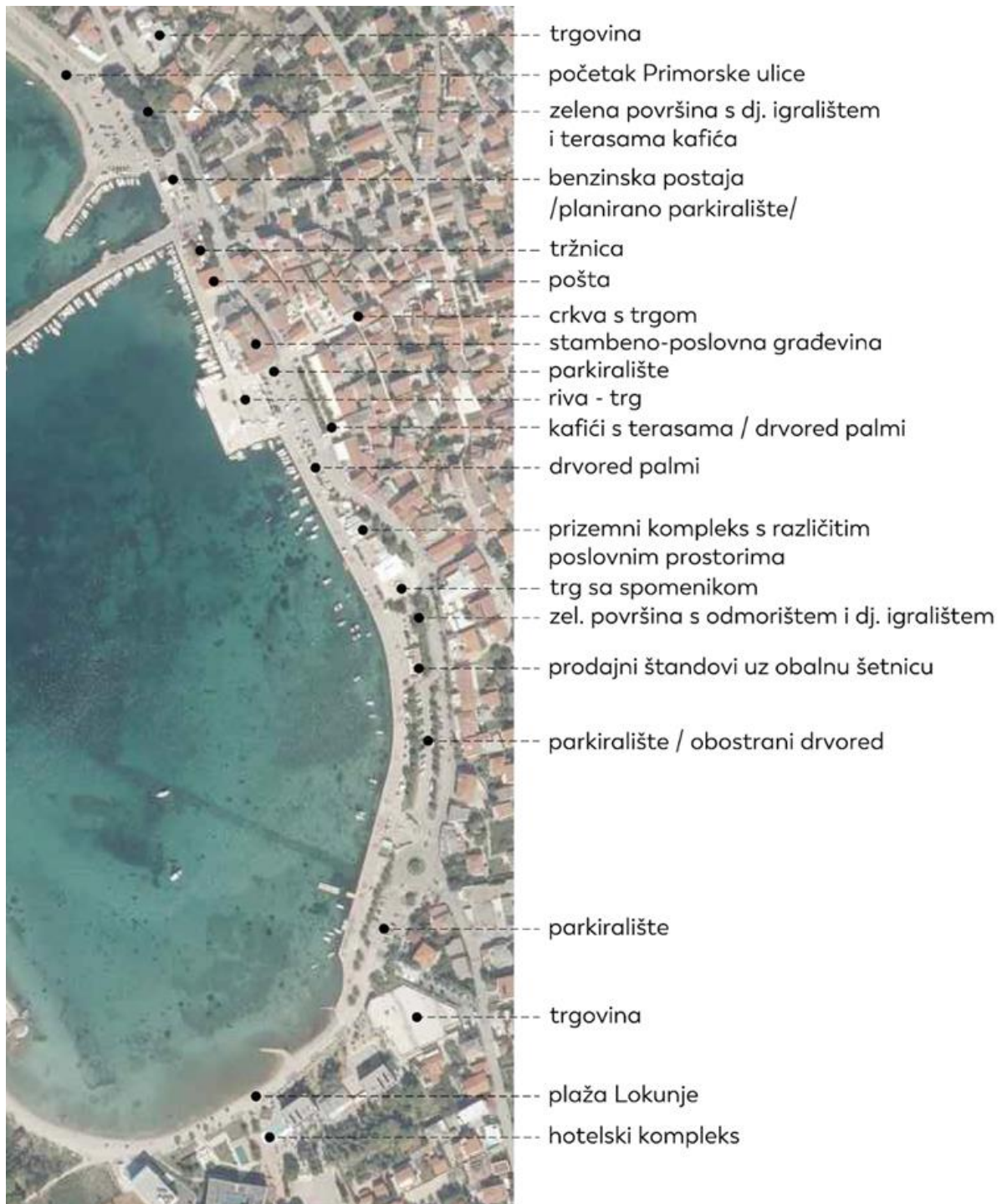
Za koridor Primorske ulice izrađen je glavni projekt njene rekonstrukcije koji se provodi u fazama, dok je za ostatak obalnog pojasa u nastavku ponuđena analiza postojećih sadržaja s naglaskom na probleme i nedostatke koje je u budućnosti potrebno cjelovito sagledati i riješiti.

Obalni pojas uz centar naselja sastoji se od nekoliko slojeva:

- obala mora s različitim vrstama privezišta,

- šetnica uz obalu,
- zgrade različite javne infrastrukture, proširenja – trgovi, manje zelene površine i drvoredi, parkirališta,
- prometnica,
- prvi red kuća, većinom s lokalima u prizemnom dijelu.

Slika 25. Obalni pojas naselja Novalja – analiza postojećih sadržaja

Problemi i nedostatci koje je potrebno regulirati cjelovitom analizom i budućim rješenjem su sljedeći:

- prekidi u pješačkoj komunikaciji na šetnici uz obalu i uz prometnicu,
- nedovoljna širina pješačkih komunikacija,
- dotrajalost i neujednačenost oblikovanja,
- dominacija kolnog prometa u dijelu naselja koji je pješački najprivlačniji i najfrekventniji – mjestimično neugodno i opasno za pješake,
- nije jasno odijeljen pješački i kolni promet, posebno parkirališta,
- neozelenjenost prostora trgova,
- premale i neuređene zelene površine – odmorišta i dječja igrališta,
- neozelenjene površine parkirališta.

Plaža Lokunje nalazi se na samom južnom kraju naselja i obrubljena je s kopnene strane hotelskim kompleksom te ju je potrebno obuhvatiti rješenjem ostatka obale u smislu uređenja šetnice i sadnjom visokog zelenila uz rub šetnice na granici s hotelskim kompleksom.

Navedeno je pogotovo važno, jer je uz obalu, nakon plaže Lokunje, prostorno-planskom dokumentacijom predviđeno uređenje Mediteranskog vrta u smislu krajobraznog i hortikulturnog uređenja uz obnovu i prezentaciju postojećih sakralnih građevina. Na predmetnom području također su planirani rekreacijski sadržaji te uređenje kupališnog pojasa i manjeg botaničkog vrta s uzgojem bilja mediteranskog podneblja.

Uređenje javnog parka isto je prostorno-planskom dokumentacijom planirano na postojećoj zelenoj površini poviše niza hotela uz plažu.

9. SWOT

SWOT analiza zelene urbane obnove	
SNAGE	SLABOSTI
<p>Povoljna klima s velikim brojem sunčanih sati i stalnim vjetrom;</p> <p>Atraktivnost lokacije dijela napuštenih ili slabo iskorištenih prostora i zgrada</p> <p>Očuvana prirodna i kulturno-povijesna materijalna i nematerijalna resursna osnova</p> <p>Izrađena Strategija zelene urbane obnove Grada Novalje, kao krovnog dokumenta za reguliranje implementacije načela ZI i KG u strateške i prostorno-planske dokumente i aktivnosti na području Grada Novalje</p> <p>Strateški projekti vođeni u pripremi ili provedbi vođeni načelima ZI i KG</p> <p>Definirane mjere i projekti planom koje su povezane sa ZI i KG (Plan razvoja i Provedbeni program Grada Novalje)</p>	<p>Prekidi u pješačkoj komunikaciji na šetnici uz obalu i uz prometnicu</p> <p>Odsustvo mreže javnih otvorenih prostora</p> <p>Dominacija kolnog prometa u dijelu naselja koji je pješački najprivlačniji i najfrekventniji – mjestimično neugodno i opasno za pješake</p> <p>Nije jasno odijeljen pješački i kolni promet, posebno parkirališta</p> <p>Neozelenjenost prostora trgova</p> <p>Premale i neuređene zelene površine – odmorišta i dječja igrališta</p> <p>Neozelenjene površine parkirališta</p> <p>Nerazvijen sustav praćenja i nedostupnost podataka o fondu postojećih napuštenih, zapuštenih i slabo iskorištenih prostora i zgrada</p> <p>Gentrifikacija i apartmanizacija naselja</p> <p>Manjak kapaciteta i resursa za upravljanje i održavanje zelene i plave infrastrukture</p> <p>Preopterećenost postojeće prometne infrastrukture tijekom ljetnih mjeseci</p>

PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Prenamjena površina</p> <p>Financiranje projekata/aktivnosti kroz Program ZI i program KG</p> <p>Postojeće inicijative uključujući i privatni sektor usmjerene na ulaganja usklađena s načelima zelene urbane obnove</p> <p>Izrada otočnih razvojnih strategija podržava inicijative zelene urbane obnove</p>	<p>Nedovoljna širina pješačkih komunikacija</p> <p>Daljnji rast cijene goriva i energenata, materijala, radova i usluga, a time i svih troškova života, rada i ulaganja u otočne projekte</p> <p>Manjak utjecaja na sve jače interese privatnog špekulativnog kapitala i kupnju nekretnina od strane stranih investitora i u smjeru daljnje turistifikacije i gentrifikacije prostora</p>

10. STRATEŠKI OKVIR (CILJEVI)

Temeljem analize prikupljenih podataka te analize snaga, slabosti, prilika i prijetnji, definirani su sljedeći strateški ciljevi i prioriteta Strategije zelene urbane obnove:

1. Izgradnja kapaciteta i uspostava sustava razvoja, financiranja i upravljanja
 - 1.1. Promicanje svijesti, edukacija, savjetovanje i tehnička podrška dionika
 - 1.2. Poticanje suradnje, umrežavanja i partnerstava u pripremi i realizaciji programa i projekata
 - 1.3. Izrada potrebnih podloga i planova razvoja, financiranja i upravljanja
2. Razvoj i uspostava sustava integrirane zelene, plave, sive i digitalne infrastrukture i mobilnosti
 - 2.1. Obnova i valorizacija postojeće i razvoj nove urbane osnove na načelima zelenih rješenja
 - 2.2. Razvoj inovativne višenamjenske zelene, plave, sive i digitalne infrastrukture
 - 2.3. Uspostava sustava, infrastruktura i rješenja održive urbane i ruralne mobilnosti
3. Razvoj inovativnog održivog, otpornog kružnog zelenog i plavog gospodarstva
 - 3.1. Razvoj i uspostava sustava podrške zelenih, plavih, digitalnih, društvenih i ekonomskih inovacija
 - 3.2. Razvoj i promicanje proizvoda i usluga održivog turizma i poljoprivrede visoke dodane vrijednosti i kratkih lanaca opskrbe
 - 3.3. Razvoj i promicanje sustava kružnog gospodarenja zgradama, otpadom, vodom, energijom i dr. resursima.

Strateški cilj (SC)	Posebni cilj (PS)
SC1 Izgradnja kapaciteta i uspostava sustava razvoja, financiranja i upravljanja	PS 1 Promicanje svijesti, edukacija, savjetovanje i tehnička podrška dionika
	PS 2 Poticanje suradnje, umrežavanja i partnerstava u pripremi i realizaciji programa i projekata
	PS 3 Izrada potrebnih podloga i planova razvoja, financiranja i upravljanja
SC2 Razvoj i uspostava sustava integrirane zelene, plave, sive i digitalne infrastrukture i mobilnosti	PS 4 Obnova i valorizacija postojeće i razvoj nove urbane osnove na načelima zelenih rješenja
	PS 5 Razvoj inovativne višenamjenske zelene, plave, sive i digitalne infrastrukture
	PS 6 Uspostava sustava, infrastruktura i rješenja održive urbane i ruralne mobilnosti
SC3 Razvoj i uspostava sustava podrške zelenih, plavih, digitalnih, društvenih i ekonomskih inovacija	PS 7 Razvoj i uspostava sustava podrške zelenih, plavih, digitalnih, društvenih i ekonomskih inovacija
	PS 8 Razvoj i promicanje proizvoda i usluga održivog turizma i poljoprivrede visoke dodane vrijednosti i kratkih lanaca opskrbe
	PS 9 Razvoj i promicanje sustava kružnog gospodarenja zgradama, otpadom, vodom, energijom i dr. resursima

Tablica 5. Strateški projekti Grada Novalje do 2025. godine

Naziv strateškog projekta	Procijenjena vrijednost projekta u EUR	Planirano vrijeme provedbe	Provedba u nadležnosti
Izgradnja nove gradske obilaznice	5.308.912,34	2023.-2025.	Grad Novalja
Rekonstrukcija i dogradnja Osnovne škole A.G.Matoša	3.483.973,72	2022.-2024.	Ličko – senjska županija
Izgradnja/uređenje/rekonstrukcija mreže prometnica	5.972.526,38	2022.-2025.	Grad Novalja
Proširenje i uređenje sportskog centra Cissa	1.327.228,08	2023.-2024.	Grad Novalja
Izgradnja i uređenje luke Novalja	11.281.438,72	2022.-2024.	Grad Novalja
Uređenje prometnica i zajedničke infrastrukture - Poduzetnička zona Prozor – Zaglava	4.645.298,29	2022.-2025.	Grad Novalja
Izgradnja gradske tržnice	703.430,88	2022.-2023.	Grad Novalja

Osim navedenog, u kontekstu strateškog okvira ZUO treba spomenuti mjere i projekte koji su predviđeni kako nacrtom Plana razvoja Grada Novalje tako i Provedbenim programom:

Plan razvoja Grada Novalje:

M 1.2 Unaprjeđenje infrastrukture te kvalitete i dostupnosti odgoja i obrazovanja (Dogradnja dječjeg vrtića Carić; Rekonstrukcija i dogradnja OŠ A.G. Matoš u Novalji)

M 2.1 Jačanje kapaciteta javnih službi i civilnog društva (Izgradnja zgrade za Crveni križ Grada Novalje), M 2.3 Razvoj kvalitetnih sportskih programa i infrastrukture (Proširenje i uređenje sportskog centra Cissa), M 2.4 Valorizacija materijalne i nematerijalne kulturne baštine (Osiguravanje adekvatnog prostora Gradskom muzeju Novalja)

M 4.2 Jačanje konkurentnosti lokalnog poljoprivrednog sektora (Izgradnja gradske tržnice i ribarnice)

M 6.1 Izgradnja i uređenje cestovne infrastrukture i povezanog sadržaja (Izgradnja nove gradske obilaznice), M 6.2 Izgradnja i uređenje šetnica (Izgradnja pješačke staze uz DC106), M 6.3 Izgradnja i uređenje biciklističke infrastrukture (Izgradnja biciklističke staze uz DC106; Izgradnja i uređenje biciklističkih staza na području Zaglava, M 6.4 Uređenje infrastrukture za pomorski i zračni promet (Izgradnja i uređenje luke Novalja)

M 7.1 Izgradnja i uređenje sustava vodoopskrbe i odvodnje, M 7.2 Poticanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije (Uređenje solarne zone Zaglava – Prozor; Izgradnja solarne elektrane unutar PZ Zaglava – Prozor), M 7.3 Unaprjeđenje u održivosti gospodarenja otpadom prema načelu kružne ekonomije

M 8.1 Uređenje javnih površina i zapuštenih javnih objekata, M 8.2 Unaprjeđenje upravljanja prirodnim resursima

Provedbeni program Grada Novalje:

M3. Prostorno i urbanističko planiranje (3.1. Urbanistički planovi)

M4. Promet i održavanje javnih prometnica (4.1. Projekt uređenja Luke Novalje, 4.3. Izgradnja cesta i pripadajuće infrastrukture, 4.5. Rekonstrukcija Primorske ulice, 4.8. Šetnica oko Punte Vrtića)

M5. Zaštita i unapređenje prirodnog okoliša (5.2. Sortirnica, 5.3. Reciklažno dvorište za građevinski otpad, 5.4. Deponija smeća Caska-pretovarna stanica, 5.5. Dezinfekcija, deratizacija i zaštita bilja, 5.6. Sanacija divljih odlagališta otpada)

M7. Kultura, tjelesna kultura i sport (7.2. Zaštita kompleksnog arheološkog nalazišta Caska, 7.11. Rekonstrukcija i dogradnja sportskog centra)

M12. Komunalno gospodarstvo (12.1. Uređenje povijesne jezgre grada, 12.3. Energetska obnova zgrade Gradskog muzeja, 12.4. Održavanje poljskih puteva i nerazvrstanih cesta, 12.6. Održavanje, javnih, zelenih i cvjetnih površina, 12.9. Uređenje i čišćenje plaža, 12.11. Hortikulturno uređenje javnih površina, 12.13. Urbano komunalna oprema, 12.14. Mediteranski vrt-Šumica Vrčić, 12.15. Projekt Gradska tržnica Novalja)

M13. Uređenje naselja i stanovanje (13.1. Dječja igrališta)

11. HORIZONTALNA NAČELA

Zelena infrastruktura doprinosi boljem životu ljudi koji uživaju u boravku i aktivnostima na otvorenom prostoru koji je javno dostupan. Važno je da takav prostor ostane javan, što znači da svatko može slobodno i sigurno pristupiti i koristiti zelenu infrastrukturu.

Strategija zelene urbane obnove Grada Novalje izrađena je na principu uključenosti i nediskriminacije. U proces njezine izrade u jednakoj su mjeri uključilo žene i muškarce kako bi se zastupile obje perspektive i tako prepoznale različite potrebe, interesi i utjecaj žena i muškaraca na urbanu obnovu, te prilagođavanje mjera i aktivnosti njihovim specifičnostima. Tako se također nastojala spriječiti i ukloniti bilo kakva prepreka ili ograničenje koje bi onemogućilo ili otežalo pristup, kretanje, boravak i rad ili rad žena ili muškaraca ili drugih ranjivih skupina u urbanom okruženju.

Strategija zelene urbane obnove Grada Novalje ima izravan učinak na promicanju pristupačnosti za osobe smanjene pokretljivosti i osobe s invaliditetom. Prilagodba klimatskim promjenama i jačanje otpornosti na rizike koji mogu ugroziti sigurnost i mobilnost tih osoba, kao što su poplave, suše, požari, klizišta i drugi čimbenici. Unaprjeđenje kružnog gospodarenja prostorom i zgradama koje podrazumijeva korištenje obnovljivih izvora energije, materijala i vode, te smanjenje otpada i emisija stakleničkih plinova, čime se doprinosi održivosti i energetske učinkovitosti urbanog okruženja, te smanjuje ovisnost tih osoba o vanjskim resursima i uslugama. Planiranje i izgradnja zelenih površina i drugih elemenata zelene infrastrukture koji su prilagođeni potrebama i mogućnostima tih osoba, te koji omogućavaju njihovo uključivanje u društvene i rekreativne aktivnosti. Održavanjem postojeće i uspostavljanjem nove zelene infrastrukture te izgradnjom i obnovom prostora i zgrada po načelima kružnog gospodarenja potiču se horizontalne mjere iz područja pristupačnosti javnih prostora osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Primjena rješenja zasnovanih na prirodi (NBS) koja poboljšavaju kvalitetu zraka, vode, tla i klime u urbanim područjima, te smanjuju negativne utjecaje buke, zagađenja i ekstremnih vremenskih događaja na zdravlje i dobrobit tih osoba.

Aktivnosti i projekti koje proizlaze iz ciljeva bit će na raspolaganju svim korisnicima bez diskriminacije i bit će u skladu sa zahtjevima nacionalnog zakonodavstva, odnosno sa Zakonom o ravnopravnosti spolova (NN 82/08, 69/17) kao i sa Zakonom o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08,112/12).

Porast cijena energije, popraćen niskom razinom energetske učinkovitosti, zgrada i kućanskih uređaja, predstavlja značajan društveni i politički problem. Prema podacima Eurostata procjenjuje se da oko 42 milijuna ljudi u Europskoj uniji nije bilo u stanju "adekvatno" grijati svoje domove u 2022. godini. Energetska kriza izazvana ratom u Ukrajini sve više opterećuje građane EU, a čak 9,3 posto stanovništva nije si moglo priuštiti adekvatno grijanje u 2022. godini, što je skok od 6,9 posto u odnosu na prethodne godine, prema podacima Eurostata. Energetsko siromaštvo u širem smislu može se definirati kao: „nemogućnost kućanstva da osigura zdravstveno i društveno adekvatne uvjete stanovanja - energetske učinkovitost zgrade u kojoj živi uz korištenje potrebnih količina električne i toplinske energije za postizanje potrebne razine temperature, vlage i osvijetljenosti doma, uz pristup kontinuiranim, učinkovitim i kvalitetnim energetske uslugama isporučenim kroz kućanske uređaje. Europska komisija (EK) je 14. listopada 2020. godine objavila svoje preporuke o energetske siromaštvu (Preporuka Komisije 2020/1563) u kojima navodi da je: „energetsko siromaštvo situacija u kojoj kućanstva nemaju mogućnosti pristupa osnovnim energetske uslugama. Osnovnim energetske uslugama smatra osiguravanje adekvatne topline, hlađenja, rasvjete i energije potrebne za napajanje kućanskih uređaja.“ Ove usluge smatraju se osnovnima jer su neophodne za socijalnu inkluziju. Dokazano je da osobe koje žive u uvjetima energetske siromaštva imaju narušeno fizičko i mentalno zdravlje, te smanjenje mogućnosti sudjelovanja u aktivnostima zajednice.

Strategija zelene urbane obnove Grada Novalje izrađena je u skladu s Programom razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama koji potiče ponovno korištenje zgrada i prostora i produljenje trajnosti postojećih prostora i zgrada. Povećanjem energetske učinkovitosti zgrade koriste manje energije za grijanje i hlađenje, što smanjuje troškove energije. Uz ovo, razvijanje javne zelene infrastrukture također može dovesti do smanjenja emisija CO₂, prilagodbe na klimatske promjene, smanjenja efekta betonskog otoka, unaprijeđena mikroklimu te unaprjeđenja društvene kohezije.

12. POKAZATELJI INDIKATIVNI FINANCIJSKI PLAN I TERMINSKI PLAN PROVEDBE

POKAZATELJI, INFIKATIVNI FINACIJSKI PLAN I TERMINSKI PLAN PROVEDBE													
OPĆI PODACI		POKAZATELJI REZULTATA S ODGOVARAJUĆIM POKAZATELJEM ISHODA NA NACIONALON RAZINI				HODOGRAM S TOČKAMA OSTVARENJA			FINANCIJSKI PLAN				
Projekt/aktivnost	Nadležnost za provedbu	Pokazatelj rezultata	Početna vrijednost pokazatelja	Ciljna vrijednost pokazatelja za 2030.	Pokazatelj ishoda na nacionalnoj razini	Ključne točke ostvarenja	Početak provedbe	Rok provedbe	Ukupan procijenjeni trošak provedbe projekta/aktivnosti	Procijenjeni trošak provedbe (EU sredstva)	Procijenjeni trošak provedbe (ostali izvori)	Ostali planirani izvori financiranja projekta/aktivnosti	
1	Usuglašavanje komunalnih infrastrukturnih sustava potrebama održivog razvoja Grada	Grad Novalja, HEP, Komunalije d.o.o., TZ Grada Novalje	Izrađen plan aktivnosti	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	Izrađen i usvojen plan aktivnosti	2023	2030	3.000.000,00 €			Proračun Grada Novalje
2	Uređenje javnih parkova na sedam lokacija, ukupne površine 14.549,91 m ²	Grad Novalja	Broj uređenih javnih parkova	0	7	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	novouređene funkcionalne zelene površine	2024	2030	1.990.842,13			Proračun Grada Novalje
3	Projekt Mediteranski vrt	Grad Novalja, TZ Grada Novalje, Gradski muzej, Centar za kulturu		0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	novouređene funkcionalne zelene površine			2.344.878,11	2.280.645.73		Proračun Grada Novalje
4	Proširenje groblja u naseljima Novalja, Zubovići, Lun i Metajna	Grad Novalja	Broj proširenih gradskih groblja s uređenim zelenim površinama	0	4	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	novouređene funkcionalne zelene površine	2023	2030	1.300.000,00 €			Proračun Grada Novalje
5	Uređenje zelenih površina poduzetničke zone Čiponjac		Broj novih zelenih površina	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	novouređene funkcionalne zelene površine			300.000,00 €			Proračun Grada Novalje
6	Uređenje zelene površine gospodarske zone Zaglava - Prozor		Broj novih zelenih površina	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	novouređene funkcionalne zelene površine			200.000,00 €			Proračun Grada Novalje
7	Uređenje solarnog parka Zaglava		Broj novih zelenih površina	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura	Uređen solarni park koji podrazumijeva	2020	2025	2.200.000,00 €			

						u urbanim područjima	ekološki neutralnu proizvodnju energije iz OIE						
8	Projekt Ruralni park Novaljsko polje - Poticanje Autohtone poljoprivredne proizvodnje	Grad Novalja, Poduzetnički inkubator	Broj realiziranih aktivnosti	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	Izrađen i usvojen plan aktivnosti i program potpora	2024	2030	1.000.000,00 €			Proračun Grada Novalje, Ministarstvo poljoprivrede
9	Uređenje i izgradnja biciklističkih staza	Grad Novalja, TZ Grada Novalje	Broj novih staza	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	Nove biciklističke staze	2024	2030	2.000.000,00 €			Proračun Grada Novalje, Ministarstvo turizma i sporta
UKUPNO										14.335.720,24 €			

Nadalje, za najavljena financiranja iz ITP programa u pripremi su sljedeći projekti:

POKAZATELJI, INFIKATIVNI FINACIJSKI PLAN I TERMINSKI PLAN PROVEDBE										
OPĆI PODACI		POKAZATELJI REZULTATA S ODGOVARAJUĆIM POKAZATELJEM ISHODA NA NACIONALON RAZINI				HODOGRAM S TOČKAMA OSTVARENJA			FINACIJSKI PLAN	
Projekt/aktivnost	Nadležnost za provedbu	Pokazatelj rezultata	Početna vrijednost pokazatelja	Ciljna vrijednost pokazatelja za 2030.	Pokazatelj ishoda na nacionalnoj razini	Ključne točke ostvarenja	Početak provedbe	Rok provedbe	Ukupan procijenjeni trošak provedbe projekta/aktivnosti	Ostali planirani izvori financiranja projekta/aktivnosti
1. INFRASTRUKTURA U ZONI ČIPONJAC II	Grad Novalja	Broj uređenih ZELENIH POVRŠINA	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	Izrađen i usvojen plan aktivnosti	2024	2030	2.000.000,00 €	ITP
2. DVD Barbati	Grad Novalja,	Izrađen plan aktivnosti	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	Izrađen i usvojen plan aktivnosti	2023	2030	1.000.000,00 €	Proračun Grada Novalje, ITP

3. PROGRAM OZELENJAVANJA	Grad Novalja	Broj uređenih ZELENIH POVRŠINA	0	6	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	novouređene funkcionalne zelene površine	2024	2030	2.000.000,00 €	ITP
a) ZELENE POVRŠINE U ZONI ČIPONJAC II									300.000,00 €	
b) DRVORED UZ OBILAZNICU									200.000,00 €	
c) PARK ŠUMA ŠPITAL									500.000,00 €	
d) UREĐENJE PARK ŠUME STRAŠKO II. FAZA									100.000,00 €	
e) UREĐENJE PARK ŠUME STRAŠKO III. FAZA									200.000,00 €	
f) UREĐENJE MEDITERANSKOG VRTA I. FAZA									200.000,00 €	
g) UREĐENJE MEDITERANSKOG VRTA II. FAZA									500.000,00 €	
4. PROGRAM UREĐENJA DJEČJIH IGRALIŠTA/VJEŽBALIŠTA (PROSTOR ZA VANJSKO DRUŽENJE, REKREACIJSKI CENTRI NA OTVORENOM)	Grad Novalja	Broj uređenih površina	0	5	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	novouređene funkcionalne zelene površine	2024	2030	1.150.000,00 €	ITP
a) DJEČJE IGRALIŠTE SAMORAŠNJI PUT									500.000,00 €	
b) SV. MARIJA STARA NOVALJA									200.000,00 €	
c) JAKIŠNICA I LUN KOD ŠKOLE									200.000,00 €	
d) METAJNA									100.000,00 €	
e) GAJAC									150.000,00 €	
5. PJEŠAČKO/BICIKLISTIČKE STAZE	Grad Novalja	Broj uređenih površina	0	3	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	novouređene funkcionalne zelene površine	2024	2030	800.000,00 €	ITP
a) ŠETNICA UZ PLAŽU BABE									500.000,00 €	

b) PJEŠAČKO/BICIKLISTIČKA STAZA NA LUNU										200.000,00 €	
c) UREĐENJE PJEŠAČKO/BICIKLISTIČKE STAZE KROZ NOVALJSKO POLJE										100.000,00 €	
6. KULTURNA BAŠTINA	Grad Novalja	NP	0	3	NP	NP	2024	2030	900.000,00 €	ITP	
a) ARHEOLOŠKA PLAŽA CASKA										400.000,00 €	
b) OBNOVA BAZILIKE U JAZU										300.000,00 €	
c) OBNOVA CRKVICE SV. JURJA U CASKOJ										200.000,00 €	
7. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE	Grad Novalja	NP	0	4	NP	NP	2024	2030	220.000,00 €	ITP	
a) SOLARNA NADSTREŠNICA INKUBATOR										60.000,00 €	
b) SOLARNA NADSTREŠNICA PZ ČIPONJAC										60.000,00 €	
c) SOLARNA NADSTREŠNICA AUTOBUSNI KOLODVOR										40.000,00 €	
d) SOLARNA NADSTREŠNICA PARKING SPORTSKI CENTAR										60.000,00 €	
8. UREĐENJE OBALNOG POJASA	Grad Novalja	Broj uređenih ZELENIH POVRŠINA	0	5	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	novouređene funkcionalne zelene površine	2024	2030	2.000.000,00 €	ITP	
a) UREĐENJE POJASA UZ MORE U NASELJU VIDALIĆI (SPORT I REKREACIJA)										200.000,00 €	
b) UREĐENJE POJASA UZ MORE U NASELJU KUSTIĆI										300.000,00 €	

c) UREĐENJE ŠETNICE UZ MORE U ŠKUNCINI STANI - POTOČNICA I. FAZA										500.000,00 €	
d) UREĐENJE GRADSKE MREŽE U NOVALJI (IZMEĐU PUNTE MIRA I 3. ĐIGE)										600.000,00 €	
e) UREĐENJE PLAŽE BABE										400.000,00 €	
9. ZGRADA CRVENOG KRIŽA I MO NOVALJA	Grad Novalja,	Izrađen plan aktivnosti	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	Izrađen i usvojen plan aktivnosti	2023	2030	700.000,00 €	Proračun Grada Novalje, ITP	
10. UREĐENJE TRGA MLADOSTI NA PLAŽI ZRČE	Grad Novalja,	Izrađen plan aktivnosti	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	Izrađen i usvojen plan aktivnosti	2023	2030	600.000,00 €	Proračun Grada Novalje, ITP	
11. ŠIRENJE HIDRANTSKE MREŽE NA PLAŽI ZRČE	Grad Novalja,	Izrađen plan aktivnosti	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	Izrađen i usvojen plan aktivnosti	2023	2030	100.000,00 €	Proračun Grada Novalje, ITP	
12. DRUŠTEVNI DOM ZUBOVIĆI	Grad Novalja,	Izrađen plan aktivnosti	0	1	Izgrađena/uređena zelena infrastruktura u urbanim područjima	Izrađen i usvojen plan aktivnosti	2023	2030	700.000,00 €	Proračun Grada Novalje, ITP	

Moguće preporuke:

TRGOVI

- Potez trgova: trg Brišćić - gradska šetnica - plato luke/trg Loža - trg Bazilike - pješačka zona - Trg kardinala Alojzije Stepinca može se vizualno naglasiti kao „stvaran“ potez u prostoru, usklađivanjem pristupnih staza i uređenja trgova stvorila bi se jedinstvena cjelina, tj. pješački potez unutar povijesne gradske jezgre (dio mreže ZI).
- Potrebno je sadržajno urediti Trg Gajac i povezati ga s okolnim ugostiteljskim, trgovačkim i uslužni objektima. Trg bi mogao postati fokalna središnja točka naselja koju je moguće povezati (npr. s prednošću pješačke zone kroz središte naselja) s objektom javne namjene naselja (društveni dom/turistička zajednica), te tako stvoriti središnju dio mreže ZI naselja Gajac koje se nastavlja na okolne elemente (kao što je rekreativna sportsko rekreacijska zona uz šetnicu i plažu) koji su vrlo dobro planski osmišljeni.

PLAŽE

- Potrebno je očuvati prirodnost plaža izvan izgrađenih područja, istaknuti krajobrazne vrijednosti te primjereno tome unositi infrastrukturni sadržaj plaža kako bi prirodno vrijedni elementi plaža bili dostupniji i funkcionalniji za boravak. Potrebno je povezati okolni kulturni sadržaj s plažama kao prošireni dio plažnih atrakcija. Također, očuvati prirodnu vegetaciju, proširiti ju i gdje je to moguće unijeti novu kako bi se ostvarila što više prirodne hladovine

ŠETNICE UZ MORE

- Potrebno je povezati šetnice uz more s trail stazama u unutrašnjosti. Također moguće je povezivanje postojećih uređenih šetnica u cjelinu, tj. duže poteze uz more, kako bi se omogućio pristup naseljima i obalnim dijelom. (npr. povezati šetnice jugozapadnog dijela Luskog poluotoka od Lunjskih maslinika do plaže Babe, te potez od uvale Caske do šetnice u uvali Metajna) minimalno intervencijom pješačke pristupne staze).

TRŽNICA

- Potrebno je urediti prostor uz novu tržnicu/ribarnicu s boravišnim prostorom i proširenjem u funkciji trga – okupljanja (npr. povezivanje s visokim zelenilom uz tržnicu). Prenamjenom stare tržnice u proširenje trga potrebno je omogućiti drugu lokaciju za stalan tržišni prostor.

DJEČJA IGRALIŠTA

- Igralištima unutar javnih prostora općenito nedostaje strukturna artikulacija. Njihove sprave su neodržavane i zastarjele. Osim pojedinačnih stabala i živica, većini dječjih igrališta nedostaje uređeno zelenilo koje bi podiglo njihovu ambijentalnu vrijednost, te ovisno o potrebi poslužilo kao vizualna i strukturna barijera u odnosu na okolni prostor.

SPORTSKI I REKREACIJSKI PROSTORI

- Prostornim planom predviđa se proširenje sportsko-rekreacijskih zona u naseljima Novalja i Metajna. Uz navedeno proširenje predviđeno Planom, potrebno je urediti i nadopuniti sportski sadržaj uz škole i mjesne odbore.

OTVORENI PROSTORI UZ OBRAZOVNE USTANOVE

- Navedene tipove potrebno je održavati kroz uspostavu sustava zelenila i obnovu sadržaja

OTVORENI PROSTOR AUTOBUSNOG KOLODVORA

- Prostor autobusnog kolodvora potrebno je ozeleniti radi smanjenja toplinskih otoka i poboljšanja mikroklimе.

PARKIRALIŠTA

- Na velikim površinama parkirališta tijekom visokih temperatura dolazi do zagrijavanja i stvaranja toplinskih otoka, takve površine je potrebno ozeleniti, staviti propusni asfalt, šljunak ili dr. Također je na parkirališne površine potrebno unijeti dodatne sadržaje, za povećanje mobilnosti i održivost prostora

MASLINICI

- Pristup maslinicima je otežan, pa bi stare putove trebalo proširiti i obnoviti mrežu poljskih putova, te revitalizirati maslinarstvo za reprodukcijski proces.

13. LITERATURA

13.1. Znanstveni i stručni radovi

Analiza i modeli upravljanja pašnjačkih kulturnih krajobraza, diplomski rad, Zrinka Maranić, mentor: Andlar.

Biblijski vrt – sveta zemlja lunjskih maslina, Andriana Škunca, Grad Novalja, 2013.

Hrdalo I. (2013) Green systems in the evolution of the open space of selected mediterranean towns.

Hrdalo, I., Pereković, P. i Tomić Reljić, D. (2021) Historical Development of Urban Green Infrastructure and Possibilities of its Implementation in the Republic of Croatia. *Prostor*, 29 (1(61)), 56-71., Dostupno na: [https://doi.org/10.31522/p.29.1\(61\).5](https://doi.org/10.31522/p.29.1(61).5)

Novalja turistička monografija, Dalibor Dabo, Zagreb :Turistička naklada; Novalja :Turistička zajednica grada Novalje, 2007.

Pag - prilog poznavanju problematike otočnih naselja, Zdenka Vidas-Posedel, Hrvatski geografski glasnik, Vol. 22. No. 1., 1960.

Skriveno blago Novalje, Grad Novalja; Hrvatski ronilački savez, 2004.

Tragovi zavičaja: otok Pag, Šime Zubović (Zakarijin), Umag, 2014.

Turistička monografija Otok Pag, Josip Portada, Turistička naklada, Zagreb, 2004.

13.2. Dokumenti

Državni zavod za statistiku, Dolasci i noćenja turista.

Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Godišnjak 2022.

Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Zelena infrastruktura (ZI) – Unapređenje Europskog prirodnog kapitala (COM(2013) 249 final).

Komunikaciju Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Zatvaranje kruga — akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo (COM(2015) 614 final).

Nacionalna klasifikacija staništa RH (IV.verzija).

Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026.

Plan razvoja Grada Novalje za razdoblje 2023. -2029. (NACRT).

Plan razvoja ličko-senjske županije za razdoblje do 2027.godine.

Plan razvoja zelene infrastrukture Grada Lipika, 3E PROJEKTI d.o.o., 2021.

Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine.

Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine.

Provedbeni programu Grada Novalje za razdoblje 2021.-2025. godine.

Strategija gospodarskog razvitka Grada Novalje 2010-2020.

Strateška procjena utjecaja na okoliš III. Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Novalje.

Studija održivosti razvoja turizma i prihvatnog kapaciteta s akcijskim planom Grada Novalje.

Studija utjecaja na okoliš, Luka Novalja.

Vlada Republike Hrvatske, Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti.

13.3. Planovi

Detaljni plan uređenja centralne zone Dubić ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 22/03).

Detaljni plan uređenja Poduzetničke zone Čiponjac ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 13/04, 13/10, 4/18 i 18/20).

Prostorni plan uređenja Grada Novalje ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 21/07, 09/15, 22/16, 18/20 i 29/22).

Urbanistički plan uređenja dijela građevinskog područja Dubac – Varsan (planiran za urbanu sanaciju) ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 12/19).

Urbanistički plan uređenja dijela poduzetničke zone Čiponjac ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 7/20).

Urbanistički plan uređenja dijela turističke zone Boškinac ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 20/18).

Urbanistički plan uređenja Dubac ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 18/11).

Urbanistički plan uređenja Gospodarske zone Zaglava – Prozor ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 11/12 i 30/20).

Urbanistički plan uređenja kampa Dražica ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 2/12, 9/17 i 33/22).

Urbanistički plan uređenja kampa Ogradice ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 29/22).

Urbanistički plan uređenja kampa Straško ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 13/10 i 33/22).

Urbanistički plan uređenja kampa Škovardara ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 10/13).

Urbanistički plan uređenja luke Novalja ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 22/17, 19/20 i 41A/21).

Urbanistički plan uređenja naselja Caska ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 21/12).

Urbanistički plan uređenja naselja Jakišnica (Jakišnica, Gager, Stanišće) ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 12/19).

Urbanistički plan uređenja naselja Novalje ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 16/16, 4/17 i 29/22).

Urbanistički plan uređenja naselja Potočnica ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 20/10).

Urbanistički plan uređenja naselja Stara Novalja ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 18/11, 9/16 i 18/20).

Urbanistički plan uređenja plaže Zrće sa turističkim punktom (T4) ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 10/21).

Urbanistički plan uređenja solarnog parka Zaglava ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 30/20).

Urbanistički plan uređenja turističke zone Dabi – Vidasi (1. dio) ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 21/12).

Urbanistički plan uređenja ugostiteljsko-turističke zone Dabi – Vidasi ("Županijski glasnik" Ličko-senjske županije, broj 20/18 i 22A/21).

13.4. Internet stranice

Arcanum Maps: <https://maps.arcanum.com/en/map/europe-19century-secondsurvey/?layers=158%2C164&bbox=-93558.92262105574%2C5563240.397712274%2C2571341.631513329%2C6589331.065412481>

Biportal: <https://www.biportal.hr/qis/>

FINA, info.BIZ <https://infobiz.fina.hr>

Geoportal DGU: <https://geoportal.dgu.hr/#/>

GeoPortal Hrvatskih Voda: https://preglednik.voda.hr/?topic=Opasnosti%20od%20poplava&lang=hr&bqLayer=hr.raster.tk-crno-bijeli&layers=hr.karta-opasnosti-od-poplava-srednja-vjerojatnost_2019

Geoportal kulturnih dobara RH: <https://geoportal.kulturnadobra.hr/geoportal.html#/>

Katastar: <https://oss.uredjenazemlja.hr/map>

Registar kulturnih dobara <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>

Registar udruga <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!udruge>

Službene stranice Grada: <https://www.novalja.hr/>

Službene stranice turističke zajednice Grada: <https://visitnovalja.hr/kontakt/>

14. POPIS PRILOGA

14.1. Karte

Karta 1. Gradska naselja Grada Novalje	21
Karta 2. Stari katastar (Habsburg Empire - Cadastral maps (XIX. century)) u usporedbi s današnjim izgledom	39
Karta 3. 1968.godina s preklpom izgrađenim područjem izvedenim iz PPUG-a 2022.....	40
Karta 4. Stari katastar (Habsburg Empire - Cadastral maps (XIX. century)) u usporedbi s današnjim izgledom	41
Karta 5. 1968.godina s preklpom zapuštenih poljoprivrednih površina (Karta kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016	42
Karta 6. Maslinici Luskog poluotoka (Karta kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016).....	43
Karta 7. Tipologija otvorenih prostora Grada Novalje	58
Karta 8. Tipologija otvorenih prostora – Šume	59
Karta 9. Tipologija otvorenih prostora – Šikare.....	60
Karta 10. Tipologija otvorenih prostora – Vodotoci.....	61
Karta 11. Tipologija otvorenih prostora – Površinske kopnene vode i močvarna staništa	62
Karta 12. Tipologija otvorenih prostora – Lokve	63
Karta 13. Tipologija otvorenih prostora – Uvale i prirodne plaže	64
Karta 14. Tipologija otvorenih prostora – Morska obala	66
Karta 15. Tipologija otvorenih prostora – Neobrasle i slabo obrasle kopnene površine	67
Karta 16. Tipologija otvorenih prostora – Trgovi	68
Karta 17. Tipologija otvorenih prostora – Uređene plaže	71
Karta 18. Tipologija otvorenih prostora – Šetnice uz more	72
Karta 19. Tipologija otvorenih prostora – Tržnica	74
Karta 20. Tipologija otvorenih prostora – Dječja igrališta	75
Karta 21. Tipologija otvorenih prostora – Sportski i rekreacijski prostori.....	76
Karta 22. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori uz obrazovne ustanove	77
Karta 23. Tipologija otvorenih prostora – Djelomično uređeni prostor.....	79
Karta 24. Tipologija otvorenih prostora – Groblja.....	80
Karta 25. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori uz vjerske ustanove.....	82
Karta 26. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori uz objekte javne i društvene namjene... ..	84
Karta 27. Tipologija otvorenih prostora - Otvoreni prostori uz kulturna dobra.....	86
Karta 28. Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje - ruralnog karaktera	88
Karta 29. Okućnice individualne stambene i apartmanske izgradnje - urbanog karaktera	89
Karta 30. Tipologija otvorenih prostora – Mozaik poljoprivrednih površina	91
Karta 31. Tipologija otvorenih prostora – Maslinici	92
Karta 32. Tipologija otvorenih prostora – Vinogradi.....	93
Karta 33. Tipologija otvorenih prostora – Krški pašnjaci.....	94
Karta 34. Tipologija otvorenih prostora – Zapuštene poljoprivredne površine	95
Karta 35. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori ugostiteljsko-turističke namjene.....	96
Karta 36. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostori gospodarskih zona	97
Karta 37. Tipologija otvorenih prostora – Odlagalište i eksploatacije	99
Karta 38. Tipologija otvorenih prostora – Otvoreni prostor autobusnog kolodvora	100
Karta 39. Tipologija otvorenih prostora – Privezišta i luke	102
Karta 40. Tipologija otvorenih prostora – Parkirališta	103

Karta 41. Tipologija otvorenih prostora – Trail staze	105
Karta 42. Tipologija otvorenih prostora – Benzinske stanice i trafostanica.....	106

14.2. Slike

Slika 1. Dječij vrtić Carić.....	14
Slika 2. Poduzetnička zona Čiponjac.....	16
Slika 3. Rekonstrukcija Primorske ulice	18
Slika 4. Pregled kretanja broja stanovnika Grada Novalje od 1981. do 2021. godine	23
Slika 5. Promjena prizemne temperature zraka (u °C) u Hrvatskoj i na otoku Pagu u razdoblju 2011.-2040. u odnosu na razdoblje 1961.-1990.	24
Slika 6. Promjena prizemne temperature zraka (u °C) u Hrvatskoj i na otoku Pagu u razdoblju 2041.-2070. u odnosu na razdoblje 1961.-1990.	25
Slika 7. Direktna ulaganja u pojedinačne elemente ZUO 2021. godine	35
Slika 8. Direktna ulaganja u pojedinačne elemente ZUO 2022. godine	36
Slika 9. Spol ispitanika	44
Slika 10. Dobna struktura ispitanika.....	44
Slika 11. Status boravka ispitanika	45
Slika 12. Naselje stanovanja ili povremenog boravka ispitanika.....	45
Slika 13. Odgovori na anketno pitanje: “Koliko ste zadovoljni količinom zelenih / otvorenih prostora na području Grada Novalje?”	46
Slika 14. Odgovori na anketno pitanje: “Kako biste ocijenili trenutno stanje navedenih zelenih / otvorenih prostora u Gradu Novalji?”	47
Slika 15. Odgovori na anketno pitanje: “Koliko ste zadovoljni količinom dječjih igrališta na području Grada Novalje?”	49
Slika 16. “Koliko ste zadovoljni uređenjem i opremljenošću dječjih igrališta na području Grada Novalje?”	50
Slika 17. Odgovori na anketno pitanje: “Koliko ste zadovoljni količinom sportskih terena na području Grada Novalje?”	50
Slika 18. Odgovori na anketno pitanje: “Koliko ste zadovoljni uređenjem i opremljenošću sportskih terena na području Grada Novalje?”	51
Slika 19. Odgovori na anketno pitanje: “Koliko ste zadovoljni stanjem biciklističke infrastrukture na području Grada Novalje?”	52
Slika 20. Odgovori na anketno pitanje: “Kako ocjenjujete pješačko-biciklističku povezanost između gradskog središta te drugih prostornih cjelina i sadržaja na području Grada Novalje (prigradska naselja, plaže, vrijedni krajobrazi i dr.)?”	52
Slika 21. “Koliko ste zadovoljni stanjem i funkcionalnošću opreme vanjskog prostora na području Grada Novalje na skali ocjena od 1 do 5*?.....	53
Slika 22. “Kojem biste od navedenih zelenih / otvorenih prostora i elemenata zelene infrastrukture dali prioritet realizacije (uređenje ili unaprjeđenje) na području Grada Novalje?”	55
Slika 23. Projekt nove zgrade Policijske postaje Novalja.....	108
Slika 24. Dio naselja Novalja s većinski apartmanskim objektima	110
Slika 25. Obalni pojas naselja Novalja – analiza postojećih sadržaja	111

14.3. Tablice

Tablica 1. Broj stanovnika Grada Novalje po naseljima 2021. godine	22
--	----

Tablica 2. Popis analiziranih strategija na razini Grada te usporedba s mjerama/projektima koji potiču zelenu infrastrukturu i kružno gospodarenje.....	26
Tablica 3. Planirane aktivnosti unutar važećeg PPUG-a	29
Tablica 4. Prikaz tipova otvorenih površina i njihovih površina	56
Tablica 5. Strateški projekti Grada Novalje do 2025. godine	116